

Spor Bilimleri Araştırmaları I

**Editör
Zeynep Filiz DİNÇ**

AKADEMİSYEN
KITABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-605-258-300-5	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Spor Bilimleri Araştırmaları I	25465
Editör	Baskı ve Cilt
Zeynep Filiz DİNÇ	Bizim Dijital Matbaa
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin Dilmen	SPO000000
	DOI
	10.37609/akya.1474

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

*Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com*

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 30 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 750 kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan “**Bilimsel Araştırmalar Kitabı**” serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl Mart ve Eylül aylarında gerçekleştirilecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Yaşam Kalitesi ve Sosyal Görünüş Kaygısı İlişkisi: Rekreasyonel Fitness Katılımcıları.....	1
	<i>Mustafa KOÇ</i>	
Bölüm 2	Sigara Kullanan Obezitelere Uygulanan Dayanıklılık Antrenmanlarının Fonksiyonel Solunumsal Parametreler ve Kardiyopulmoner Egzersiz Testlerine Etkisi	13
	<i>Mustafa KAYA</i>	
Bölüm 3	Vücut Geliştirme ve Fitness Sporcularının Egzersiz Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi.....	23
	<i>Fatih MURATHAN</i>	
Bölüm 4	U14 İla U21 Genç Futbolcularda Farklı Yaş Kategorilerine Göre Yo-Yo Aralıklı Toparlanma Test (Seviye 1) Performanslarının Kıyaslanması	33
	<i>Niyazi Sıdkı ADIGÜZEL</i>	
Bölüm 5	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Zihinsel Engellilerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalıklarının Belirlenmesi	41
	<i>Fatma ÇELİK KAYAPINAR</i> <i>İlknur ÖZDEMİR</i>	
Bölüm 6	Spor Eğitimi Veren Akademisyenlerin Performanslarının Demografik Özellikler İle İlişkisi	47
	<i>Murat KALFA</i>	
Bölüm 7	Fiziksel Aktivite, Oyun ve Sporun Motor Gelişim Üzerine Etkisi.....	57
	<i>Mehmet YILDIRIM</i> <i>Sema USLU</i> <i>Çağın YULUK</i> <i>Cumaali GÜNDOĞDU</i>	
Bölüm 8	Spor Fakülte ve Yüksekokullarında Örgütsel Muhalefet İle Otantik Liderlik İlişkisi	73
	<i>Murat KALFA</i>	
Bölüm 9	Savaş Pilotu Adaylarının Reaksiyon Zamanı Değerleri: Ölçme ve Değerlendirme Yöntem Çalışması	89
	<i>Yetkin Utku KAMUK</i> <i>Salih PINAR</i>	
Bölüm 10	Açık Alan Rekreasyonunda Etik.....	105
	<i>Merve CEYLAN</i>	
Bölüm 11	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Spor Ürünlerine Yönelik Marka Bilinci ve Sadakatlerinin İncelenmesi.....	113
	<i>Mehmet YILDIRIM</i> <i>Sema USLU</i>	

Bölüm 12	Spor Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Açık Liderlik	131
	<i>Çağdaş CAZ</i>	
	<i>Hüseyin Can İKİZLER</i>	
Bölüm 13	Sporla Liderlik Davranışlarının Durumsal Belirleyicileri ve Takım Performansı Üzerindeki Etkileri	141
	<i>Halil Orbay ÇOBANOĞLU</i>	
Bölüm 14	Muş Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Çalışanlarının İşe Bağlılık Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi	153
	<i>Mustafa Önder ŞEKEROĞLU</i>	
Bölüm 15	İngiltere ve Türkiye'deki Sporda Şiddet Yasaları	165
	<i>F. Pervin BİLİR</i>	
	<i>Fahri ERYILMAZ</i>	
Bölüm 16	Spor Kavramlarına Yönelik Metaforik Algılamalar	179
	<i>F. Pervin BİLİR</i>	
	<i>Yeliz ERATLI ŞİRİN</i>	
	<i>Nurşen ŞAHİN</i>	
Bölüm 17	Öğretmen Adaylarının Mental Dayanıklılık Özelliklerinin İncelenmesi	195
	<i>Umut CANLI</i>	
	<i>Niyazi Sıdkı ADIGÜZEL</i>	
Bölüm 18	Öğretmen Adaylarının Mücadele Sporlarına Yönelik Tutumları	209
	<i>Cüneyt TAŞKIN</i>	
	<i>Umut CANLI</i>	
Bölüm 19	2018 Yılı Cumhurbaşkanı ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde Partilerin Seçim Beyannamelerinde Yer Alan Spor Politikalarının İncelenmesi	221
	<i>Mustafa Önder ŞEKEROĞLU</i>	
Bölüm 20	Sporla Örgütsel Değişim ve Altı Sigma	239
	<i>Halil Orbay ÇOBANOĞLU</i>	
Bölüm 21	Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti Düzeylerinin İncelenmesi	263
	<i>Bahadır DEMİR</i>	
	<i>Şirin PEPE</i>	
	<i>Ali Osman KIVRAK</i>	
Bölüm 22	Düzenli Olarak Yürütülen Outdoor Aktivitelere Katılan Bireylerin Kaygı Düzeylerine Etkilerinin İncelenmesi	283
	<i>Kenan SIVRİKAYA</i>	
Bölüm 23	Ekstrem Sporcularda Spor Tüketim Gudsünün Farklı Branşlar Açısından İncelenmesi	291
	<i>Merve CEYLAN</i>	

Bölüm 24	Oyun Formunda Aktivitelerle Zenginleştirilmiş Outdoor Etkinliklere Katılan Gençlerin Atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi	305
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Kenan SİVRİKAYA</i>	
Bölüm 25	Vücut Kitle İndeksi İle Motorik Özellikler İlişkisi.....	313
	<i>Öztürk AĞIRBAŞ</i>	
Bölüm 26	Egzersiz ve Sağlık	323
	<i>H. Tolga ESEN</i>	
Bölüm 27	Futbol Müsabaka Analiz Bilimi.....	339
	<i>Aziz GÜÇLÜÖVER</i>	
Bölüm 28	Elit Kayakçılar İle Kayağa Yeni Başlayan Sporcuların Antropometrik Ölçümlerinin Karşılaştırılması.....	353
	<i>Vicdan TETİK TIĞLI</i> <i>Erkan ÇETİNKAYA</i>	

Bölüm 1

YAŞAM KALİTESİ VE SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI İLİŞKİSİ: REKREASYONEL FİTNESS KATILIMCILARI

Mustafa KOÇ¹

1. GİRİŞ

Fiziksel aktivite katılımının azlığı (inaktivite) bu yüzyılda tanımlanan en büyük halk sağlığı sorunlarından biri olarak tanımlanmaktadır (Blair, 2009). Birçok araştırmacı (Fox,1999; Warburton & ark., 2006), fiziksel aktiviteye katılımın fiziksel (Blair & Morris, 2009; Jeon & ark., 2007; Wilson & ark., 2016), psikolojik (Kowalski & ark., 2001; McAuley & ark., 2000) ve sosyal (Toftegaard-Stöckel & ark., 2010; Casey & ark., 2009) açıdan insanlara olumlu yönde etkilediği belirtmektedir. Fiziksel Aktivite Kuralları Danışma Kurulu (2008) düzenli fiziksel aktiviteye katılımın anksiyete düzeyinin azalmasına katkı sağladığını ifade etmektedir. Anksiyetenin günümüzde önemli bir psikolojik sorun olarak ortaya çıktığı ifade dilmektedir. Anksiyete, gerçek ya da gerçek olmayan tehlikenin yokluğunda ortaya çıkan bir endişe hali sunmaktadır. Kaygı bileşenleri, bireyi durumu tehdit olarak algıladığında birlikte uyarılan biliş, duygusal tepkiler ve fizyolojik değişiklikleri içermektedir (Buckworth &ark., 2013). Bu nedenle anksiyete davranışları, sosyal davranışları ve / veya normal fiziksel işlevselliği bozan ağrıya neden olduğunda bir hastalık olarak kabul edilmektedir (Velickovska & ark., 2014). Sosyal görünüş kaygısının ilgi alanlarından birisi de kişinin, diğerlerinin fiziksel görünümünü değerlendirmesiyle ilgili kaygısı olan sosyal fiziksel kaygı olarak belirtilmektedir (Hart & ark., 1989). Topluluğun fiziksel çekiciliğe odaklandığı düşünüldüğünde, bu endişe bireyleri bedenlerini sunarken olumsuz bir değerlendirmeden endişe duymaları halinde fiziksel aktiviteden mahrum bırakabileceği belirtilmektedir (Crawford & ark., 1994; Kowalski & ark., 2001).

Sosyal görünüş kaygısı (Hart & ark., 1989), daha önce fiziksel bilince sahip olan kişilerin düzenli fiziksel aktiviteye katılımı için potansiyel bir engel olarak tanımlanmakta (Kowalski & ark., 2001; Treasure, Lox, & Lawton, 1998) ve başkalarının bir kişinin fiziksel yönlerini olumsuz olarak değerlendirdiği algıya negatif bir duygusal tepkiyi ifade etmektedir (Hart & ark., 1989). Olumlu bir vücut görüntüsüne sahip bireylerin, fiziksel aktiviteye negatif vücut görüntüsüne sahip olanlardan daha fazla maruz kalmaları daha olası olarak görülmekte olmak-

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, mkoccc@gmail.com

Araştırmacıların (Costa & Pinto, 2015; Oliviera & ark., 2016; Veloso & ark., 2016) obez hastaları üzerinde yapılan çalışmalarda, fiziksel aktivitenin iyi yaşam kalitesini elde etmek için en önemli faktörlerden biri olarak görülmekle birlikte vct imajının iyileştirilmesini, fizyolojik durumun geliştirilmesine katkı sağladığını ifade etmektedirler. Düzenli fiziksel aktivite uygulaması, kardiyorespiratuar ve fiziksel kapasitelerde, bilişsel işlevlerde (bellek, dikkat, akıl yürütme), vct kitle kontrolünde ve depresyon, anksiyete ve stresin azaltılmasında iyileşme sağlayabileceği ortaya koyulmuştur (Ekelund & ark., 2012; Nakamura & ark., 2013).

Araştırmamızın sonucuna göre, fiziksel aktiviteye katılımın hem yaşam kalitesi düzeyine hem de sosyal görünüş kaygısına katkı sağladığı görülmekle birlikte yaşam kalitesi ile sosyal görünüş kaygısı arasında önemli bir ilişki olduğu ve yaşam kalitesi düzeyinin artışının sosyal görünüş kaygısı durumuna pozitif yönde bir katkı sağladığı grlmştr.

6. ÖNERİLER

Fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı bir toplumun oluşabilmesi için insanların fiziksel aktiviteye katılımının desteklenmesinin kişilerin yaşam kalitelerine olumlu yönde etki edeceği ifade edilebilir. Fiziksel aktivitenin psikolojik iyi oluşa pozitif etkisiyle kişilerin anksiyete düzeyinin azalması sağlanabilir. Gelecekte yapılacak olan çalışmaların alana daha farklı bir bakış açısı getireceği dşnlmektedir:

KAYNAKÇA

- American Psychiatry Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-IV)*. American Psychiatry Association, Washington, DC.
- Argon, T. (2014). The relationship between social appearance anxiety and motivational sources and problems of education faculty students. *Anthropologist*, 18(3), 697–704.
- Ayhan, C., Ekinci, N., Yalçın, İ., & Yiğit, ř. (2018). Investigation of constraints that occur during participation in leisure activities by high school students: a sample of turkey. *Education Sciences*, 8(2), 86.
- Ayhan, C., Eskiler, E., & Soyer, F. (2017). Aktif sporcuların rekreatif etkinliklere katılmalarına engel oluşturabilecek faktörlerin yaşam tatmini ve yaşam kalitesi üzerine etkisi, *ErpaInt. Congresses on Education*, Hungary, 164-175.
- Blair, S. N. (2009). Physical inactivity: the biggest public health problem of the 21st century. *British Journal of Sports Medicine*, 43(1), 1-2.
- Berger, B. G., & Tobar, D. A. (2012). Physical activity and quality of life: Key considerations. In G. Tenenbaum and R. C. Eklund (Eds), *Handbook of Sport Psychology* (Third ed., pp. 598–620). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Bize, R., Johnson, J. A., & Plotnikoff, R. C. (2007). Physical activity level and health-related quality of life in the general adult population: a systematic review. *Preventive medicine*, 45(6), 401-415.
- Bottomley, A. (2002). The cancer patient and quality of life. *The Oncologist*, 7(2), 120-125.

- Buckworth, J., Dishman, R., & Tomporowski, P. (2013). *Exercise psychology*. Human kinetics.
- Blair, S. N., & Morris, J. N. (2009). Healthy hearts and the universal benefits of being physically active: physical activity and health. *Annals of Epidemiology*, 19(4), 253-256.
- Casey, M. M., Eime, R. M., Payne, W. R., & Harvey, J. T. (2009). Using a socio-ecological approach to examine participation in sport and physical activity among rural adolescent girls. *Qualitative health research*, 19(7), 881-893.
- Crawford, S., & Eklund, R. C. (1994). Social physique anxiety, reasons for exercise, and attitudes toward exercise settings. *Journal of Sport And Exercise Psychology*, 16(1), 70-82.
- Chu, H. W., Bushman, B. A., & Woodard, R. J. (2008). Social physique anxiety, obligation to exercise, and exercise choices among college students. *Journal of American College Health*, 57(1), 7-14.
- Costa, A. J. R. B., & Pinto, S. L. (2015). Binge eating disorder and quality of life of candidates to bariatric surgery. *ABCD. Arquivos Brasileiros de Cirurgia Digestiva (São Paulo)*, 28, 52-55.
- Çalık, F., Okudan, B., Mikailsoy, G., & Keten, S. A. (2018). Spor Bilimleri Fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının yaşam kalitelerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 1807-1816.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: the science of happiness, and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55, 34-43.
- Diener, E., & Lucas, R. E. (2000). Explaining differences in societal levels of happiness: relative standards, need fulfillment, culture, and evaluation theory. *Journal of Happiness Studies*, 1, 41-78.
- Doğan, T. (2010). Sosyal görünüş kaygısı ölçeğinin (SGKÖ) Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 151-159.
- Eser, E., Fidaner, H., Fidaner, C., Eser, S. Y., Elbi, H., & Göker, E. (1999). WHOQOL-100 ve WHOQOL-BREF'in psikometrik özellikleri. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 7(2), 23-40.
- Ekelund, U., Luan, J. A., Sherar, L. B., Esliger, D. W., Griew, P., Cooper, A., & International Children's Accelerometry Database (ICAD) Collaborators. (2012). Moderate to vigorous physical activity and sedentary time and cardiometabolic risk factors in children and adolescents. *Jama*, 307(7), 704-712.
- Flouri, E. (2004). Subjective well-being in midlife: The role of involvement of and closeness to parents in childhood. *Journal of Happiness Studies*, 5(4), 335-358.
- Fox, K. R. (1999). The influence of physical activity on mental well-being. *Public Health Nutrition*, 2, 411-418.
- Gill, D. L., Hammond, C. C., Reifsteck, E. J., Jehu, C. M., Williams, R. A., Adams, M. M., ... & Shang, Y. T. (2013). Physical activity and quality of life. *Journal of Preventive Medicine and Public Health*, 46(1), S28.
- Gill, D., Williams, K., Williams, L., Kim, B. J., Schultz, A. M., Araki, K., & Kamphoff, C. (2003). Physical activity Behaviors and values for older women. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 25, 59-60.
- Gleser, J., & Mendelberg, H. (1990). Exercise and sport in mental health: a review of the literature. *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 27, 99-112.

- Group, T. W. (1998). The World Health Organization quality of life assessment (WHOQOL): development and general psychometric properties. *Social Science & Medicine*, 46(12), 1569-1585.
- Hart, T. A., Flora, D. B., Palyo, S. A., Fresco, D. M., Holle, C., & Heimberg, R. G. (2008). Development and examination of the social appearance anxiety scale. *Assessment*, 15(1), 48-59.
- Hart, E. A., Leary, M. R., & Rejeski, W. J. (1989). Tiemeasurement of social physique anxiety. *Journal of Sport and exercise Psychology*, 11(1), 94-104.
- Javed, S., Javed, S., &Khan, A. (2016). Effect of education on quality of life and well being. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(3).
- Jeon, C. Y., Lokken, R. P., Hu, F. B., & Van Dam, R. M. (2007). Physical activity of moderate intensity and risk of type 2 diabetes: A systematic review. *DiabetesCare*, 30(3), 744-752. doi:10.2337/dc06-1842
- Kirkcaldy, B. D., Shephard, R. J., &Siefen, R. G. (2002). The relationship between physical activity and self-image and problem behaviour among adolescents. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 37(11), 544-550.
- Kowalski, N. P., Crocker, P. R., & Kowalski, K. C. (2001). Physical self and physical activity relationships in college women: Does social physique anxiety moderate effects?. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 72(1), 55-62.
- Layard, R. (2005). *Happiness: Lessons from a new science*. London and New York: Penguin Press.
- Layard, R., Clark, A. E., Cornaglia, F., Powdthavee, N., &Vernoit, J. (2014). What predicts a successful life? A life-course model of well-being. *The Economic Journal*, 124(580), F720-F738.
- Lane, R. (1996). Quality of life and quality of persons: A new role for government. In A. Offer (Ed.), *In Pursuit of the Quality of Life* (pp. 256-293). New York, NY: Oxford University Press.
- McAuley, E., Blissmer, B., Katula, J., Duncan, T. E., & Mihalko, S. L. (2000). Physical activity, self-esteem, and self-efficacy relationships in older adults: A randomized controlled trial. *Annals of Behavioral Medicine*, 22(2), 131.
- Melin, R., Fugl-Meyer, K. S., &Fugl-Meyer, A. R. (2003). Life satisfaction in 18-to 64-year-old Swedes: in relation to education, employment situation, health and physical activity. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 35(2), 84-90.
- Nakamura, P. M., Teixeira, I. P., Papini, C. B., Lemos, N. D., Nazario, M. E. S., & Kokubun, E. (2013). Physical education in schools, sport activity and total physical activity in adolescents. *Revista Brasileira de Cineantropometria & Desempenho Humano*, 15(5), 517-526.
- O'Brien, A. R. (2003). *The Impact of Physical Activity on Quality of Life, Depression, and Anxiety in BreastCancer Patients UndergoingTreatment* (Unpublished doctoral thesis). Virginia Commonwealth University, Virginia.
- Oliveira, J. J. J. D., Freitas, A. C. T. D., & Almeida, A. A. D. (2016). Postoperative effect of physical therapy related to functional capacity and respiratory muscle strength in patients submitted to bariatric surgery. *ABCD. Arquivos Brasileiros de Cirurgia Digestiva (São Paulo)*, 29, 43-47.
- Oreopoulos, P., &Salvanes, K. G. (2011). Priceless: The nonpecuniary benefits of schooling. *Journal of Economic Perspectives*, 25(1), 159-84.
- Oswald, A. J. (1997). Happiness and economic performance. *The Economic Journal*, 107(445), 1815-1831.

- Pehlivan, Z., ADA, E. N., & Öztaş, G. Ev Kadınlarının Sosyal Görünüş Kaygıları ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(1), 11-23.
- Physical Activity Guidelines Advisory Committee. (2008). *Physical activity guidelines advisory committee report, 2008*. Washington, DC: US Department of Health and Human Services, 2008, A1-H14.
- Pollard, C. A., & Henderson, J. G. (1988). Fourtypes of social phobia in a community sample. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 176, 440-445.
- Powdthavee, N. (2008). Putting a pricetag on friends, relatives, and neighbours: Using surveys of life satisfaction to value social relationships. *The Journal of Socio-Economics*, 37(4), 1459-1480.
- Shields, M. A., Price, S. W., & Wooden, M. (2009). Life satisfaction and the economic and social characteristics of neighbourhoods. *Journal of PopulationEconomics*, 22(2), 421-443.
- Soylu, Y., Atik, F., & Öçalan, M. (2017). Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin incelenmesi (Kırıkkale İli Örneği). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38-45.
- Stice, E. (2002). Risk and maintenance factors for eatingpathology: a meta-analyticreview. *Psychological bulletin*, 128(5), 825.
- Toftegaard-Stöckel, J., Nielsen, G. A., Ibsen, B., & Andersen, L. B. (2011). Parental, socio and cultural factors associated with adolescents' sports participation in four danish municipalities. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 21(4), 606-611.
- Treasure, D. C., Lox, C. L., & Lawton, B. R. (1998). Determinants of physical activity in a sedentary, obese female population. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 20(2), 218-224.
- Turel, T., Jameson, M., Gitimu, P., Rowlands, Z., Mincher, J., & Pohle-Krauz, R. (2018). Disorderedeating: Influence of body image, sociocultural attitudes, appearance anxiety and depression-a focus on college males and a gender comparison. *Cogent Psychology*, 1483062.
- Turk, C. L., Heimberg, R. G., Orsillo, S. M., Holt, C. S., Gitow, A., Street, L. L., ... & Liebowitz, M. R. (1998). An investigation of gender differences in social phobia. *Journal of Anxiety Disorders*, 12(3), 209-223.
- Velickovska, L. A., Damovska, L., Anastasovski, I., & Koteva-Mojsovska, T. (2014). Anxiety among athletes -basketball player and nonathletes during the medium adolescence. *Research in Physical Education, Sport & Health*, 3(1), 59-61.
- Veloso, A. P. L. R., & Cusmanich, K. G. (2016). Evaluation of the thoracoabdominal mobility of obese subjects in pre-bariatric surgery. *ABCD. Arquivos Brasileiros de Cirurgia Digestiva (São Paulo)*, 29, 39-42.
- Warburton, D. E. R., Nicol, C. W., & Bredin, S. S. D. (2006). Health benefits of physical activity: the evidence. *Canadian Medical Association Journal*, 174, 801-809.
- Wilson, M. G., Ellison, G. M., & Cable, N. T. (2016). Basic science behind the cardiovascular benefits of exercise. *Br J Sports Med*, 50 (2), 93-99.

Bölüm 2

SİGARA KULLANAN OBEZİTELERE UYGULANAN DAYANIKLILIK ANTRENMANLARININ FONKSİYONEL SOLUNUMSAL PARAMETRELER VE KARDİYOPULMONER EGZERSİZ TESTLERİNE ETKİSİ

Mustafa KAYA¹

SİGARA VE OBEZİTE

Ülkemizde ve dünyada giderek artan sigara kullanımı nedeniyle önemli halk sağlığı sorunlarından birisi olmuştur. Sigara kullanımı ve solunum sistemi hastalıkları arasındaki ilişki, dünya çapında yapılan birçok epidemiyolojik çalışma ile gösterilmiştir (Demirbaş & Kutlu, 2018). Uzun yıllar sigara kullanımı, solunum sisteminde fizyolojik olarak fonksiyonların bozulması sonucu akciğer kapasitelerinin etkilenmesinden kansere kadar birçok klinik durumun oluşmasına neden olmaktadır (Clotet & ark., 2004). Sigaranın akciğer üzerindeki etkileri, içilen sigara miktarı ve süresi ile doğru orantılıdır (Salepçi & ark., 2013).

Sigara ile mücadelede en etkin yol, sigaraya başlanmamasıdır. Aynı şey obezite için de söz konusudur. Sağlıksız olan gıdalardan kaçınılmalı ve bu tür sağlıksız gıdalara yönelme eğilimlerine tepkiler verilmelidir (Gökbunar, Doğan & Utkuseven, 2015).

Sigara içenlerde akciğer fonksiyonlarını iyileştirmek için en yararlı müdahale sigara bırakmadır. Spirometri, genellikle 35 yaş civarında 20 paket/yıl sigara içimi sonrasındaki kişilerde obstrüktif akciğer hasarını gösterebilir. Sigara içmek, bir saniyedeki zorlu ekspiratuar hacim (FEV1) üzerinde olumsuz etkiye sahiptir (Scanlon & ark., 2000). Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı (IARC) ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) son zamanlarda, sigarayı bıraktıktan sonraki 5 yıllık süredeki FEV1'deki yıllık değişimin sigara içmeyenlerinkine benzer bir düzeye ulaştığını bildirmiştir (IARC, 2007).

Akciğer yaşı sözcüğü spirometrik verileri anlatmak, sigara içenlerin akciğerlerinin erken yaşlanmasını göstermek ve sigarayı bırakma isteğini pekiştirmek için kullanılan bir kavramdır. Akciğer yaşını tahmin etmeye yönelik denklemler ilk olarak Morris ve Temple tarafından 1985 yılında geliştirildi. Hesaplamalar için FEV1'in en iyi test olduğunu gösterdiler. Akciğer yaşı, sigara içenlerin FEV1 de-

¹ PhD, Erciyes Üniversitesi, mustafakayaerciyes@gmail.com

Posa tüketimeinizi artırın. Kan kolestrol düzeyinin düşürülmesinde posadan zengin besinleri tüketmek önemlidir.. Günde en az 5-7 porsiyon sebze ve meyve tüketimi gerçekleşmelidir. Haftada 2 kez kurubaklagillerin tüketilmesi, kepekli, yulafli ekmeklerin tercih edilmesi günlük posa tüketimeinizi artırmanıza yardımcı olur. Günlük posa tüketimi 25-30 g olmalıdır.

Daha fazla meyve ve sebze tüketin. A vitamin ve C vitamin gibi antioksidan vitaminleri yüksek olan sebze ve meyvelerin tüketimini artırın.

Fiziksel aktivitenizi artırın. Kalp sağlığınız için düzenli ve orta düzeyde aktivite önemlidir. Aktif yaşam kan kolesterol ve trigliserit düzeylerinizi normalde tutar, HDL'yi artırır, kan basıncını düşürür, enerji harcayarak vücut ağırlığının kontrol altında tutulmasını sağlar.

Eğer kan basıncınız yüksek ise, kontrol altına alın. Besinlerden bazıları kan basıncını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Bunların en önemlileri sodyum (tuz), kalsiyum, potasyum, magnezyum, yağlar ve alkoldür.

Sigara içelmesine izin vermeyin. Sigara kalp damar hastalıklarında ani ölümlerde en önemli etmendir. Sigara içenlerde kan basıncı ve kalp atım hızını artırır. Sigara kullanımı HDL-kolesterol düzeyini düşürür ve kanın pıhtılaşmasını artırır ve ani kalp krizine neden olur.

Stresi azaltın. Her ne kadar stres ile kalp hastalıkları arasındaki bağlantı zayıf da olsa özellikle stresle baş etme yollarından biri olarak çok yemek yiyen veya sigara içenler için önemlidir.

Alkol kullanmayın. Alkol tüketimi hipertansiyon hastası olabilme konusunda önemli bir faktördür. Bu nedenle alkol tüketimi önerilmemektedir (Samur ve Yıldız, 2008).

KAYNAKLAR

- Akkurt, S. (2012). Obezite Ve Egzersiz Tedavisi *Spor Hekimliği Dergisi* Cilt: 47, S. 123-130.
- American Thoracic Society; (2003). American College of Chest Physicians, ATS/ACCP statement on Cardiopulmoner Exercise Testing. *Am J Respir Crit Care Med* 2003; 167: 211-277.
- Amonette, W.E. & Dupler, T.L. (2002). "The Effects of Respiratory Muscle Training on VO2 Max, The Ventilatory Threshold and Pulmonary Function". *J Exerc Physiol.* 5 (2), 48-55.
- Brusasco V, Crapo R, Viegi G (2005). *American Thoracic Society; European, Respiratory Society. Coming together: the ATS/ERS consensus on clinical pulmonary function testing. Eur Respir J.* 26:1-2.
- Corbin, C.B. & Lindsey, R.(1997). *Concepts of Physical Fitness.* 9. ed. USA, A times Miror Company.
- Clotet J, Gomez-Arbones X, Ciria C. Spirometry is a good method for detecting and monitoring chronic obstructive pulmonary disease in high-risk smokers in primary

- healthcare. *Arch Bronconeumol* ;40:155-9.
- Çakır A. (2009). Beslenme ve diyet kliniğine başvuranlarda obezite sıklığı ve etkili faktörlerin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Çakır B. (2018). *Türkiye Obezite ile Mücadele Programı ve Ulusal Eylem Planı Taslağı*. T.C. Sağlık Bakanlığı, Erişim: (http://beslenme.gov.tr/content/files/yayinlar/sunumlar/fiziksel_aktivite_ve_sp_or/1.pdf). 2008. Erişim tarihi: 4 /3/2016
- Demirbaş N, Kutlu R. Sigaranın akciğer yaşı ve solunum fonksiyon testleri üzerine olan etkisi, *Cukurova Med J* ;43(1):155-163 Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Doı: 10.17826/cumj.342048
- Dietz P, Hoffmann S, Lachtermann E, Simon P (2012). Influence of exclusive resistance training on body composition and cardiovascular risk factors in overweight or obese children. *Obes Facts* 5: 546-60.
- Donges CE, Duffield R (2012). Effects of resistance or aerobic exercise training on total and regional body composition in sedentary overweight middle-aged adults. *Appl Physiol Nutr Metab* 37: 499-509.
- Fox LE, Bowers RW, Foss ML. (1988). *The physiological basis of physical education and athletics*. p.190-205.
- Gökbunar R , Doğan A, Utkuseven A., (2015). Obezite İle Mücadelede Bir Kamu Politikası Aracı Olarak Vergilerin Değerlendirilmesi, *Yönetim Ve Ekonomi* Cilt:22 Sayı:2 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa
- Hagan RD, Upton SJ, Wong L, James W (1986). The effects of aerobic conditioning and/or caloric restriction in overweight men and women. *Med Sci Sports Exerc* 18: 87-94.
- Hurley, B.F. & Hagberg, J.M. (1998). Optimizing Health in Older Persons: Aerobic or Strength Training. *Exercise and Sports Sciences Reviews*, 26. 61-89.
- Ho SS, Dhaliwal SS, Hills AP, Pal S (2012). The effect of 12 weeks of aerobic, resistance or combination exercise training on cardiovascular risk factors in the overweight and obese in a randomized trial. *BMC Public Health* 12: 704.
- International Agency for Research on Cancer World Health Organization. (2007). *IARC Handbooks of Cancer Prevention*, Volume 11: Reversal of Risk after Quitting Smoking. IARC, Lyon.
- Jakicic JM, Otto AD (2005). Physical activity considerations for the treatment and prevention of obesity. *Am J Clin Nutr* 82 (suppl): 226-9.
- Katzel LI, Bleecker ER, Colman EG, Rogus EM, Sorkin JD, Goldberg AP (1995). Effects of weight loss vs aerobic exercise training on risk factors for coronary disease in healthy, obese, middle-aged and older men. A randomized controlled trial. *JAMA* 274: 1915-21.
- Kokino S. Özdemir F. Zateri C. (2006). Obezite ve fiziksel tıp yöntemleri. *Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 23(1): 47-54.
- Morris JF, Temple W. (1985). Spirometric "lung age" estimation for motivating smoking cessation. *Prev Med.*;14:655-62.
- National Heart Lung and Blood Institute (2000). *North American Association for the Study of Obesity: The practical guide for identification, evaluation, and treatment of overweight and obesity in adults*. National Institute of Health, 2000.
- Newbury W, Newbury J, Briggs N, Crockett A. (2010). Exploring the need to update lung age equations. *Prim Care Respir J*. 19:242-7.
- Nicklas BJ, Wang X, You T, et al (2009). Effect of exercise intensity on abdominal fat loss during calorie restriction in overweight and obese postmenopausal women: a rando-

- mized, controlled trial. *Am J Clin Nutr* 89: 1043-52.
- Parkes G, Greenhalgh T, Griffin M, Dent R. (2008). Effect on smoking quit rate of telling patients their lung age: the Step 2 quit randomised controlled trial. *BMJ*. 2008;15:598-600.
- Ross R, Dagnone D, Jones PJ, et al (2000). Reduction in obesity and related comorbid conditions after diet-induced weight loss or exercise-induced weight loss in men. *Ann Intern Med* 133: 92-103.
- Samur G, Yıldız E., (2008). *Obezite Ve Kardiyovasküler Hastalıklar/ Hipertansiyon*, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 729 ISBN : 978-975-590-245-6, Klasmat Matbaacılık, Ankara
- Sen, A., Entezarkheir; M., Wilson, A. (2010). *Obesity, smoking, and cigarette taxes: Evidence from the Canadian Community Health Surveys*. *Health Policy* 97, 2010:180-186.
- Scanlon PD, Connett JE, Waller LA, Altose MD, Bailey WC, Buist AS et al. (2000). Smoking cessation and lung function in mild-to-moderate chronic obstructive pulmonary disease. The Lung Health Study. *Am J Respir Crit Care Med*. ;161:381-90.
- Sparti A, DeLany JP, de la Bretonne JA, Sander GE, Bray GA (1997). Relationship between resting metabolic rate and the composition of the fat-free mass. *Metabolism* 46: 1225-30.
- Yaprak, Y. (2004). Obez Bayanlarda Aerobik Ve Kuvvet Çalışmasının Oksijen Kullanımına Ve Kalp Debisine Etkileri, *Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, (2) 73-80.
- Wasserman, K., Hansen, J.E., Sue, D.Y., Casaburi, R. & Whipp, B.J. (1999). *Principles of Exercise Testing & Interpretation*. 3. ed. London: Lippincott Williams & Wilkins.
- Weber, K.T. (1998). *Principles and application of cardiopulmonary exercise testing*. Fishman Pulmonary Disease and Disorders 3rd edition. Mc Graw-Hill 1998: 575- 588.
- WHO (2011). *Obesity and overweight*. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en/15.11.2011>.
- WHO (2013). *Fact Sheet No:113*. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en> (20.11.2013).

Bölüm 3

VÜCUT GELİŞTİRME VE FİTNESS SPORCULARININ EGZERSİZ BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Fatih MURATHAN¹

GİRİŞ

En geniş tanımıyla Vücut Geliştirme sporu, çeşitli fitness aletleri ve cihazlarla önceden düzenlenmiş spor salonlarında ve amaca göre düzenlenmiş antrenman programını uygulayarak organizma kas sistemini kuvvetlendiren bilimsel temelli bir spor dalıdır. (Uğur ve ark, 2002). Ayrıca vücut geliştirme sporu, çeşitli yoğunluklardaki kuvvet antrenmanlarıyla üst seviye taşınan ve bireyin dış görünüşünü değiştiren bir performans sporu olarak da bilinmektedir. (Busche, 2008). Vücut geliştirme sporu, bir başka tanımlama ile hareket bilimi (kinesioloji) kuralları içerisinde, bir programa bağlı olarak yapılan, aletli ve aletsiz egzersizlerle, vücudun geliştirilmesi, kuvvetlendirilmesi, kondisyon seviyesinin artırılması, estetik ve esnekliğinin daha ileri derecelere getirilmesini sağlayan ve metabolizmanın verimliliğini artıran bir spor branşıdır (Web1, 2010).

Günümüze geldiğinde vücut geliştirme, fitness sektörünün gelişmesiyle birlikte toplumsal hayatta yer edinen ve günlük yaşamın bir parçasına dönüşmeye başlamış ve özellikle de erkeklerin fitness programlarının bir parçası haline gelmiştir. Örneğin Birleşik Krallık'taki fitness merkezleri 2000'lerin başında yüzde yirmi beş oranında artmıştır (Atkins, 2001). Abrahams ise Birleşik Devletler' de her on insandan yedisinin ya bir fitness merkezine daha önce üye olmuş ya da hala üye olduklarını dile getirmiştir (Abrahams, 2001). Gill (2005) araştırmasında, çağdaş toplumlarda erkek bedeninin medyada erotikleştirilmesi ve idealize edilmesi erkek bedeni üzerine yapılan vurgunun artmasına neden olmuştur (Gill, 2005). Bu bağlamda idealize edilen erkek bedenini elde etmek için, her geçen gün daha fazla erkek spor salonlarına yönelmektedir (Mosley, 2009). Bailey (2013)' in dediği gibi, vücut geliştirme bugün her zamankinden çok daha fazla yaygın hale gelmiş ve kabul görmüş durumdadır.

Vücut geliştirmenin Türkiye'de yayılmasını ve önem kazanmasını dünyadaki dinamiklerle paralel olduğunu söylemek mümkündür. Dünyadaki popülerliğini

¹ Dr.Öğr.Ü., Adıyaman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, fmurathan@adiyaman.edu.tr

KAYNAKÇA

- Abrahams, G. (2001). Fitness for work, *The Herald*, p. 29
- Atkins, L. (2001). If you think exercise is boring..., *The Guardian*, pp. 32–33.
- Bailey, B. J. (2013). Ethnopharmacology and male bodybuilders' lived experience with consuming sports nutrition supplements in Canada. *Sport in Society*, 16(9), 1105–1119.
- Bamber, D. J., Cockerill, I. M., Rodgers, S., & Carroll, D. (2003). Diagnostic criteria for exercise dependence in women. *British Journal of Sports Medicine*, 37(5), 393-400.
- Busche, K. (2008) Neurologic disorders associated with weight lifting and bodybuilding. *Neurologic Clinics*, 26, 309–324.
- Büyük E.T., Duman G. (2014). Farklı Okullarda okuyan Lise Öğrencilerinin Yeme Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *The Journal of Pediatrıc Research*. 1(4), 212-217
- Devran S.B. (2014). Doğu Anadolu Bölgesinde yaşayan Adölesan ve Yetişkinlerin Beslenme Alışkanlıkları ile Yeme Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi.
- Gill, R. (2005). Body Projects and the Regulation of Normative Masculinity. *Body & Society*, 11(1), 37–62.
- Hausenblas, H. A., & Downs, D. S. (2002). Exercise dependence: a systematic review. *Psychology of sport and exercise*, 3(2), 89-123.
- Jones DC, Crawford JK. Adolescent boys and body image: Weight and Muscularity Concerns as Dual Pathways to Body Dissatisfaction. *Journal of Youth and Adolescence* 2005;34:629-36.
- Karamustafalıoğlu, O., & Yumrukçal, H. (2011). Depresyon ve Anksiyete Bozuklukları. Şişli Eftal Hastanesi Tıp Bülteni, 45, 65-74.
- Mosley, P. E. (2009). Bigorexia: bodybuilding and muscle dysmorphia. *European Eating Disorders Review*, 17(3), 191-198.
- Öztürk, O., & Uluşahin A. (2008). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. Nobel Tıp Kitapevleri, Ankara.
- Phoenix C, Smith B. Telling a (good?) Counterstory of Aging: Natural Bodybuilding Meets The Narrative of Decline. *The journals of gerontology Series B, Psychological Sciences and Social Sciences* 2011;66:628-39.
- Polat C., & Şimşek K.Y. (2015). Spor merkezlerindeki bireylerin egzersiz bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi: Eskişehir İli Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(15), 354-369.
- Uğur E, Baysaling Ö. Herkes İçin Spor, Vücut Geliştirme, Fitness ve Formda Kalma. 2. Baskı. İstanbul: İlpress Basım ve Yayın, 2005: s.363
- Van Der Ploeg G, Brooks A, Withers R, Dollman J, Leaney F, Chatterton B. Body Composition Changes in Female Bodybuilders During Preparation for Competition. *European Journal of Clinical Nutrition* 2001;55:268-77.
- Vardar, E. (2012). Egzersiz Bağımlılığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 21(3), 163-173.
- Vardar, S.A., Öztürk, L., Vardar, E., & Kurt, C.(2005). Ergen sporcu kızlarda egzersiz yoğunluğu ve öznel uyku kalitesi ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6, 154-162.
- Vardar, E., Vardar, S.A., Toksöz, İ., & Süt, N. (2012). Egzersiz bağımlılığı ve psikopatolojik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 25, 51-57.
- Yeltepe, H., & İkizler, C. (2007). Egzersiz bağımlılığı ölçeği-21'in Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 29-35.
- Yücel B. (2009). Estetik bir kaygıdan hastalığa uzanan yol: Yeme Bozuklukları. *Klinik gelişim*. 22(4), 39-44.
- <http://www.earlyriders.net/vucut-gelistirme-sporunun-yararlari> 08/09/2018- 16:45

Bölüm 4

U14 İLA U21 GENÇ FUTBOLCULARDA FARKLI YAŞ KATEGORİLERİNE GÖRE YO-YO ARALIKLI TOPARLANMA TEST (SEVİYE 1) PERFORMANSLARININ KIYASLANMASI

Niyazi Sıdkı ADIGÜZEL¹

GİRİŞ VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Futbol; aerobik ve anaerobik eforların ardı ardına kullanıldığı temel motorik özellikler, genel dayanıklılık, koordinasyon gibi faktörlerin performansa bera-berce etki ettiği yüksek derecede koordine ve karmaşık bir spor disiplindir (Adı-güzel, Karaçam ve Kırkaltı, 2018). Futbol fizyolojik açıdan incelendiğinde oyun içerisindeki egzersizler anaerobik egzersizler gibi gözükmese de oyunun 90 dakika ve bazı durumlarda daha da üstünde olması aerobik kapasiteyi oldukça değerli kılmaktadır (Günay ve Yüce, 2008).

Tüm futbol müsabakası boyunca gerçekleştirilen ve aerobik tabanlı olan düşük şiddetteki hareketler yaklaşık %80-85'lik bir orana sahip olmakla birlikte yüksek şiddetteki hareketlere göre daha fazla oyunun bütünüdür. Futbolcuların kat ettikleri mesafe oynadıkları mevkilere göre değişmekle birlikte ulusal ve uluslararası maçlarda ortalama 10km civarındadır. Kat edilen mesafenin %57 yavaş tempo koşu, %30 yürüme, %10 orta şiddet koşu, %3 süratli koşu olduğu bilinmektedir. ACSM'in durum belirlemesi (position stand) üzerine yaptığı bir çalışmada belirtildiği üzere 170 kalp atım sayısı şiddetli bir egzersiz ortamı anlamına gelmekte (maksimal kalp atım sayısının %77-95 aralığı), bu da futbolun üst düzey fiziksel kapasite gerektiren bir oyun olduğunu, bunun da mak-simal oksijen tüketiminin %80' inin üzerinde bir şiddet ifade ettiğini ortaya koy-maktadır (Günay, Tamer ve Cicioğlu, 2010; Pollock ve arkadaşları, 1998; Sever, 2017). Bu doğrultuda antrenman programı içerisinde yer alan aerobik dayanıklı-lık antrenmanları ayrıca önem kazanmaktadır. Bundan dolayı oyuncuların fizik-sel durumlarını ileri seviyelere taşımayı planlayan uygulamalar planlanmakta ve dönem, dönem uygulanan testlerle futbolcuların performans durumları incelen-mektedir (Çağlar ve ark. 1997; Tamer ve ark. 1996). Futbolcular için performans testleri, oyunun teknik, taktik, psikolojik ve fizik kondüsyon unsurlarını kapsa-yarak düşünülebilir. Genel olarak bakıldığında maç performansı bir oyuncu için

¹ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Ankara / Türkiye

Farklı yaş kategorilerinde oynayan hentbolcularda yapılan çalışmada, elit seviyedeki U14 (960m), U16 (1362m) ve U18 (1840m) oyuncuların, elit olmayan U14 (706m), U16 (1040m) ve U18 (1426m) oyuncularına göre YIRT1 testinde daha yüksek bir ortalama koşu mesafesine sahip oldukları elde edilmiştir (Matthys ve ark., 2011). Benzer sonuçlar İtalya U14, U15 ve U17 ulusal takım basketbolcuları ile bölgesel lig takımının U14, U15 ve U17 kategorilerinde oynayan basketbolcuların karşılaştırıldığı çalışmada da elde edilmiş ve U14, U15 ve U17 ulusal takımlarındaki oyuncuların ortalama YIRT1 koşu mesafeleri söylenen sıraya göre 1110m, 1283m ve 1412m olarak elde edilirken, bölgesel lig takımının U14, U15 ve U17 oyuncuları ise 729m, 796m ve 1078m mesafe katetmişlerdir (Vernillo, Silvestri ve La Torre, 2012).

Sonuç olarak, Yo-Yo Level1 testi kullanılarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, farklı mücadele seviyesinde oynayan sporcular arasında anlamlı farklılıklar elde edilmiş ve yapılan çalışmalarda st düzeyde mücadele eden sporcuların daha alt düzeyde mücadele eden sporculara göre daha iyi performansla sahip olduğu bildirilmiştir. Ayrıca farklı mücadele seviyelerindeki sporcular arasında elde edilen farklılıklar, değişik yaş kategorilerinde mücadele eden genç sporcularda da elde edilmiştir. Bu alışma da Yo-Yo Aralıklı Toparlanma Test değerlerinde yaş gruplarına göre farklılık olabileceğini ve bundan yola çıkarak dayanıklılık performanslarının da farklı olabileceğini göstermiştir. Futbolcuların koşu mesafelerindeki bu farklılığın nedenin ise futbol müsabakalarında toplam oyun sresinin fazla olması, oyun temposunun değişken yapısı ve oyun sahasının daha büyük olmasından kaynaklanabileceği ileri sürülebilir. Ayrıca yaş ile koşu mesafesi arasında doğrusal bir ilişki olduğu ve belirli bir yaşa kadar yaşın artması ile birlikte koşulan mesafenin de arttığı ve antrenörlerin sporcuları için uygun yaş kategorisi seçerken Yo-Yo Aralıklı Toparlanma Test performanslarını da dikkate almaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, N. S., Karaçam, A., & Kırkaltı, T. (2018). Genç (U16) futbolcuların mevkilere göre core stabilizasyon kuvvet değerlerinin karşılaştırılması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 163-170.
- Aziz, R.A., Tan, C.K., Teh, C.K. "A Pilot Study Comparing Two Field Tests with the Treadmill Run Test in Soccer Players", *Journal of Sports Science and Medicine*, 4(2), pp. 105-112, 2005.
- Bangboso J, 1994. *Fitness Training in Football – A Scientific Approach*, HO Storm, Bagsvaerd.
- Bangboso J, IAIA, JFM ve Krusturup, P, 2008. The Yo-Yo Intermittent Recovery Test: A Useful Tool for Evaluation of Physical Performance in Intermittent Sports, *Sports Medicine*, 38(1): 37-51.
- Can, İ., & Cihan, H. (2013). Yo-Yo Aralıklı Toparlanma Testleri ve Sportif Performans zerine Genel Bir Değerlendirme.

- Castagna, C., Impellizzeri, F.M., Chamari, K., Carlomango, D., Rampinini, E. “Aerobik Fitness and Yo-Yo Continuous and Intermittent Tests Performances in Soccer Players: A Correlation Study”, *Journal of Strength and Conditioning Research*, 20(2), pp. 320-325, 2006.
- Chaouachi, A., Manzi, V., Wong, D.P., Chaalali, A., Laurencelle, L., Chamari, K. Castagna, C. “Intermittent Endurance and Repeated Sprint Ability in Soccer Players”, *Journal of Strength and Conditioning Research*, 24(10), pp. 2663-2669, 2010.
- Chuman, K., Hoshikawa, Y., Iida, T., Nishijima, T. “Relationship Between Yo-Yo Intermittent Recovery Tests and Development of Aerobic and Anaerobic Fitness in U-13 and U-17 Soccer Players, *International Journal of Sport and Health Science*, 9, pp. 91-97, 2011.
- Cihan, H., Can, İ., Sarioğlu, Ö., İmamoğlu, R., Albayrak, A.Y. Comparison of Some Anthropometric, Physiological and Motor Performance Characteristics of Football Players Played at Different Categories in Turkey”, *Journal of Sports Science and Health*, 3(2), pp. 140-155, 2012.
- Cihan, H., Can, İ., Seyis, M., Arı, E. “Profesyonel Erkek Futbolcuların Aerobik Kapasite ve Toparlanma Sürelerinin Karşılaştırılması ‘’, 1. Uluslararası Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlık Kongresi, s. 173-174, 2011, Antalya.
- Çağlar AH, Gökmen A, Hazır M, Kuşçu Ö, 1997. Erkek futbolcularda aerobik ve anaerobik güç ile hemoglobin, vücut yağ oranı ve vital kapasite arasında ilişki. *Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi*; 4:30-32.
- Dupont, G., Defontaine, M., Bosquet, L., Blondel, N., Moalla, W., Berthoin, S. “Yo-Yo Intermittent Recovery Test Versus The Université de Montréal Track Test: Relation with A High-intensity Intermittent Exercise”, *Journal of Science and Medicine in Sport*, 13(1), pp. 146-150, 2009.
- Günay, M., Tamer, K. and Cicioğlu, G. (2010). Spor fizyolojisi ve performans ölçümü. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Günay, M., Yüce, A. İ. (2008). Futbol antrenmanının bilimsel temelleri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ingebrigtsen, J., Bendiksen, M., Randers, M.B., Castagna, C., Krusturup, P., Holtermann, A. “Yo-Yo IR Testing of Elite and Sub-Elite Soccer Players: Performance, Heart Rate Response and Correlations to Other Interval Tests”, *Journal of Sports Science*, 30(13), pp. 1337-1345, 2012.
- Krusturup P, Mohr M, Amstrup T, Rysgaard T, Johansen J, Steensberg A, ve diğ. (2003). The yoyo intermittent recovery test: Physiological response, reliability, and validity. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 35, 697-705.
- Krusturup, P., Mohr, M., Amstrup, T., Rysgaard T, Johansen J, Steensberg A, Pedersen, P.K., Bangsbo, J. “The Yo-Yo Intermittent Recovery Test: Physiological Response, Reliability, and Validity”, *Medicine Sciences in Sports Exercise*, 35(4), pp.697-705, 2003.
- Markovic, G., Mikulic, P. “Discriminative Ability of the Yo-Yo Intermittent Recovery Test (Level 1) in Prospective Young Soccer Players”, *Journal of Strength and Conditioning Research*, 25(10), pp. 2931-2934, 2011.
- Matthys, S.P.J., Vaeyens, R., Vanderdriessche, J., Vanderporpe, B., Pion, J., Coutts, J.A., Lenoir, M., Philippaerts, M.R. “A Multidisciplinary Identification Model for Youth Handball”, *European Journal of Sport Science*, 11(5), pp. 355-363, 2011.
- Mujika, I., Santisteban, J., Impellizzeri, F.M., Castagna, C. “Fitness Determinants of Success in Men’s and Women’s Football”, *Journal of Sports Science*, 27(2), pp. 107-114,

2009.

- Pollock, M. L., Gaesser, G. A., Butcher, J. D., Després, J. P., Dishman, R. K., Franklin, B. A. and Garber, C. E. (1998). ACSM position stand: the recommended quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory and muscular fitness, and flexibility in healthy adults. *Medicine Sciences Sports Exerc*, 30(6), 975-991.
- Saltin, B., Astrand, P.O. "Maximal Oxygen Uptake in Athletes", *Journal of Applied Physiology*, 23(3), pp. 353-358, 1967.
- Sever, O. (2017). Comparison of static and dynamic core exercises' effects on Stork balance test in soccer players (Futbolcularlarda statik ve dinamik core egzersizlerin Stork denge testine etkisi). *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1781-1791.
- Sirotic, A.C., Coutts, A.J. "Physiological and Performance Test Correlates of Prolonged, High-Intensity, Intermittent Running Performance in Moderately Trained Women Team Sport Athletes", *Journal of Strength and Conditioning Research*, 21(1), pp. 138-144, 2007.
- Sproule, J., Kunalan, C., McNeill, M., Wright, H. 1993. "Validity of 20-MST for Predicting VO2max of Adult Singaporean Athletes", *British Journal of Sports Medicine*, 27(3), pp. 202-204,
- Tamer K, Cicioğlu İ, Yüce A, Çimen O, 1996. Üç farklı ligde mücadele eden profesyonel futbolcuların bazı fiziksel ve fizyolojik özelliklerinin karşılaştırılması. *Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi*; 2: 22-25.
- Teplan, J., Maly, T., Zahalka, F., Hrasky, P., Mala, L., Heller, J. "The Level and Differences of Aerobic Capacity in Three Different Young Soccer Team in the U17 Category", *Sport Science*, 5(1), pp. 43-48, 2012.
- Vernillo, G., Silvestri, A., La Torre, A. "The Yo-Yo Intermittent Recovery Test in Junior Basketball Players According to Performance Level and Age Group", *Journal of Strength and Conditioning Research*, 26(9), pp. 2490-2494, 2012.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.cricwizz.com/blog/2018/06/19/team-indias-fitness-yo-yo-test/>

Bölüm 5

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİNSEL ENGELLİLERDE SPORUN ETKİLERİNE YÖNELİK FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ

Fatma ÇELİK KAYAPINAR¹
İlknur ÖZDEMİR²

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından “Engellilik, vücut işlevinde yapısında ortaya çıkan bir fonksiyon bozukluğu, aktivite sınırlılığı yada işlevini yerine getirememesi sonucu bireyin karşılaştığı güçlük” olarak tanımlanmıştır. (WHO, 2018). Amerikan Zihinsel Gerilik Birliği (AAMR) zihinsel engelin, bireyin hali hazırda bulunan fonksiyonlarındaki önemli derecede geriliği ifade ettiğini belirtmektedir (Ersoy & Avcı, 2000). Zihinsel engelli bireyler sınıflandırılırken psikolojik ve eğitsel nitelemelere göre 2 grupta incelenmiştir (Ün, 1999). Psikolojik sınıflama yaklaşımının kaynağında zekâ ölçeklerinden aldıkları zekâ bölümü (IQ) puanlarına göre (Eripek, 2005) 50-75 hafif, 35-55 orta, 20-40 ağır, 20 ve altı çok ağır olarak mental retardasyonun sınıflandırması yapılmıştır (Winnick & Short, 1999). Eğitsel sınıflandırmada ise eğitim ihtiyaçlarına göre bölümlere ayrılarak bu ihtiyaçların karşılanmasında öğrenme düzeylerine göre bir sınıflandırma yapılmıştır. Eğitilebilir zihinsel engelliler: Zekâ puanları 50-75 arasında olan yetişkin birey çağında yaşamlarını sürdürebilecek iş becerileri edinebilen grubu, öğretilebilir zihinsel engelliler: Zekâ puanları 25-55 arasında olan temel iletişim kişisel bakım ve sosyal uyum becerileri geliştirilebilen akademik becerilerde eğitilemeyen grubu, ağır ve çok ağır derecede zihinsel engelliler ise; Zekâ puanları 25 ve altında olan (Çiftçi, 2001) hayatları boyunca yardıma muhtaç basit yaşam becerilerini öğrenebilen grubu ifade eder.

Zihinsel engelli çocuklarda oturma, emikleme ve yürüme gibi temel motor becerilerin normal gelişim gösteren akranlarına kıyasla daha yavaş geliştiği belirtilmektedir (Özbey, 2006). Motor gelişim bozukluklarını düşük fiziksel aktivite

¹ Prof. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, fatmailayda@gmail.com

² Öğretim Görevlisi, Pamukkale Üniversitesi, Acıpayam Meslek Yüksekokulu, nurozdemir@pau.edu.tr

şekilde itil, Karakoç, & Küçüközyiğit (2018), eğitim fakültesi (resim, sınıf ğretmenliği, fen bilgisi, ingilizce ğretmenliği) ğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarında branşlarlara göre anlamlı bir fark belirtmemişlerdir. Diğer taraftan ilköğretim, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi öğretmenleri ile beden eğitimi ve spor ğretmen adaylarının ZEBSEYFÖ incelenildiği çalışmada, ilköğretim öğretmenleri, beden eğitimi ğretmen adayları ve sınıf ğretmenlerinin farkındalık düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığını fakat özel öğretimde görev yapan öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin diğerlerinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğunu belirtmişlerdir (Kırımoğlu , Esentürk, Yılmaz , & Kaynak, 2016).

Sonuç olarak spor uygulamaları engelli bireylerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal açıdan gelişmelerinin sağlamasında önemli bir araç olarak ele alınmalıdır. Ayrıca spor, engelli bireylerin motor becerilerinin geliştirilmesi, üretken olabilmeleri ve sağlıklarını koruyabilmeleri için önemli bir yere sahiptir. Zihinsel engelli bireylere spor uygulamalarında eşlik edecek olan beden eğitimi öğretmenleri, antrenörler ve spor yöneticilerinin farkındalık düzeyinin yüksek olması daha etkin ve başarılı sonuca ulaşmayı sağlar. Bu nedenle yapılan çalışmanın sonuçları dahilinde eğitimcilerin farkındalık düzeyini arttıracak teorik ve pratik uygulamaların yaptırılması önerilir. Ayrıca teorik programlara zihinsel engelli bireylere sahip anne, baba ve kardeşlerinde dahil edilmesinin önemli olabileceğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Auxter , D., & Pyeer, J. (1985). Principles and methods of adated physical education and recreation. Toronto: Mosby College.
- Chiang, T. (2003). Effects of a therapeutic recreation intervention within a technology-based physical activity context on the social interaction of male youth with autism spectrum disorders. Indiana University.
- Ciarrochi, J., Chan, E., & Bajgar, J. (2001). Measuring emotional intelligence in adolescence” Personality and Individual Differences. 31(7), 1105- 1119.
- Çiftçi, C. (2001). 12-16 Yaş Eğitilebilir Düzeyde Zihinsel Engelli ocuklarda Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Bazı Motorik zelliklere Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- itil, M., Karakoç, T., & Küçüközyiğit, M. S. (2018). Özel eğitim lisans dersinin ğretmen adaylarının bilgi düzeylerine ve engellilere yönelik tutumlarına etkisi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2), 815-833.
- Enkelaar, Lotte, Smulders, Ellen, Lantman-de Valk, Henny van Schrojenstein, Geurts, Alexander C. H, & Weerdesteyn, Vivian. (2012). A Review of Balance And Gait Capacities in Relation To falls in Persons With İntellectual Disabilities. Research in Developmental Disabilities, 33, 291-306.
- Eripek , S. (2005). Zekâ geriliği. Ankara: Kk Yayıncılık.
- Ersoy , ., & Avcı, N. (2000). zel Gereksinimi Olan ocuklar ve Eğitimleri. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Frey, G., & Chow, B. (2006). Relationship Between BMI, Physical Fitness, And Motor

- Skills in Youth With Mild Intellectual Disabilities. *International Journal of Obesity*, 30, 861-867.
- Gençöz, F. (1997). The effects of basketball training on the maadaptive behaviours of trainable mentally retarded children, *Research İn Developmental Disabilities*, 18, 1-8.
- Goldenberg, I., Matheson, K., & Mantler, J. (2006). The assessment of emotional intelligence: a comparison of performance-based and self-report methodologies . *Journal of Personality Assessment*, 86(1), 33-45.
- Hinckson, E. A., & Curtis, A. (2013). Measuring Physical Activity in Children And Youth Living With Intellectual Disabilities: A Systematic Review". *Research in Developmental Disabilities*, 34, 72-86.
- İlhan, E., & Kırımoğlu, L. (2015). Zihinsel Engelli Çocuklarda Özel Atletizm Antrenmanlarının Öz Bakım Beceri Düzeylerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 145-160.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 315-324.
- İlhan, L., & Esentürk, O. K. (2015). Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (ZEBSEYFÖ) Geliştirme Çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36.
- Kırımoğlu , H., Esentürk, O., Yılmaz , A., & Kaynak, K. (2016). İlköğretim, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Öğretmenleri ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Bireylerin Fiziksel Egzersize Katılımlarının Etkilerine Yönelik Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(4), 231-244.
- Kırımoğlu, H., Yılmaz, A., Soyer, F., Beyleroğlu, M., & İlhan, E. L. (2016). Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık: Beden Eğitimi Öğretmen Adayları Üzerine Bir Araştırma. *Beden Egitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1).
- Lin, Jin-Ding, Lin, Pei-Ying, Lin, Lan-Ping, Chang, Y.-Y., Wu, Sheng-Ru, & Wu, Jia-Ling. (2010). Physical Activity And Its Determinants Among Adolescents With Intellectual Disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 31, 263-269.
- McMahon , D. (1998). Social acceptance of children with developmental handicaps in integrated daycamps. *Canada: University of Toronto*.
- Özbey, Ç. (2006). Çocuk gelişiminde yaşanan sorunlar. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Öztürk, M. (2011). Türkiye’de Engelli Gerçeği . İstanbul: MÜSİAD Cep Kitapları.
- Pehlevan, Ş. (2010). Zihinsel engelli çocukların sosyalleşmelerinde Türk halk oyunlarının etkisinin araştırılması. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- Rizzo, T. L., & Vispoel, W. P. (1991). Physical Educators’ Attributes and Attitudes Toward Teaching Students With Handicaps. *Adapted Physical Quarterly*, 8(1), 4-11.
- Ün , N. (1999). Zihinsel engellilerde reaksiyon zamanının değerlendirilmesi. *Ankara: Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*.
- Ün, N., & Çoknaz , H. (2003). Mental Retardasyon ve Spor. 2(7), 171-180.
- Van Rooy, D. L., Alonso, A., & Viswesvaran, C. (2005). Group differences in emotional intelligence scores: theoretical and practical implications “ *Personality and Individual Differences*. 38(3), 689-700.
- Vuijk, R., Hartman, E., Scherder, E., & Visscher, C. (2010). Motor Performance of Children with Mild Intellectual Disability and Borderline Intellectual Functioning. *Journal of Intellectual Disability Research*, 54(11), 955-965.
- WHO. (2018). <http://www.who.int/topics/disabilities/en/>.
- Winnick, J. P., & Short, F. X. (1999). *The brockport physical fitness test manual*. USA: Human Kinetics.

Bölüm 6

SPOR EĞİTİMİ VEREN AKADEMİSYENLERİN PERFORMANSLARININ DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER İLE İLİŞKİSİ

Murat KALFA¹

GİRİŞ

Kurumlar sürekli değişen çevre durumlarına uyum için sürekli gelişmek durumundadırlar. Bu nedenle bu sürecin baş aktörlerinden birisi olan çalışanların performanslarının durumu da önemli bir hal almıştır.

Performans kavramı insan kaynakları yönetimi stratejileri içinde ele alınan bir kavramdır. Performans kavramı üzerindeki araştırmalar 1980’li yıllarda artış göstermeye başlamıştır. Bu dönemde performans kavramı örgütsel nitelikte yer almazken performans daha çok bireysel bir kavram olarak incelenmiştir. Günümüzde ise bu kavramın örgütsel boyutta ele alındığı gözlemlenmektedir (Doğmaz, 2016: 3). Performans kavramı aynı zamanda, örgütün çalışandan beklentilerini de yansıtmaktadır. Bu beklentilerin en iyi şekilde karşılama bilirliliği çalışan performansının en üst seviyeye ulaşmasıyla mümkündür. Çalışanın kendisinden beklenenleri en iyi biçimde yapabilmesi, yüksek performansla sahip olması ve iş tatmininin diğer tüm kariyer avantajlarına ulaşma imkânı yaratacaktır (Yelboğa, 2006: 200).

Performans, genel anlamda üstlenilen görevler doğrultusunda önceden belirlenmiş kriterleri karşılayacak şekilde, görevlerin yapılması ve amaçlara ulaşılması yönünde ortaya konulan hizmet, düşünce ya da maldır (Pugh, 1991: 7). Performans yönetimi ise, kurumsal olarak belirlenen amaçlar doğrultusunda, çalışanın ya da işgörenin performansının değerlendirilmesi ve geri bildirim yapılmasını sağlayan yönetim biliminin bir alanıdır. İşgörenin çalışmaya yönelik davranış ve ürünlerini tanımlamak, değerlendirmek ve güçlendirmek üzere gerçekleştirilen bütünlüklü bir süreçtir. Performans yönetimi, örgütün ya da kurumun, grup ve bireylerin verimlerinin artırılması anlamına gelir ve amaçlarla ilgili olarak, bilgi, beceri ve gereken yeterlilikleri işgörelere sağlamak için bir ortam meydana getirir (Helvacı, 2002: 168).

¹ Dr. Öğr.Grv., Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yönetimi Bölümü, mkalfa@gazi.edu.tr.

ęi ve etkinliği için üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biri olarak görölmektedir (Yazıcıoğlu, 2010: 243).

Sürekli ve hızlı bir değişim sürecinin olduğu bir ortamda örgüt ve çalışanların gelişimi için gerekenlerin yapılması, güçlü ve zayıf yönlerin ortaya çıkarılması, motivasyonun ve bağlılığın artırılmasında etkili bir performans yönetiminin gerçekleştirilmesi hayatidir. Bundan dolayı yönetici konumundakilerin performans yönetimiyle ilgili her türlü bilgiye ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir (Helvacı, 2002: 168).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, akademik ünvan, ilgili oldukları spor dalı ve toplam hizmet süresi değişkenleri açısından çalışan performanslarının istatistiksel olarak benzer oldukları görölmüştür. Bununla birlikte yönetim tecrübesi olan akademisyenlerin çalışan performanslarının diğerlerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca antrenörlük bölümündeki akademisyenlerin çalışma performansının yöneticilik ve rekreasyon bölümündeki akademisyenlerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Arıca akademisyenlerin mesleğe olan motivasyonları artıkça çalışan performanslarının da arttığı görölmüştür.

Gelecekte başarılı olacak örgütler, sahip oldukları insan kaynaklarına daha fazla önem vermeleri gerektiğini şimdiden anlayan ve bu doğrultuda gerekli politika ve stratejileri belirleyerek uygulayanlar olacaktır (Çalık, 2003: 11). Dolayısıyla çalışanların performanslarını hangi faktörlerin etkilediğinin tespiti ve pozitif örgütsel faktörlerin geliştirilip yaygınlaştırılması, negatif örgütsel faktörlerin ise ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların artırılması gerekir.

Bu sonuçlara göre ise, akademisyenlerin “çalışan performansını” arttırmaya yönelik olarak yapılacak faaliyetlerde “yönetim tecrübesi, bölüm farklılıkları ve motivasyon düzeyi” değişkenlerin dikkate alınarak içeriklerin belirlenmesi daha iyi olacaktır.

KAYNAKÇA

- Argon, T. & Eren, A. (2004). *İnsan kaynakları yönetimi*, Ankara: Nobel.
- Çalık, T.(2003). *Performans yönetimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Doğmaz, A. (2016). *Performans yönetiminde pozisyon esaslı çalışma ve performans değerlendirme ETİ maden uygulama örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, E. (2011). *Etkili liderlik örgütsel sessizlik ve performans ilişkisi*. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gebze.
- Fındıkçı, İ. (1999). *İnsan kaynakları yönetimi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

- Helvacı, M. A. (2002). Performans yönetimi sürecinde performans değerlendirmenin önemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1), 155-169.
- Kalaycı, N. (2009). Yükseköğretim kurumlarında akademisyenlerin öğretim performansını değerlendirme sürecinde kullanılan yöntemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (60), 625-656.
- Özer, M. A. (2009). Performans yönetimi uygulamalarında performansın ölçümü ve değerlendirilmesi. *Sayıştay Dergisi*, 73, 3-29.
- Pugh, D. (1991). Organizational behaviour. London: Prentice Hall International Ltd.
- Tunçer, P. (2013). Örgütlerde Performans Değerlendirme ve Motivasyon. *Sayıştay Dergisi*, 88 (1), 87-108.
- Yazıcıoğlu, İ. (2010). Örgütlerde iş tatmini ve işgören performansı ilişkisi: Türkiye ve Kazakistan karşılaştırması. *bilig*, 55(1), 243-264.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik özellikleri ve iş performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İş, Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2), 196-211.
- Yener, H. (2007). *Personel performansına etki eden faktörlerin yapısal eşitlik modeli (YEM) ile incelenmesi ve bir uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Mühendisliği.

Bölüm 7

FİZİKSEL AKTİVİTE, OYUN VE SPORUN MOTOR GELİŞİM ÜZERİNE ETKİSİ

Mehmet YILDIRIM¹
Sema USLU²
Çağın YULUK³
Cumaali GÜNDOĞDU⁴

GİRİŞ

Günümüzde sürekli gelişim gösteren teknolojiyle birlikte insanların hareket etme durumları büyük oranda azalmıştır. Elektronik araçlar, ulaşım araçları insanların yürümeye olan ihtiyaçlarını en aza indirmiş ve buldukları yerden her şeyi kolayca yapmayı sağlamış ve insanların yerine işleri yapan makineler günlük hayattaki yerlerini almışlardır. Ayrıca tablet, akıllı telefon, televizyon ve bilgisayar gibi aygıtlar, uzun süre hareketsiz kalmaya neden olmakta ve insanların hareket kabiliyetini kısıtlamaktadır (Biçer, vd., 2009). Gelişen teknolojinin, hızlı kentleşmenin ve diğer hayat şartlarının bireylere getirdiği bunalım ve baskıları azaltmak, bunların insan üzerindeki olumsuz fizik ve moral etkilerini hafifletmek, dolayısıyla sağlıklı bir toplum oluşturmak için fiziksel aktivite, oyun ve sportif faaliyetler insan hayatında vazgeçilmez bir yer edinmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2000).

Bugün her yaşta insan, kendi yaşam şartlarına uygun şekilde ve düzeyde düzenli olarak fiziksel egzersiz yapabilir veya buna herhangi bir yaşta başlayabilir. “En küçük hareket bile hareketsizlikten daha iyidir” sözünden hareketle sağlıklı, mutlu ve zinde yaşamak için spor hayatın içine alınmalıdır (Biçer, vd., 2009). Vücudun herhangi bir yerindeki veya tam vücut pozisyonundaki değişim hareket olarak ifade edilmektedir. İnsan organizmasının da hareket için var olduğu belirtilmektedir. (Saygın, vd., 2005).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, mehmet2682@hotmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, sema_uslu@hotmail.com

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, caginyuluk@hotmail.com

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, hentbolcu_85@hotmail.com

- Kız çocuklarını erken yaşta fiziksel aktivite ve sporla tanıştırmak motor gelişimlerine katkı sağlanabilir.
- İşitme engelli bireylere, işitme kaybının motor gelişimleri üzerinde bir engel teşkil etmeyeceği hususunda bilgilendirici eğitim ve görsel materyaller hazırlanabilir.
- Çocukların küçük yaşlarda doğal öğrenme ortamlarında, onları çok yönlü geliştirebilecek oyun ve spor alanları çeşitlendirilebilir.
- Kırsal bölgede yaşayan çocuklar ve gençlerin beden eğitimi derslerine ve spor kurslarına düzenli katılımları için spor malzemeleri çeşitlendirilebilir ve ödülleri (forma, kupa, madalya vs.) katılımları desteklenebilir.
- Çocuklarının sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri ve zararlı alışkanlıklar edinmelerinin önüne geçilebilmesi için düzenli egzersiz, fiziksel aktivite ve spor yapma olanakları yaratılarak aileler, çocuklarının yaptığı aktivitelere katılabilir.

KAYNAKÇA

- ACSM., (2009). ACSM's Guidelines For Exercise Testing and Prescription. Edited By Franklin BA, Whaley MH, and Howley ET. 8th Edition. Philadelphia: *Lippincott Williams & Wilkins*.p., 232-237.
- Açıkada, C., Ergen, E. (1990). *Bilim ve Spor*, Ankara: Büro-Tek Ofset.
- Akandere, M. (2004). *Eğitici Okul Oyunları*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Altınkök, M., Vazgeçer, E., Ölçücü, B. (2013). Temel Motor Hareketlerin Geliştirilmesini İçeren Beden Eğitimi Program Tasarısının 5-6 Yaş Çocukların Temel Motor Hareketlerinin Gelişimine Etkisinin Araştırılması, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 74-87.
- Araç Ilgar Bekir Barış Cihan (2018). Metaphoric Perceptions of School Principals towards Physical Education Term. *International Journal of Higher Education*. 7 (5). 194-206. doi:10.5430/ijhe.v7n5p194
- Baltacı, G. (2008). *Obezite ve Egzersiz*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Bayhan, S.P. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Bek, N. (2008). *Fiziksel Aktivite ve Sağlığımız*, Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları.
- Biçer, B., Yükyaşır, B., Yalçın, H.B., Kaya, F. (2009). Yetişkin Bayanlarda 8 Haftalık Aerobik Dans Egzersizlerinin Bazı Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkisi, *Atabesbd*, 11(3), 11-14.
- Blank, R., Smits-Engelsman, B., Polatajko, H., Wilson, P. (2012). European Academy for Childhood Disability (EACD): Recommendations on the definition, diagnosis and intervention of developmental coordination disorder (long version). *Dev Med Child Neurol*, 54(1), 54-93.
- Bucher, C.A., Koenig, C.R. (1983). *Method and Material for Secondary School Physical Education*. Saint Louis: The C.V. Mossey Company.

- Canlı, U. (2017). Basketbolculara Terabant İle Uygulanan Kuvvet Antrenmanlarının Motorik Beceriler ve Őut Performansı Üzerine Etkisi, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 857-869.
- Chiodera, P., Volta, E., Gobbi, G., Milioli, M.A., Mirandola, P., Bonetti, A., Delsignore, R., Ernasconi, S., Anedda, A., Vitale, M. (2007). Specifically Designed Physical Exercise Programs Improve Children's Motor Abilities, *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sport*, 18(2), 179-187.
- Çiğerci, A.E., Aksen, P., Cicioğlu, İ., Günay, M. (2011). 9-15 Yaş Grubu İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Öğrencilerin Bazı Fizyolojik ve Motorik Özelliklerinin Değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13 (Özel Sayı), 35-42.
- Çakıroğlu, T., Sökmen, T., Arslanoğlu, E. (2013). Judo Teknik Antrenmanı ve Oyunların 8-10 Yaş Grubu Erkek Çocukların Fiziksel Gelişim Düzeyleri Üzerine Etkisi, *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi*, 11(2), 73-79.
- Çamlıyer, H., Çamlıyer, H. (1997). *Eğitim Bütünlüğü İçinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun*, Manisa: Can Ofset.
- Çelik, A., Şahin, M., (2013). Spor ve Çocuk Gelişimi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 467-478.
- Çimen, O., Cicioğlu, İ., Günay, M., (1997): Erkek ve Bayan Türk Genç Milli Masatenişçilerin Fiziksel ve Fizyolojik Profilleri, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4, 7-12.
- Çimen, O., Günay, M. (1996). Dairesel Çabuk Kuvvet Antrenmanlarının 16-18 Yaş Grubu Genç Erkek Masa Tenişçilerin Bazı Motorik Özelliklerine Etkisi, *Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 3-11.
- Demirel, N., Şirinkan, A., Şirinkan, Ş.Ö. (2016). Yaz Spor Okulunda Jimnastik Eğitimi Alan Okulöncesi Çağı Öğrencilerinin Eurofit Testleriyle Fiziksel Gelişimlerinin İncelenmesi (Erzurum Örneği). *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(2), 688-694.
- Durukan, H., Koyuncuoğlu, K., Şentürk, U., (2016). Okul Öncesi Çocuklarda Temel Cimnastik Programının Motor Gelişim Açısından İncelenmesi, *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 131-140.
- Fisher, A., Reilly, J.J., Kelly, L.A., Montgomery, C., Williamson, A., Paton, J.Y. Grant, S., (2005). Fundamental movement skills and habitual physical activity in young children. *Med Science Sport Exer*, 37(4), 684-688.
- Fransen, J., Pion, J., Vandendriessche, J., Vandorpe, B., Vaeyens, R., Lenoir, R., Philippaerts, R.M., (2012). Differences in physical fitness and gross motor coordination in boys aged 6–12 years specializing in one versus sampling more than one sport. *J Sports Sci*, 30(4), 379-386.
- Güler, M., Yılmaz, O., Ongül, E., Bayazıt, B.,(2017). Eğlenceli Atletizm Çalışmalarının Psikomotor Gelişime Etkisi, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitimi Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-8.
- Günebakan, T., Saygın, Ö., Gelen, E., Karacabey, K., (2009). 3-4 Yaş Grubu Çocuklarda 8 Haftalık Hareket Eğitiminin Motor Performanslarına Etkisi, *e-Journal of New World Sciences Academy Sports Sciences*, 4(4), 266-272.
- Harmandar, İH., (2004). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hazar, M., (2005). *Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitimi*, Ankara: Tutibay Yayıncılık.
- Heyward, V., (1991). *Advance Fitness Assessment And Exercise Prescription*. Champaign. Human Kinetics. Illinois.

- Hickson, R.C., Rosenkdetter, M.A., (1981). Reduced Training Frequencies and Maintenance of Increased Aerobik Power, *Med. And Science in Sports and Exercise*, 13, 13-16.
- İbiş, S., Gökdemir, K., İri, R., (2004). 12-14 Yaş Grubu Futbol Yaz Okuluna Katılan ve Katılmayan Çocukların Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 285-292.
- İbiş, S., Yılmaz, G., Sevindi, T., (2007). Fiziksel Uygunluk Aktivitelerinin İlköğretim Okulu Öğrencilerinde Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Olan Etkilerinin İncelenmesi, *S.Ü. BES Bilim Dergisi*, 9(1), 9-14.
- İmamoğlu, A., Eliöz, M., Çebi, M., (2017). Kadın Futbolcularda 8 Haftalık Hazırlık Çalışmalarının Bazı Biyo-Motor ve Fizyolojik Özellikler Üzerine Etkisi, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 222-231.
- İri, R., Aktuğ, ZB., İbiş, S., (2017). Physical activity levels and motor skills of 5th to 7th grade students in Niğde province. *SAJR SPER*, 39(1), 51-64.
- Jersild, T.A., (1979). *Çocuk Psikolojisi*. (Çev. Günçe, G.), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kasap, H., (1999). *Spor Becerilerinin Öğrenme ve Performansında Transfer Etkisi*, İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Kılıçgil, E., Gezgin, M.F., Gürbüz, F., Çamdeviren, H., (2000). Elit Sporcularda Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Etkili Faktörler, 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, Ankara.
- Koç, H., Tekin, A., (2011). Beden Eğitimi Derslerinin Çocuklarda Seçilmiş Motorik Özellikler Üzerine Etkisi, *Van/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayısı, 9-17.
- Konar, N., Pepe, K., Aydos, K., (2010). Hareketlilik, Oyun Vesporun Bedensel Engelli Çocuk ve Gençlerde Motorik Gelişime Etkisi, Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Kulak, A., Kerkez, F.İ., Aktaş, Y., (2011). Zihinsel Antrenman Programının 10 – 12 Yaş Futbolcularda Bazı Motor Özelliklere Etkisi, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3), 104-114.
- Kuru, O., Köksalan, B., (2012). 9 Yaş Çocuklarının Psiko-Motor Gelişimlerinde Oyunun Etkisi, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 1(2), 37-51.
- Kürkçü, R., Sevindi, T., Gökhan, İ., Akçakoyun, F., (2010). Badminton Sporunun Çocuklarda Vücut Yapısına Etkisi. *Turkish Kick Boxing Federation Journal of Sport Science*, 2(2), 34-41.
- Malina, R.M., (1996). Tracking Of Physical Activity And Physical Fitness Across The Lifespan, *Research Quarterly Exercise and Sport*, 67(3), 48-57.
- Maline, R., (1993). Physical Activity and Training Effects On Stature and Adolescent Growth Spurt, *Medicine And Science İn Sports And Exercise*, 26,(6), 758-765.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2000). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmalar Rehberi*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Muratlı, S., (1997). *Çocuk ve Spor*. Ankara: Bağırgan Yayımevi.
- Muratlı, S., (2013). *Çocuk ve Spor*. (3. Baskı), Ankara: Nobel Yayınları,.
- Özdoğan, B., (2000). *Çocuk ve Oyun*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özer, D.S., Özer, K., (2007). *Çocuklarda Motor Gelişim*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özkan, H., Afyon, Y.A., Çelebi, B., (2010). Hareket Eğitiminin Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki 5 – 6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisi, *II. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 540-453.

- Pate, R.R., Branowski, T., Dowda, M., Trost, T.S., (1996). Tracking of physical activity in young children. *Med Science Sport Exer*, 28(1), 92-96.
- Polat, Y., ınar, V., Şahin, M., Yalçın, M., (2003). Futbolcu Çocukların Fiziksel Uygunluk Düzeylerinin İncelenmesi, *İ.Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 196-199.
- Poulsen, A.A., Ziviani, J.M., (2004). Health enhancing physical activity: Factors influencing engagement patterns in children. *Aust OccupTher J*, 51, 69.
- Rodrigues, L.P., Stodden, D.F., Lopes, V.P., (2016). Developmental pathways of change in fitness and motor competence are related to overweight and obesity status at the end of primary school. *J Sci Med Sport*, 19(1), 87-92.
- Sarı, K., (2001). *Temel Psikomotor Becerilerin Gelişimine Farklı Eğitim Kurumları ve Deneklerin Özlük Niteliklerine Bağlı Değişkenlerin Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Savucu, Y., Sirmen, B., İnal, S., Karahan, M., Erdemir, İ., (2006). Zihinsel Engelli Bireylerde Basketbol Antrenmanının Fiziksel Uygunluk Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi, *F.Ü. Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(2), 105-113.
- Saygın, Ö., Polat, Y., Karacabey, K., (2005). Çocuklarda Hareket Eğitimini Fiziksel Uygunluk Özelliklerine Etkisi, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(3), 205-212.
- Şahin, M., Şahin, A., Çoşkuner, Z., Çoban, O., (2011). Taekwondo Sporu Yapan, 7 Ve 8 Yaşlarındaki Erkek Çocukların Bazı Fiziksel Ve Antropometrik Ölçümlerinin İncelenmesi, *e-Journal of New World Sciences Academy Sports Sciences*, 6(2), 148-158.
- Şimşek, S., (1998). *İlköğretim 8. Sınıf Beden Eğitimi Dersinin Öğrencilerin Psikomotor Gelişimine Katkısı Konusunda Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Öğrencilerin Görüşleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Taşgın, E., Dönmez, N., (2009). 10-16 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Egzersiz Programının Solunum Parametreleri Üzerine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*. 11(2), 13-16.
- Temel, C., Avşar, P., (2009). *İlköğretim Beden Eğitimi Dersi 1-8. Sınıflar Öğretmen Kılavuz Kitabı*, M.E.B. Devlet Kitapları İkinci Baskı Saray Matbaacılık, Ankara.
- Timmons, B.W., Naylor, P.J., Pfeiffer, K.A., (2007). Physical activity for preschool children: How much and how? *C J Public Health*, 98, 122-134.
- Timurkaan, S., (2003). *Farklı Fiziki Özelliklere Sahip Yerleşim Bölgelerinde Yaşayan 6 Yaş Grubu Çocuklarının Psikomotor Gelişimlerinin Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Twisk, J.W.R., (2001). Physical Activity Guidelines For Children And Adolescents. *Sports Med*, 31(8), 617-627.
- Uçan, İ., Buzdağlı, Y., Ağgön, E., (2018). Çocuklarda Sporun Fiziksel Uygunluk Üzerine Etkisinin İncelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 123-133.
- Uygun, F., Yamaner, F., (2017). Şehir ve Kırsalda Öğrenim Gören Çocukların Bazı Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 98-106.
- Watts, P.B., Joubert, L.M., Lish, A.K., Mats, J.D., Wilkins, B., (2003). Anthropometry of Young Competitive Sport Rock Climbers, *Br J Sport Med*, 37(5), 420-424.
- Williams, H.G., Pfeiffer, K.A., O'Neill, J.R., Dowda, M., McIver, K.L., Brown, W.H., Pate R.R., (2008). Motor skill performance and physical activity in preschool children. *Obesity*, 16(6), 1421-1426.

Spor Bilimleri Araştırmaları I

- Yüksel, M.F., (2017). Yaz Spor Okulunda Badminton Eğitiminin Çocukların Fiziksel Gelişimleri Üzerine Etkisi, *İ. Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 68-82.
- Zorba, E., Babayığıt, G., Saygın, Ö., İrez, G., Karacabey, K., (2004). 65-68 Yaş Arasındaki Yaşlılarda 10 Haftalık Antrenman Programının Bazı Fiziksel Uygunluk Parametrelerine Etkisinin Araştırılması, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*.18(2), 229-234.

Bölüm 8

SPOR FAKÜLTE VE YÜKSEKOKULLARINDA ÖRGÜTSEL MUHALEFET İLE OTANTİK LİDERLİK İLİŞKİSİ¹

Murat KALFA²

GİRİŞ

Örgütsel muhalefet çalışanların iş tatminini, örgütsel bağlılığını ve de performansını etkiler. Dolayısıyla örgütün karar alma süreçleri, verimliliği, iklimi, sağlığı ve psikolojisi açısından oldukça önemli bir faktördür. Örgüt yöneticilerinin liderlik davranışları ise, çalışan konumundaki bireylerin örgütsel muhalefet tutum ve davranış biçimlerini etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu düşünülmektedir. Çünkü bir örgütün başarısını ya da amaçlarına ulaşmasını etkileyen en temel unsurlardan biri o örgütün çalışanlarıdır. Örgüt çalışanlarının örgütün amaçlarına ulaşmasına yapacakları katkı da örgüte karşı duydukları hislerle ve tutumlarla ilgilidir. Bu his ve tutumların en önemli belirleyicilerinden birisi de hiç kuşkusuz örgütteki yöneticilerin liderlikleridir.

Bir çalışanın örgütün amacını anlaması yaptığı işin esasının ne olduğunu doğru anlamasını sağlar. Dolayısıyla bir örgütte bulunan lider konumundaki kişilerin en önemli sorumluluklarından birisi, sorumluluklarını var olma nedenleriyle ilişkilendirerek, çalışanların da var olma nedenlerini, örgütün var olma nedenleriyle ilişkilendirmelerini sağlamaktır. Örgütsel muhalefet, hem bu varoluşsal ilişkilendirmede hem de çalışanların örgütsel ortamda çalışanların ne hissettiklerini ve ne düşündüklerini gösteren bir olgudur.

Örgütsel liderlerin çalışanları kontrol etmeye yönelik eğilimleri ve çalışanların işyeri özerkliğine yönelik isteklerinin yan yana olması, muhalefetin ya da düşünce ayrılıklarının modern örgütlerde kolayca gerçekleşeceğini ortaya koyar. Çalışanlar alt rollerde olsalar da farklı fikirlerini ortaya atma istekleri sürekli artmış ve modern yönetim anlayışı gereği uygun fırsatlar ortaya çıkmıştır. Çalışanların görüşlerini dile getirmesi, başarı hissine, daha fazla iş tatminine ve örgütsel bağlılığa yol açtığını görülmüştür (Kassing, 1997: 311). Garner'da (2009) örgütsel

¹ Bu çalışma sözel bildiri olarak 15-18 Kasım 2017 tarihinde Antalya'da düzenlenen 15.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Grv., Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetimi A.D., mkalfa@gazi.edu.tr.

cinsiyet ve yönetsel görev tecrübesi değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmuş iken, akademik unvan ve çalışılan bölüm değişkenleri bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Bir rgtteki örgütsel muhalefetin, çalışanların ve örgütün başarisını veya performansını koşullara göre dolaylı ya da direkt, az ya da çok olarak etkilediği ve liderlik anlayışının da bunda önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bu yüzden diğer liderlik stilleri ile örgütsel muhalefet arasındaki ilişkinin de sorgulanması önerilir. Liderlik stillerinin örgütsel muhalefet üzerindeki etkisinin yaygın bir şekilde çalışılmasının, örgütsel muhalefeti sorun olarak gören ve buna bir düzen getirmeye sorumluları, yöneticilerinin liderlikleri konusunda etkinlik yapmaya iteceği umulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ağalday, B., Özgan, H., Arslan, M. C. (2014). The perceptions of the administrators working in primary and secondary schools related to the organizational dissent, *Pegem Eğitim ve ğretim Dergisi*, 4 (3), 35-50.
- Alga, E. & Eroğlu, ř. G. (2018). alışanların rgtsel muhalefete ilişkin algılamalarının demografik değişkenler açısından incelenmesine yönelik bir araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (24), 129-157.
- Anderson, M. H. & Sun, P. Y. (2017). Reviewing leadership styles: overlaps and the need for a new ‘full-range’ theory’, *International Journal of Management Reviews*, 19 (1), 76-96.
- Argyres, N. & Mui, V. L. (2007). Rules of engagement, credibility and the political economy of organizational dissent, *Strategic Organization* 5(2),107-154
- Ata, L. O. & Kse, S. (2017). rgtsel demokrasi ve Örgütsel muhalefet ilişkisi: beyaz yakalılar üzerine bir araştırma, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46 (1), 117-132.
- Avolio, B. J. & Gardner, W. (2005). Authentic leadership development: getting to the root of positive forms of leadership, *Leadership Quarterly*, 16, 315–338.
- Avolio, B.J., Gardner, W.L., Walumbwa, F.O., Luthans, F. & May, D.R. (2004). Unlocking the mask: a look at the process by which authentic leaders impact follower attitudes and behaviors, *Leadership Quarterly*, 15, 801-823.
- Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill’s handbook of leadership: Theory, research, and managerial applications*, 3th Ed., New York: Free Press.
- Bass, B. M. (2008). *The bass handbook of leadership: theory, research, and managerial applications*, 4thEd., New York: Free Press.
- Behera, J. (2016). *Authentic leadership in disaster: Leader and employee viewpoints in disaster preparation and response*, Prescott Valley, Arizona: Northcentral University, ProQuest Dissertations Publishing.
- Bowman Jr, R. F. (2002). The Real work of department chair, *The Clearing House*, 5 (3), 158-162.
- Brown, M.E. & Trevino, L.K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *Leadership Quarterly*, 17, 595-616.
- Caza, A., Bagozzi, R. P., Woolley, L., Levy, L. & Barker Caza, B. (2010). Psychological capital and authentic leadership: measurement, gender, and cultural extension,

- Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 2 (1), 53-70.
- Chemers, M. (2014). *An Integrative theory of leadership*, New York: Psychology P
- Cheng, Y. C. (1991). Leadership style of principals and organisational process in secondary schools, *Journal of Educational Administration*, 29 (2), 25-37.
- Clutterbuck, D. & Hirst, S. (2002). Leadership communication: A status report, *Journal of communication Management*, 6 (4), 351-354.
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications, *Journal of Applied Psychology*, 78 (1), 98-115.
- Dağlı, A. (2015). Örgütsel muhalefet ölçęinin türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (53), 198-218.
- Dannar, P. (2012). Change starts with the heart: The emotional impact of Lewin's change model, *Strategic Leadership Review*, 1 (2), 46-52.
- De Bevoise, W. (1984). Synthesis of research on the principal as instructional leader, *Educational Leadership*, 41 (5), 14-20.
- Dugan, J. P. (2017). *Leadership theory: Cultivating critical perspectives*, San Francisco: Jossey-Bass.
- Gardiner, R. A. (2011). Critique of the discourse of authentic leadership, *International Journal of Business and Social Science*, 2 (15), 99-104.
- Gardner, W. L. & Schermerhorn, J. R. (2004). Unleashing individual potential, *Organizational Dynamics*, 3 (33), 270-281.
- Gardner, W., Avolio, B. J. & Luthans, F. (2005). Can you see the real me?' A self-based model of authentic leader and follower development, *The Leadership Quarterly*, 16, 343-372.
- Garner, J. T. (2009). Strategic dissent: Expressions of organizational dissent motivated by influence goals, *International Journal of Strategic Communication*, 3 (1), 34-45.
- George, B. (2006). Truly authentic leadership, *US News & World Report*, 2006 October 30: 52-54.
- Goodboy, A. K., Chory, R. M. & Dunleavy, K. N. (2008). Organizational dissent as a function of organizational justice, *Communication Research Reports*, 25 (4), 255-265.
- Goodwin, V. L., Whittington, J. L., Murray, B. & Nichols, T. (2011). Moderator or mediator? Examining the role of trust in the transformational leadership paradigm, *Journal of Managerial Issues*, 409-425.
- Hassan, A. & Ahmed, F. (2011). Authentic leadership, trust and work engagement, *International Journal of Human and Social Sciences*, 6(3), 164-170
- Kassing, J. W. (1997). Articulating, antagonizing, and displacing: A model of employee dissent, *Communication Studies*, 48 (4), 311-332.
- Kassing, J. W. (2000). Investigating the relationship between superior-subordinate relationship quality and employee dissent, *Communication Research Reports*, 17 (1), 58-69.
- Kassing, J.W. & Armstrong, T. A. (2002). Someone's going to hear about this: examining the association between dissent-triggering events and employee's dissent expressions, *Management Communication Quarterly*, 16 (39), 39-65.
- Kesen, M. & Pabuçcu, H. (2016). The Investigation of the effect of organizational dissent and work alienation on emotional burnout via anfs model, *The Journal of International Social Research*, 9 (42), 1552-1563.
- Kim, C. (2009). Developing effective leadership skills, *Public Administration Review*, 69 (3), 547-549.
- Luthans, F. & Avolio, B.J. (2003). Authentic leadership development, Cameron, K.S.;

- Dutton, J.E.; Quinn, R.E. (Eds.), *Positive Organizational Scholarship: Foundations of a New Discipline*, San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Mowbray, P. K., Wilkinson, A. & Tse, H. H. (2015). An integrative review of employee voice: Identifying a common conceptualization and research agenda, *International Journal of Management Reviews*, 17 (3), 382-400.
- Naktiyok, A. & Yekeler, K. (2016). Dönüştürücü liderliğin örgütsel bağlılık üzerine etkisinde etkileşimci liderlik davranışlarının rolü: Bir kamu kurumu örneği, *Amme İdaresi Dergisi*, 49 (2), 106-115.
- Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and Practice (7th Edit)*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Ökten, A. B. & Cenkci, T. (2013). Beş faktör kişilik modeli ve örgütsel muhalefet arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 10 (39), 41-51.
- Sadykova, G. & Tutar, H. (2014). Örgütsel demokrasi ve örgütsel muhalefet arasındaki ilişki üzerine bir inceleme, *The Journal of Business Science*, 2(1),1-16
- Sosik, J. J., Jung, D. & Dinger, S. L. (2009). Values in authentic action: Examining the roots and rewards of altruistic leadership, *Group & Organization Management*, 34 (4), 395-431.
- Şişman, M. (2014). *Öğretim Liderliği (5. Baskı)*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tabak, A., Polat, M., Coşar, S. & Türköz, T. (2012). Otantik liderlik ölçeği: Güvenirlik ve geçerlik çalışması, *İşGÜÇ*, 14 (4), 89-106.
- Walumbwa, F. O., Avolio, B. J., Gardner, W. L., Wernsing, T. S. & Peterson, S. J. (2008). Authentic leadership: Development and validation of a theory-based measure, *Journal of Management*, 34 (1), 89-126.
- Weinberg, R. S. & Gould, D. (2014). *Foundations of Sport and Exercise Psychology*, (6th Edit). Pudsey, UK: Human Kinetics.
- [www.google.com.tr/search?q=what+does+Authentic+mean&oq=what&aqs=chrome.69i59j0l2j69i57j0l2.4741j1j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8\(20.09.2018\)](http://www.google.com.tr/search?q=what+does+Authentic+mean&oq=what&aqs=chrome.69i59j0l2j69i57j0l2.4741j1j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8(20.09.2018))
- Yasir, M. & Mohamad, N. A. (2016). Ethics and morality: Comparing ethical leadership with servant, authentic and transformational leadership styles, *International Review of Management and Marketing*, 6 (4), 310-316.
- Yıldız, K. (2013). Örgütsel bağlılık ile örgütsel sinizm ve örgütsel muhalefet arasındaki ilişki, *Electronic Turkish Studies*, 8 (6), 853-879.
- Zaini, R. M., Elmes, M. B., Pavlov, O. V. & Saeed, K. (2017). Organizational dissent dynamics: A conceptual framework, *Management Communication Quarterly*, 31 (2), 258-277.

Bölüm 9

SAVAŞ PİLOTU ADAYLARININ REAKSİYON ZAMANI DEĞERLERİ: ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEM ÇALIŞMASI¹

Yetkin Utku KAMUK²

Salih PINAR³

GİRİŞ

Wright Kardeşler'in ilk insanlı uçuşunun üzerinden geçen 100 yılı aşkın sürede havacılık teknolojisinde büyük değişimler meydana gelmiştir. Gelişim süreci içerisinde önceleri uçuş performansını kısıtlayan en önemli faktör uçak gövde teknolojisi iken, günümüzde performansın kısıtlandığı noktada "pilot" yer almaktadır. Çok yüksek hızlara ulaşabilen savaş uçaklarının performansı, pilotların fiziksel ve fizyolojik yükünü arttırmaktadır. Muharebe uçuşlarında bu makineleri kontrol etmek ve doğru manevraları tam zamanında ve mutlak doğrulukta yaptırabilmek için, pilotların mesleki bilgi ve tecrübelerinin yanı sıra, gelişmiş fiziksel uygunluk düzeyine ve motor uygunluk unsurlarının üst düzeyde gelişmiş olmasına ihtiyaç vardır.

Algılama sürati, verilerin yorumlanma ve kara verme hızı ile karar verilen hareketlerin uygulama sürati hava muharebesi esnasında başarıyı etkileyen faktörlerden bazılarıdır. Doğru manevraları tam zamanında ve süratle yapabilmek hava muharebesinde hayati önem taşımaktadır. Günümüz teknolojik gelişme hızı ve gelecekte kullanılacak silah ve savaş sistemleri düşünüldüğünde, başarının sahibi olacak tarafı, muharebe sistemlerini en verimli şekilde kullanabilen, gelişmiş motor becerilere sahip savaş pilotları belirleyecektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceğinin teminatı olan Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) bünyesinde yer alacak olan savaş pilotlarının her yönden iyi yetişmesi, jeopolitik yönden oldukça önemli bir konumda yer alan ülkemizin geleceği için

¹ Bu kitap bölümü, "Hava Harp Okulu'nda Öğrenim Görmekte Olan Savaş Pilotu Adaylarının Basit Reaksiyon, Seçimli Reaksiyon ve Ayırt Edici Reaksiyon Zamanlarının Ölçme ve Değerlendirilmesi Yöntem Çalışması" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışma, 19'ncü European College of Sports Sciences Kongresi'nde (Amsterdam/Hollanda) sözel bildiri olarak sunulmuştur. Bu yazıda yer alan fikir ve görüşler tamamen yazarlara ait olup, Genelkurmay Başkanlığı veya herhangi bir bağlılığın resmi görüşünü yansıtmamaktadır

² Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, yetkinkamuk@hitit.edu.tr

³ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, salih.pinar@marmara.edu.tr

(2000)'in reaksiyon zamanının performans düzeyi ile ilgili olmadığı teziyle paralellik göstermektedir.

Elde edilen verilerin iç tutarlılığı istatistiksel olarak, istenen düzeydedir ve grup homojen bir yapıya sahiptir. Yapılan *t* testleri sonucuna göre, testlerin ayırt edicilik katsayıları oldukça yüksektir ($p<0,01$). Ortaya konmuş olan reaksiyon zamanı ölüm sistemi kullanılarak reaksiyon zamanı ölümlerinin hassas bir şekilde yapılabileceği, HHO ğrencilerinin reaksiyon zamanlarının llmesi için uygun bir lme aracı olduğu değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Balakrishnan, G., Uppinakudru, G., Singh, G. G., Bangera, S., Raghavendra, A. D. ve Thangave, D. (2014) A comparative study on visual choice reaction time for different colors in females. *Neurology research international*. 2014, 1-5.
- Barkhuizen, W., Schepers, J. ve Coetzee, J. (2002) Rate of information processing and reaction time of aircraft pilots and non-pilots. *SA journal of industrial psychology*. 28(2), 67-76
- Benesch, S., Ptz, W., Rosenbaum, D. ve Becker, H. P. (2000) Reliability of peroneal reaction time measurements. *Clinical biomechanics*. 15, 21-28
- Bompa, T. O. (1998). *Antrenman kuramı ve yöntemi*. evirenler: İlknur Keskin ve Burcu Tuner. Ankara: Bağırğan yayımevi
- Bryan, C. J., Hernandez, A. M. (2011) Predictors of post-traumatic headache severity among deployed military personnel. *Headache*. 51, 945-953
- Caldwell, J. A., Caldwell, J. L., Brown D. L. ve Smith, J. K. (2004) The effects of 37 hours of continuous wakefulness on the physiological arousal, cognitive performance, self-reported mood, and simulator flight performance of F-117A pilots. *Military psychology*. 16(3), 163-181
- Cattell, J. M. The time taken up by cerebral operations. www.psych.yorku.ca/classics/Cattell/Time/part1-2.htm (11.05.2005)
- DePascalisa, V., Barry, R. J. ve Sparita, A. (1995) Decelerative changes in heart rate during recognition of visual stimuli: effects of psychological stress. *International Journal of Psychophysiology*. 20(1), 21-31
- Dera, G. ve Deary, I. J. (2017) The relationship between intelligence and reaction time varies with age: Results from three representative narrow-age age cohorts at 30, 50 and 69 years. *Intelligence*. 64(Sep), 89-97
- Doe, J. X. Simple reaction time as a function of visual versus auditory modality stimulated and preferred versus nonpreferred hand used in responding. www.utm.edu/~gbrown/running_head.pdf (02.12.2004)
- Drowatzky, J. N. (1981). *Motor learning principles and practice* (Second edition). Minnesota: Burgess publishing
- Gleitman, H. (1991). *Basic psychology* (Third edition). New York: W.W.Norton Publishing
- Haywood, K. M. (1986). *Life span motor development* (Second edition). Illinois: Human kinetics
- Hillmann, M. R. Physical lag times and their impact on the use of deadly force. www.lap-donline.org/general_information/dept_pub_program/physical_lag.htm (11.04.2005)
- İşler, M. (1997). *Atletizm*. Ankara: Tutibay Yayınları
- Johnson, B. L. ve Nelson, J. K. (1979). *Practical measurements for evaluation in physical*

- education* (Third edition). Minnesota: Burgess publishing
- Lawther, J. D. (1972). *Sport psychology*. New jersey: Prentice-hall
- Li, J., Tian, Y, Ding, L., Zou, H., Ren, Z., Shi, L., Feathers, D. ve Wang N. (2015) Simulating extreme environments: ergonomic evaluation of chinese pilot performance and heat stress tolerance. *Work*. 51, 215-222
- Luchies, C. W., Schiffman, J., Richards, L. G., Thompson, M. R., Bazuin, D. ve De-Young, A. J. (2002) Effects of age, step direction, and reaction condition on the ability to step quickly. *J gerontol a biol sci med sci*. 57(4), 246-249
- Magill, R. A. (1989). *Motor learning concepts and applications* (Third edition). Iowa: C. Brown publisher
- McCabe, M. Human reaction time and processing stages. psych.mrmccabe.com/documents/reaction_time_2003.pdf (19.01.2005)
- Mental Chronometry and Verbal Action. www.nici.ru.nl/~ardiroel/rts.htm (18.02.2005)
- Morgan, C. T. ve King, R. A. (1975). *Introduction to physiology* (Third edition). New york: Mcgraw-hill
- Morris, A. ve Hamilton, P. V. (1986) *Visual acuity and reaction time in navy fighter pilots*. Naval aerospace medical research laboratory. NAMRL-1324
- Mortazavi, S. M. J., Taeb, S. ve Dehghan, N. (2013) Alterations of visual reaction time and short term memory in military radar personnel. *Iranian journal of public health*. 42(4), 428-435
- Norris, J. N., Carr, W., Herzig, T., Labrie, W. ve Sams, R. (2013) Anam4 tbi reaction time-based tests have prognostic utility for acute concussion. *Military medicine*. 178(7), 767-774
- Özbaydar, S. (1983). *İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- Payne, G. ve Isaacs, L. D. (2002). *Human motor development: a lifespan approach* (Fifth edition). San diego: Mcgraw hill
- Reaction time procedures. USAF flight surgeon's guide (chapter 9). www.aug.edu/psychology/faculty/read5.htm (24.02.2005)
- Redfern, M. S., Muller, M. L., Jennings, J. R. ve Furman, J. M. (2002) Attentional dynamics in postural control during perturbations in young and older adults. *Journal of gerontology*. 57(8), 298-303
- Ridout, F., Gould, S., Nunes, C. ve Hindmarch, I. (2003) The effects of carbon dioxide in champagne on psychometric performance and blood-alcohol concentration. *Alcohol and alcoholism*. 38(4), 381-385
- Rudell, A. P. ve Hu, B. (2001) Does a warning signal accelerate the processing of sensory information? Evidence from recognition potential responses to high and low frequency words. *International journal of psychophysiology*. 41(1), 31-42
- Rudisill, M. E. ve Jackson, A. S. (1992). *Theory and application of motor learning*. Texas: McJ-R publishing
- Schmidt, R. A. ve Lee, T. D. (1999). *Motor control and learning-a behavioral emphasis* (Third edition). Illinois: Human kinetics
- Şahin, Z. (2000) Sprinterlerde süratin incelenmesi. *Atletizm bilim ve teknoloji dergisi*. 38, 23-29
- Tamer, K. (1991). *Fiziksel performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi*. Ankara: Gökçe matbaacılık
- Tredici, T. J. Aerospace ophthalmology. Flight surgeon's guide. www.brooks.af.mil/af/products.htm#Flight%20Surgeon's20Guide (24.02.2005)
- Vision Topics and Reaction Time. www.scs.leeds.ac.uk/simonl/vision/vision/vision_reaction.htm (18.11.2005)

Bölüm 10

AÇIK ALAN REKREASYONUNDA ETİK

Merve CEYLAN¹

Her geçen gün değişen dünyaya ayak uydurmaya çalışan ve teknolojinin hayatın her alanına iyiden iyiye işlediği, çalışma saatlerinin yüksek ama ücretlerinin düşük olduğu, hayatı idamesi adına sürekli çalışmak zorunda olan toplumlarda, yenilenme ve dinlenme aracı olarak her geçen gün değeri daha fazla anlaşılan bir kavram; rekreasyon. Günümüzün “zaman yoksunluğu” arasında bir saat bile olsa bireyin kendine ayırabileceği, yoğun koşuşturma arasında durup nefes alabileceği ve hayatına tekrar motive olabileceği bu zamanın etkin kullanılması hem birey hem de toplum sağlığı açısından son derece önemlidir.

Rekreasyon, toplumun günlük yaşantısına yerleşmiş, son yıllarda hızlı ve çok boyutlu gelişmeler göstermekte olan geniş bir tanımlamadır. Aile, iş ve topluma karşı yükümlülüklerden ayrı olarak, kişinin kendisini rahatlatmak, eğlendirmek, bilgisini arttırmak vb. aktiviteleri gerçekleştirdiği bir olgu olarak ifade edilebilir. Rekreasyon esnasında kişi kendisine yüklenen tüm sıfatlardan (anne, baba, evlat, eş, müdür, işçi, öğretmen vb.) sıyrılarak tamamen “ben” olduğu anı yaşar.

Rekreasyon ile ilgili çalışmalar, ilk olarak ABD’de 1950’li yıllarda sosyo-ekonomik yapı ve etkinliklere katılım arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılmıştır. 1960’lı yıllarda azınlıkların ülke politikasında yer edinmesiyle araştırmalar ırk ve milliyet kavramları üzerinde yoğunlaşmış, 1970’lerde yaşlı nüfusun artması nedeniyle yaşam biçimi ve katılımı ilgili çalışmalar yapılmıştır. 1980’lere kadar bu etmenler tek başına değerlendirilirken, 1990’lardan itibaren ise hepsi birlikte ele alınmaya başlamıştır (Lee, Scott & Floyd, 2001). Rekreasyon, kişilerin serbest zamanları içerisinde, günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışmasının etkisinden kurtulmak, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla gösterdikleri çeşitli aktiviteleri içermektedir (Mansuroğlu, 2002). Açık alan rekreasyonu ise bireyin modern kent yaşamında kapalı yerdeki ruhsal gerginliğinden kurtulması, rahatlaması, fizyolojik ve ruhsal gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla doğayı bir araç olarak kullanan rekreasyon çeşidi olarak tanımlanabilir.

Doğa, hem bireysel hem de kolektif insani gelişim için geçmişte olduğu kadar günümüzde de büyük bir öneme sahiptir. Doğayla ve diğer canlılarla temas kurmak insanlar için içsel ve kalıcı bir dürtüdür. Birçok araştırmacıya göre insanoğlunun, hayvanlar, bitkiler, bitki örtüsü, su, hayvan sesleri ve hareketleri ya da

¹ Öğr. Gör. Dr , Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, merveceylan@mu.edu.tr

KAYNAKLAR

- Akkoyunlu, E. K. (1998). *Çevre Etiği*. Amme İdaresi Dergisi, 1, 31
- Anguluri, R, Narayanan, P. (2017) *Role Of Green Space In Urban Planning: Out Look Towards Smart Cities*, Urban Forestry & Urban Greening 25 (2017) 58–65)
- Billington, R. (1997). *Felsefeyi Yaşamak (Ahlak Düşüncesine Giriş)*. İstanbul, Ayrıntı Yayınları (Çev. Abdullah Yılmaz)
- Bülbül, S. (2013). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Etiği Algıları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Chawla, T. (1998). *Significant Life Experiences Revisited: A Review Of Research On Sources Of Environmental Sensitivity*. Environmental Education Research, 4(4):369-382
- Çobanoğlu, E. O, Karakaya, C. & Türer, B. (2012). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çevreye Yonelik Değerlerinin Ekosentrik (Ekoloji Merkezli) ve Teknosentrik (Teknoloji Merkezli) Yaklaşımlar Çerçevesinde Belirlenmesi*. X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 27-30 Haziran, Aksaray Üniversitesi, Niğe..
- Ertan, B. 2004. *2000'li Yıllarda Çevre Etiği Yaklaşımları ve Türkiye*. Yönetim Bilimleri Dergisi, 1, 3.
- Hackman, M. Z, & Johnson, G. E. (1991). *Leadership: A communication perspective*. Prospect Heights, IL: Waveland Pres
- Kayaer, M. (2013). *Çevre ve Etik Yaklaşımlar*. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2013, Yıl:1, Cilt:1, Sayı:2
- Karakoç, A. G. (2004). *Çevre Sorunlarına Etik Yaklaşım*. (Ed. Marin, Mehmet C. ve Uğur Yıldırım). Beta Yayınları, Yayın No: 1483, İstanbul, s. 59-72.
- Lee, J. H, Scott, D, Floyd, M. F. (2001). *Structural inequalities in outdoor recreation participation: A multiple hierarchy stratification perspective*. Journal of Leisure Research, Vol. 33, Issue.4, p.427-449
- Ibanga, D.A. (2018). *Is there a Social Contract between the Firm and Community: Revisiting the Philosophy of Corporate Social Responsibility?* International Journal of Development and Sustainability, 7(1), 355-380.
- Kıral, E. (2018). *Kayıp Giden Bir Değer: Saygı*. Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 5 (1), 4-10. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/cybd/issue/37095/410224>
- Mahmutoğlu, A. (2009). *Kırsal Alanda Çevre Sorunlarına Etik Yaklaşım: Çevre Etiği*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 89
- Mahmutoğlu, A. (2010). *Türkiye'de Kırsal Çevre Etiği Konusunda Mülki İdare Amirlerinin Görüşleri* Türk İdare Dergisi, 468, 103-130.
- Mansuroğlu, S. (2002) *Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi*. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15(2),53-62)
- Waite, S. (2007). *Teaching and learning outside the classroom: opportunities and challenges for alternative pedagogy*. Paper presented at Affective Education in Action, Cukurova University, Adana, Turkey, 28-30 June 2007.
- World Urbanization Prospects, the 2007 revision. Executive Summary. (2008). New York. United Nations (http://www.un.org/esa/population/publications/wup2007/2007WUP_ExecSum_web.pdf).

Bölüm 11

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SPOR ÜRÜNLERİNE YÖNELİK MARKA BİLİNCİ VE SADAKATLERİNİN İNCELENMESİ

Mehmet YILDIRIM¹

Sema USLU²

GİRİŞ

Günümüzde globalleşen dünya ve gelişen teknolojiyle birlikte özellikle hizmet sektöründe yeni ürünlerin pazara girmesi, rekabetin artması, işletmeler içerisindeki müşteri ilişkilerini geliştirme ve pazarlamayı etkin kılmak zorunlu hale gelmiştir (Palmatier ve ark., 2009; Dick & Basu 1994). Firma ile müşteri arasında sağlıklı ve devamlı bir iletişim kurulabilmesi başarılı bir ürün pazarlama stratejisiyle gerçekleşmektedir. Bu noktada firmaların müşterilerle ilişkilerini güçlendirmede, ürettikleri benzer mal ve hizmetleri birbirinden ayırmada “marka” kavramının önemli bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür (Oh & Fiorito, 2002; Can, 2007).

Marka, isim, işaret, logo ya da sembolün yanı sıra fiziksel ürün ve bireye sağladığı ayrıcalıklarla müşterinin isteklerini ve duygularını yansıtarak müşterinin aklında yer edinmektedir (Kotler & Armstrong, 2004; Toksarı, 2010; Jones & Bonevac, 2013). Marka, tüketicinin farklı alternatifler ile karşı karşıya kalarak bir ürüne sahip olma isteği uyandıran, tüketicinin satın alma sırasında tercihini etkileyen ve işletmeler için de oldukça önemli olan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Can, 2007; Ertuğrul & Demirkol, 2007; Ghodeswar, 2008).

Devamlılıklarını sürdürmek isteyen işletmeler, uzun süren çabalar sonunda tüketicilerin zihninde kurum ve marka imajı oluşturma, kendilerini nasıl algıladıkları, ürün ve markalarına yönelik nasıl bir tutum ve tavır halinde olduklarının önemini algılamış bulunmaktadır (Dammler ve ark., 2000). İşletmelerin hedef kitlelerini büyük oranda gençlerin oluşturması sebebiyle onları çok iyi tanımaları, bir markadan ne istediklerini bilmeleri ve gençler tarafından kabul edilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu da marka bilincinin ne kadar önemli olduğunu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, mehmet2682@hotmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, sema_uslu@hotmail.com

lik yapılan çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Bu alışmada, Yozgat Bozok niversitesi ve Niğde Ömer Halisdemir niversitesi'nde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ğrencilerinin yanıtlarından hareketle, kullandıkları spor ürünlerine yönelik markalara karşı sadakatli ve bilinçli tüketiciler olduğu grlmektedir.

Bu çalışmayla genelde pazarlama özelde ise spor pazarlaması literatürüne katkı sağlayabileceği, benzer çalışmaların ise belirli ürün gruplarına yönelik ve spor yapan yetişkinler üzerinde yapılmasının da literatüre zenginlik katacağı dşnlmektedir. Ayrıca elde edilen sonuçlar doğrultusunda řu önerilere yer verişmiştir. Spor işletmeleri marka tanıtımı veya tutundurma çalışmaları yaparken, tüketiciler gruplarının sosyo-ekonomik yapılarını göz önünde bulundurarak tüketiciler beklentilerini ve ihtiyaçlarını iyi analiz etmelidirler. Spor işletmeleri, markalı ürünlerini etkin bir şekilde pazarlayabilmeleri ve diğer spor işletmeleriyle rekabet edebilmeleri için yenilikleri takip ederek marka çeşitliliğini artırmalıdır. Spor ürünü üreten işletmeler, kendi markalarının diğer markalardan farkını tüketicilere sunarken hangi özelliklerin etkili olacağını bilmelidirler. Spor işletmeleri markalarına yönelik stratejiler geliştirerek tanıtımlarını bu doğrultuda yapmalıdırlar. Spor işletmeleri, marka sadakati oluşturma çalışmalarında kadınlara yönelik özel çalışmalar yapmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Aaker, D. (2010). *Building Strong Brands*. Sidney: Pocket Books.
- Akkoç, F., Koç, D., Akkoç, F. (2012). Uçak niversitesi ğrencilerinin Spor Ayakkabı Marka Sadakatlerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Uygulama. *Uçak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 197-213.
- Argan, M., Katırcı, H. (2002). *Spor Pazarlaması*. Ankara: Nobel Yayın.
- Atılgan, T., (2003). Ege niversitesi ğrencilerinin Tekstil rnlerinin Markaları Hakındaki Görüşleri zerine Bir Araştırma, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 3(1), 2-11.
- Balcı, V. (2005). *Spor Pazarlaması*. Ankara: Bağırgan Yayınevi.
- Baydaş, A., Aydın, S. (2017). Marka Sadakatinin Tüketicilerin Satın Alma Davranışı zerindeki Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Ampirik Bir alışma, *İktisadiyat*, 1(1), 61-90.
- Bıer, T. (2008). *Spor'da Toplam Kalite Yönetimi ve Futbol Uygulamaları*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Can, E. (2007). Marka ve Marka Yapılandırma, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 22(1), 225-237.
- Can, Y. (2007). *A Tipi ve B Tipi Kişilikler Bakımından Mobbing Kişilik İlişkisinin İncelemesi ve Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Chaudhuri, A., Holbrook, M.B. (2001). The Chain of Effects From Brand Trust and Brand Affect to Brand Performance: The Role of Brand Loyalty. *Journal of Marketing*, 65(2), 81-93.
- iviti, ř., (2011). Kırgızistan ve Türkiye Genlerinin Giysi Satın Alma Davranışlarının Karşılaştırılması, *BILIG*, 59, 97-122.
- Dammler, A., Barlovic, I., Melzer-Lena, B. (2000). Marketing fr Kids und Teens. *Wie*

- sie Kinder und Jugendliche als Zielgruppe richtig ansprechen. Landsberg/Lech.
- Datta, P.R. (2003). *The Determinants of Brand Loyalty*, Journal of American Academy of Business, September., Vol.3, Cambridge.
- Devecioğlu, S., Altıngül, O., (2011). Spor Teknolojilerinde İnovasyon, İnternational Advanced Technologies Symposium, Bidiriler Kitabı, 47, Elazığ.
- Dick, A.S., Basu, K. (1994). Customer Loyalty: Toward Integrated Conceptual Framework, *Journal of Academy of Marketing*, 22, 99-113.
- Dursun, T., Arslan, B., (2017). Marka Sadakatının Demografik Faktörler Bağlamında Değerlendirilmesi: Türkiye Beyaz Eşya Sektöründe Bir Araştırma, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 7(1), 18-24.
- East, R. (1997). *Consumer Behaviour: Advances and Applications in Marketing*, London: Prentice-Hall.
- Erdoğdu, M. (2012). *Aktif Olarak Spor Yapmanın Genç Tüketicilerin Marka Bilincinin Oluşmasına ve Marka Sadakatine Etkisi*, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Erkin, A. (2015). *Türkiye Ve Portekiz'de Spor Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Marka Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Karşılaştırılmalı Olarak Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Samsun.
- Ertuğrul, S.M., Demirkol, ř. (2007). Turistik Ürün Talebinde Markalaşma ve Önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 61-70.
- Garcia, G.B., Gutierrez, A.A., Gutierrez, C. J. (2006). The Role of Loyalty Programs in Behavioral and Affective Loyalty. *Journal of Consumer Marketing*, 23(7), 387-396.
- Ghodeswar, B.M. (2008). Building Brand İdentity in Competitive Markets: A Conceptual Model. *Journal of Product & Brand Management*, 17(1), 4-12.
- Göksu, F. (2010). Spor Ürünlerine Yönelik Marka Sadakati Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 63-73.
- Jones, C., Bonevac, D. (2013). An Evolved Definition of the Term —Brand: Why Branding has a Branding Problem. *Journal of Brand Startegy*, 2(2), 112-120.
- Kotler, P. (1994). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control*, 8. Edition, New Jersey: Prentice-Hall.
- Kotler, P., Armstrong, G. (2004). *Principles of Marketing*. 10th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Köklü, N., Büyüköztürk ř. & Bökeoğlu, Ö.Ç. (2006). Sosyal bilimler için istatistik. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Mowen, J. C., Minor, M. (1998) *Consumer Behavior*, 5. Edition. New Jersey: Prentice-Hall,
- Mullin, B.J., Hardy, S., Sutton, W.A. (2000). *Sport Marketing*. 2nd Ed. Champaign: Human Kinetics.
- Oh, J., Fiorito, S.S. (2002). Korean Women's Clothing Brand Loyalty. *Journal of Fashion Marketing and Management: An International Journal*, 6(3), 206-222.
- Palmatier, R.W., Jarvis, C.B., Bechhoff, J.R., Kardes, F.R. (2009). The Role of Customer Gratitude in Relationship Marketing. *Journal of Marketing*, 73, 1-18.
- Polat, E., Yalçın, A., Yıldız, K., Sönmezoğlu, U. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Spor Ürünlerine Yönelik İlişkisel Pazarlama Çerçevesinde Marka Sadakatlerinin İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 58-70.
- Schwarz, E.C., Hunter, J.D. (2008). *Advanced Theory and Practice in Sport Marketing*, San Diego: CA: Elsevier.

- Sein, B. (2018). *Spor Yapan Generlerin Marka Bağlılığına Ve Marka Algısının, Bilincinin Oluşmasına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Solomon, M.R. (2008). *Buying, Having and Being*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Stevens, J., Lathrop, A., Bradish, C., (2005). Tracking Generation Y:A Contemporary Sport Consumer Profile, *Journal of Sport Management*, 19(3), 254-277.
- şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlik*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- şimşek, O.F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş, Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Tek, .B., zgöl, E. (2013). *Modern Pazarlama İlkeleri*. İzmir: Birleşik Matbaacılık.
- Toksarı, M. (2010). *Tüketici Temelli Marka Değerinin Ölçümü: Kayseri’de Otomobil Kullanıcıları Üzerine Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Tozoğlu, E. (2009). *Türkiye’deki ve Amerika’daki Spor Yüksek Okulu ğrencilerinin Spor Ürünlerinde Marka Tercihini Etkileyen Faktörlerin Araştırılması ve Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.
- Uztuğ, F. (2003). *Markan Kadar Konuş. Marka İletifim Stratejileri*. İstanbul: Media Cat Kitapları.
- Ünal, S., Can, P., Deniz, A. (2006). Marka Bağlılığı İle Kişisel Değerler Arasındaki İlişkiler: Üniversite ğrencilerinin Spor Ayakkabı ve ikolata Markaları Tercihi Üzerine Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 10(1), 20-48.
- Vazquez, R., Del Rio, B., Iglesias, V., (2002). Consumer-Based Brand Equity: Development and Validation of a MeasurementInstrument, *Journal of Marketing Management*, 18(1/2), 27-48.
- West, S. G., Finch, J. F., Curran, P. J. (1995). Structural Equation Models with Nonnormal Variables and Remedies. Akt: Hoyle, R.H. (Ed.) (1995). *Structural Equation Modeling: Concepts, Issues and Applications*, Sage: London.
- Yaprak, İ., Dursun, Y., (2018). Tüketicilerin Kişilik Özelliklerinin Marka Sadakati İle İlişkisi: Kayseri’de Yaşayan niversite ğrencileri Üzerinde Bir Uygulama, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(2), 618-632.
- Yavuz, G., (2013). *Fırat Havzasında Bulunan Bazı niversitelerde ğrenim Gören ğrencilerin Spor Marka Ürünleri Tercihlerinin Belirlenmesi*, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Yoh, T., Mohr, M., Gordon, B., (2006). The Effect of Gender on Korean Teens’ Athletic Footwear Purchasing, *The Sport Journal*, 9(1), 180-189.

Bölüm 12

SPOR EĞİTİMİ VEREN YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA AÇIK LİDERLİK¹

Çağdaş CAZ²
Hüseyin Can İKİZLER³

GİRİŞ

Toplumlar için mihenk taşı olmanın yanı sıra ilerleme ve gelişme sürecinde eğitimin önemli bir kademesi olan yükseköğretimin temellerinin Çin manastırlarına, Eski Yunan’da akademilere ve İslam medreselerine uzandığı bilinmektedir. Bu çeşitlilik, toplumlarda farklı ideolojik ve sosyoekonomik yapılarla şekillenmiş bir yükseköğretimin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Tezsürücü ve Bursalıoğlu, 2013). Yükseköğretim kurumları nitelikli insan kaynağı olarak düşünülmekte ve bağlı buldukları toplumun yaşam kalitesini yükseltmek adına önem taşımaktadırlar (Yılmaz, 2013). Hem kamusal hem de özel statüde bulunan üniversiteler, ülkelerin gelişimi, ekonomik kalkınması ve değişimi için önemli bir yere sahip oldukları düşünülmektedir (Acar ve Bilir, 2013). Üniversiteler toplumsal dönüşümlere yol açmakla beraber toplumsal dönüşümlerden de etkilenmektedirler (Bingöl, 2012; Erdem, 2006; Günay, 2011). Hızla devam etmekte olan küreselleşme, akademik yaşamın günlük baskılarını arttırmakta, üniversitelerde daha hızlı büyüyen karmaşık bir yapının oluşmasına neden olmaktadır (Marginson, 2000). Bu karmaşık yapı akademisyenlerin görev ve sorumluluklarını olumsuz etkileyebilmektedir. Kurum içerisinde artan akademisyen sayısı beraberinde birçok çatışmayı da getirmektedir. Git gide artan sorunlar içerisinde bireyleri yönetecek, yönlendirecek ve onlara yol gösterecek biri veya birilerinin olması elzem derecede önemlidir. Bu noktada bir lider ihtiyacı ön plana çıkmaya başlamıştır.

Lider kelimesi, 14. yüzyılda literatüre girmiş ve günümüze yaklaştıkça yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Artan ilgi ve ihtiyaçta istinaden lider ve liderlik ile ilgili çalışmalar artarak devam etmiştir. Lider kavramı, akıllara genellikle

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Hüseyin Can İKİZLER’in danışmanlığında, Çağdaş CAZ’ın Nisan-2018 tarihinde Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde tamamladığı “Açık Liderlik İle Örgütsel Sinizm İlişkisi ve İşgören Performansına Etkisi: Spor Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumları Üzerine Bir Uygulama” başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

² Arş. Gör. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi BESYO, cazcagdas@gmail.com

³ Prof. Dr., İstanbul Esenyurt Üniversitesi, hcikizler@hotmail.com

okullarda idari görevde bulunup bulunmama değişkeni, açık liderlik üzerinde etkili olmuştur. Bu sonuca göre, “GKSP” ile “MDHV” alt boyutlarında idari görevleri olan ile olmayan akademisyenler arasında anlamlı farklılık görölmektedir. Bu farklılığın, idari görevi olan akademisyenler lehine olduğu tespit edilmiştir. Ancak, “SAEK” alt boyutunda herhangi bir farklılık bulunamamıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, M. & Bilir, H. (2013). Serbest piyasa, yeniden rekabet: sitelerde piyasa yönelimli yeniden yapılanma ihtiyacı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(8), 184-192.
- Bayraktar, M. (2014). *Çalışanların liderlik özellikleri ile örgüte bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Aksaray ilindeki özel eğitim merkezlerinde bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara.
- Bingöl, B. (2012). Üniversite özerkliğinin değişen tanımı ve üniversitelerin yeniden yapılandırılması. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 39-75.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Erdem, A. R. (2006). Dünyadaki yükseköğretimin değişimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 299- 314.
- Eren, E. (1984). *Yönetim psikolojisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını. Günay, D. (2011). Türk yükseköğretiminin yeniden yapılandırılması bağlamında sorunlar, eğilimler, ilkeler ve öneriler-I. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 113-121.
- Jung, C.G. (1976). *Die archetypen und das kollektive unbewusste*. Zürih: Patmos Verlag/ Walter Verlag.
- Körük, R., Biçer, T. & Donuk B. (2003). Amatör futbol antrenörlerinin liderlik davranış tipleri kullandıkları motivasyon tekniklerinin belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 53-57.
- Li, C. (2010). *Open leadership: how social technology can transform the way you lead*. San Francisco: John Wiley and Sons.
- Marginson, S. (2000). Rethink academic work in the global era. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 22(1), 23-35.
- Öztekin, A. (2011). İbn arabî'nin “âyân-ı sâbite”si ile jung'un “arketipler”i üzerine bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 52(1), 293-303.
- Polat, M. & Arabacı, İ.B. (2014). Eğitimde açık liderlik ve sosyal ağlar. *Journal of World of Turks*, 6(1), 257-275.
- Polat, M. & Arabacı, İ.B. (2015). Liderliğin kısa tarihi ve açık liderlik. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(1), 207-232.
- Polat, M. & Arabacı, İ. B. (2016). *Açık Liderlik ölçeğinin geliştirilmesi*. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 4(1), 79-96.
- Tezsürücü, D. & Bursalıoğlu, S.A. (2013). Yükseköğretimde değişim: kalite arayışları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 97-108.
- Yılmaz, D.V. (2013). Yükseköğretimin değişen bağlamı: 21. yüzyılda dönüşümler ve eğilimler. *Yükseköğretim Dergisi*, 1-8.

Bölüm 13

SPORDA LİDERLİK DAVRANIŞLARININ DURUMSAL BELİRLEYİCİLERİ VE TAKIM PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Halil Orbay ÇOBANOĞLU¹

GİRİŞ

Spor günümüzde toplumlarda var olan sosyal, politik ve ekonomik koşullar altında birbirleriyle etkileşim içinde olan insanlar tarafından oluşturulan sosyal dünyanın bir yönü olarak kabul edilmektedir (Terekli & Çobanoğlu, 2018a). Spor, son yüzyılda büyük sosyal, politik ve ekonomik gelişmeler gösterdi ve ülke ekonomisine büyük faydalar sağlayan en önemli ekonomik araçlardan biri haline geldi (Terekli & Çobanoğlu, 2018b). Sporun ulusal ekonomiye katkı sağlayabilmesi için öncelikle endüstrileşme sürecini tamamlaması, alt yapılarını hem üretim ve hem de hizmet açısından yeteri kadar geliştirmesi gerekir (Terekli & Çobanoğlu, 2018a). Bu endüstrileşme sürecinde önemli faktörlerden biri de etkili liderler ve liderliktir.

Liderlik özellikle takım sporlarında sportif performansın temel bir yönüdür. Liderlik, doğası gereği çok çeşitli alanlarda uygulandığı için çok farklı tanımlara da sahiptir. Örneğin Barrow (1977, s.232) liderliği “bireyler ve grupların hedefleri doğrultusunda etkilemesine yönelik davranışsal süreç “olarak tanımlamıştır. Farklı bir tanımlamada lider, grup üyeleri tarafından hissedilen ancak açıklığa kavuşmamış olan ortak düşünce ve arzuları belirlenen bir amaç şeklinde ortaya koyan ve grup üyelerinin potansiyel güçlerini bu amaç etrafında faaliyete geçiren kimsedir (Eren, 1991). Gray (2004, s.76) liderliği “ne yapılması gerektiğini bilmek ve bunu yaparken başkalarıyla işbirliği yapmak” olduğunu öne süren biraz farklı bir yaklaşım ortaya çıkarmıştır. Davis, liderliği insanları belirli amaçlara yöneltmeye ikna yeteneği, lideri de; grup üyelerini bir araya toplayan ve onları grup amaçlarına güdeleyen insan olarak tanımlamaktadır (Nalbant & Özdil, 1997).

Knute Rockne, Vince Lambordi, John Wooddenue, Pat Summitt gibi antrenörler liderlik konusunda daha iyi bir örnektir. Roger Staubach öyle büyük bir takım kaptanı olmasının yanında takımın başında olduğu süre içinde takım arkadaşları ondan hiç şikayetçi olmamışlardır. Billy Joe Dupree’nin dediği gibi “o hiç-

¹ Dr., Muzaffer Çil Anadolu Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Eskişehir, Türkiye, orbay_79@hotmail.com

SONUÇ

Tüm şirketlerin başarısında, yöneticilerinin liderlik kabiliyetlerinin payı büyüktür. Yönetici olarak görev yapacak olanların belirli liderlik özelliklerine sahip olması gerekir. Bu özelliklerden bazıları öğrenilebilirken, bazıları da kişinin karakteri ile ilgilidir. Liderlik için gereken en temel şeylerden biri çalışanların, üstlerinin onları yönetebilecek otoriteleri olduğuna inanmaları ve liderin bu pozisyondaki rahatlığıdır. Spor kulüpleri de bütçeleri milyar dolarları bulan işletmelerdir. Bu nedenle spor işletmeleri olarak spor kulüplerinin büyüyen ve gelişen toplumsal yapı içinde çevreye uyum sağlamak için bir ya da birden fazla değişim geçirmeleri kaçınılmazdır. Bu değişimin odağı her zaman liderlerdir. Bir lider olmadığında ne olur? Uygun bir liderin olmaması durumunda ne olur? Lider olmaması demek; yönlendirmenin, motivasyonun, karar vermenin ve organizasyon içerisinde çalışan bireyler arasında beraberlik veya uyumun olmaması demektir ve bu da karışıklıklar, zorluklar, problemler, kaoslar ve tabi ki hedeflere ve amaçlara ulaşılama ile sonuçlanır. Sporda etkili liderlik birçok faktöre bağlıdır. Antrenörlerin ilgilendikleri spor dalında mükemmel bir bilgiye sahip olmaları, sporcularını motive etme konusundaki becerileri ve sporcuları ile iletişimlerinde etkili olmaları gereklidir.

KAYNAKÇA

- Barrow, J. C. (1977). The variables of leadership: A review and conceptual framework. *The Academy of Management Review*, 2 (2), 231-251. doi:10.2307/257906.
- Chelladurai, B. (2007). Chapter 5. Leadership in sports. Gershon Tenenbaum & Robert C. Eklund (Ed.), *Handbook of Sport Psychology* (113-135). John Wiley & Sons Inc.
- Cote, J. (2006). The Development Of Coaching Knowledge. *International Journal Of Sports Science & Coaching*, 1(3), 217-222.
- Cotterill, S. T. (2013). *Team psychology in sports: Theory and practice*. London & New York: Routledge: Taylor and Francis Group.
- Cotterill S. T. & Fransen K. (2016). Athlete leadership in sport teams: Current understanding and future directions, *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 9 (1), 116-133, DOI: 10.1080/1750984X.2015.1124443.
- Cox, R. H. (2011). *Sport Psychology Concept and Applications*. (7th Edition). McGraw-Hill Education.
- Dupuis, M., Bloom, G. A. & Loughead, T. M. (2006). Team captains' perceptions of athlete leadership. *Journal of Sport Behavior*, 29 (1), 60-78.
- Eren, E. (1991). *Yönetim ve Organizasyon*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını.
- Fransen, K., Van Puyenbroeck, S., Loughead, T. M., Vanbeselaere, N., De Cuyper, B., Vande Broek, G. & Boen, F. (2015). The art of athlete leadership: Identifying high-quality athlete leadership at the individual and team level through social network analysis. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 37 (3), June, 274-90. doi: 10.1123/jsep.2014-0259.
- Gray, R. (2004). *How people work: And how you can help them to give their best*. Edin-

- burgh: Pearson Education.
- Kesimli, İ. (2013). Liderlik davranış türleri. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 9.
- Loughead, T. M., Hardy, J. & Eys, M.A. (2006). The nature of athlete leadership. *Journal of Sport Behavior*, 29, 142-158.
- Milliyet Spor (2018, 23 Şubat). *Giresunspor'da Yılmaz Vural ile yollar resmen ayrıldı*. Erişim Tarihi: 30.07.2018 <https://skor.sozcu.com.tr/2018/02/23/giresunsporda-yilmaz-vural-ile-yollar-ayrildi-696763/>
- Nalbant, E. & Özdil, T. (1997). *Liderlik Nitelikleri ve İşgören Performansı Üzerindeki Etkileri*, 21. YY. da Liderlik Sempozyumu, İstanbul: DHO Matbaası.
- Nash, C. S., Sproule, J. & Horton, P. (2008). Sport Coaches' Perceived Role Frames and Philosophies, *International Journal of Sports Science & Coaching* 3 (4): 535-550.
- Terekli, M. S. & Çobanoğlu, H. O. (2018a). Mega Spor Organizasyonlarının Ekonomik Etkilerinin Türkiye Açısından Avantaj ve Dezavantajları. *The Journal of Social Science*, 2 (3); 95-107, DOI:10.30520/tjosci. 429220.
- Terekli, M. S. & Çobanoğlu, H. O. (2018b). Developing Economic Values in Football: Example of Turkish Football Federation. *Open Access Library Journal*, 5: e4263. DOI: 10.4236/oalib.1104263.
- Todd, S. Y. & Kent, A. (2004). Perceptions of the role differentiation behaviors of ideal peer leaders: A study of adolescent athletes. *International Sports Journal*, Summer, 105-118.
- Veldenn, L. V. & Humphrey, J. H. (1990). *Psychology and sociology of sport: Current selected research 2*, Ams Press, ISBN-13: 978-0404634025.
- William, J. M. (1993). *Applied sport psychology: Personel growth to peak performance*. (2nd Edition). Mayfield Pub. ISBN: 1559341327.
- William, J. M. (2009). *Applied sport psychology: Personel growth to peak performance*. (6th Edition). McGraw-Hill Education; 335-352. ISBN-13: 978-0073376530.
- Woods, B. (1998). *Applying psychology to sport*. (1st Edition) Psychology Press; 130-141. ISBN-13: 978-0340647608.

Bölüm 14

MUŞ GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ ÇALIŞANLARININ İŞE BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Mustafa Önder ŞEKEROĞLU¹

ÖZET

Bu çalışma, 2018 yılında Muş Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının, işe bağlılık düzeylerini sosyo – ekonomik ve demografik özelliklerine göre incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Bu çalışmanın amacı, Muş Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün farklı birimlerinde görev yapan personelin yaşam doyumu ve pozitiflik düzeylerini belirlemektir. 87 personel üzerinde yürütülen bu çalışmada; personelin işe bağlılık düzeyleri belirlenmiş, işe bağlılık düzeyleri sosyo-ekonomik, demografik ve tanımlayıcı özellikleri açısından incelenmiştir. Çalışmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile Schaufeli ve ark. (2002) tarafından çalışanların işe bağlılıklarını ölçmek için geliştirilen, Eryılmaz ve Doğan (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan “Utrecht İşe Bağlılık Ölçeği (UWES-TR) kullanılmıştır.

Bu çalışmada katılımcıların işe bağlılık düzeylerinin öğrenim durumu değişkeninden etkilendiği; yaş, cinsiyet, çalışma yılı, gelir düzeyi, medeni durum ve eş öğrenim durumları ile işe bağlılık düzeyi üzerinde istatistiksel olarak farklılığa neden olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşe Bağlılık, Personel, Gençlik ve Spor

GİRİŞ

Son yıllarda teknolojiye ve toplumsal hayatta yaşanan hızlı değişimlerle birlikte kurumların giderek daha karmaşık bir hal alması örgütsel bağlılık konusunu önemli bir duruma getirmiştir. Günümüzde örgütler çalışanlarından daha fazla çaba ortaya koymalarını, motive olmalarını ve sorumluluk almalarını beklemektedir. Bir örgütün başarısı yalnızca çalışanlarının kabiliyetlerini nasıl en üst seviyede geliştirdiğine değil, aynı zamanda çalışanlarını örgüte bağlanmalarını yönünde nasıl teşvik ettiğine de bağlıdır. Yetenekli bir işgücüyle birlikte çalışan-

¹ Dr.Öğr.Üyesi Mustafa Önder ŞEKEROĞLU - Muş Alparslan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mondersekeroglu@gmail.com

Çalışmamızda eş eğitim durumu ile işe bağlılık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > .05$). Alan yazında bu yönde yeterli çalışma olmadığından gerekli karşılaştırmalar yapılamamıştır.

Araştırmamızda elde edilen son bulgu da ise katılımcıların öğrenim durumuna göre işe bağlılık ölçeği toplamından aldığı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Ceylan ve Demircan (2002), Cengiz (2001), Özkaya ve Ark. (2006)'nın çalışma bulguları araştırma bulgumuzu desteklemektedir.

Bireylerin sahip olduğu öğrenim durumu, çalışma hayatına bakışı ve çalışma yaşamından beklentilerini etkileyen bir faktördür. Örneğin, bir ilkokul mezunu genç ile üniversite mezunu gencin iş hayatına bakış açıları farklı olmaktadır. Üniversite mezunu bir genç, eğitim hayatı boyunca katlandığı maliyeti ve bitirdiği bölümle ilgili sahip olduğu nitelikleri göz önünde bulundurarak, iş hayatında ücret, prim, terfi diğer imkanlarla ilgili talebini artırabilmektedir. İllkokul mezunu bir genç ise, küçük yaşta başladığı işte sadece hayatını iyi veya kötü idame ettirecek şekilde talepleri olabilmektedir (Güner, 2007: 36). Öğrenim durumu ile işe bağlılık arasında olumsuz bir ilişki olduğunu ileri süren araştırmalara göre; öğrenim durumu düzeyi arttıka işe olan bağlılık azalmaktadır. Bunun nedeni ise, öğrenim durumu düzeyinin yükselmesiyle birlikte kişinin iş hayatından beklentilerinin de yükselmesi olarak ifade edilmektedir. (Yalçın ve İplik, 2005: 400; Özkaya ve ark, 2006: 80)

Sonuç olarak bu çalışmada yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma yılı, gelir düzeyi ve eş öğrenim durumu değişkenlerinin işe bağlılık düzeyi üzerinde farklılaşmaya neden olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrenim durumunun işe bağlılık üzerinde etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. Bireylerin işe bağlılık düzeylerinin daha farklı demografik faktörlerden etkilendiği de dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmalar bu yönde de yapılabilir. Kurumların, işe alım sürecinde ve çalışanlara özgü uygulamalarında çalışanların kişisel özelliklerini dikkate alarak kendilerine uygun işlerde çalıştırılmaları işe bağlanma düzeylerini arttırabilir.

KAYNAKÇA

- Belli, E. (2014). Gençlik Hizmetleri Ve Spor İl Müdürlüklerinde Çalışan Personelin Mobbing Düzeylerinin Araştırılması Ve Örgütsel Bağlılık Yönünden Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Benligiray S. Ve Sönmez H. (2011). Hemşirelerin Mesleki Bağlılıkları ile Diğer Bağlılık Formları Arasındaki İlişki: Örgüte Bağlılık, İşe Bağlılık ve Aileye Bağlılık Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 18(1) : 28-40.
- Blau, G. and Boal, K. (1987). Conceptualizing How Job İnvolveement And Organizational Commitment Affect Turnover And Absenteeism. *Academy of Management Review*, 12(2), 288-300.

- Cengiz AA. (2001). Kişisel Özelliklerin Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkileri Ve Eskişehir’de Sağlık Personeli Üzerinde Bir Uygulama, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir
- Ceylan A, Demircan N. (2002). Çalışanların Örgüte Bağlılığı İle İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 1, (31). 53-65.
- Çakır A.(2007). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Ve Okul Kültürü Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Diker, O. (2010). İş-Aile Çatışması Ve İşe Bağlılık İlişkinin Turizm Sektöründe İncelenmesi: Nevşehir Bölgesinde Faaliyet Gösteren Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma, (Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir
- Elloy, D.E., Everett, J. E., Flynn, W. R. (1995). “Multidimensional Mapping of the Correlates of Job Involvement”, Canadian Journal of Behavioral Science, vol:27, no:1,
- Eryılmaz, A. ve Doğan, T. (2012). İş Yaşamında Öznel İyi Oluş: Utrecht İşe Bağlılık Ölçeğinin Psikometrik Niteliklerinin İncelenmesi. Klinik Psikiyatri. 15,49-55.
- Çiftçi, E. (2013). Genel Sinizmin Ve Örgütsel Sinizmin İşe Bağlılık Düzeyine Etkisi: Konya İlindeki Otel Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Güner, A. R. (2007). Sağlık Hizmetlerinde Örgütsel Bağlılığı, İşe Bağlılık ve İş Tatmini Arasındaki İlişkilerin Modellenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya
- Huselid, Mark A. And Day, Nancy A. (1991).Organizational Commitment, Job Involvement and Turnover: A Substantive and Methodological Analysisl, Journal of Applied Psychology, 71 (3), 380-391
- Kuruüzüm, A., Irmak, S., ve Çetin, E. İ. (2010). İşe Bağlılığı Etkileyen Faktörler: İmalat Ve Hizmet Sektörlerinde Karşılaştırmalı Bir Analiz. Bilig Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı 53, 183- 198.
- Lawler, Edward E. and Hall, Douglas T. (1970). Relations of characteristics to job involvement, satisfaction and intrinsic motivation. Journal of Applied Psychology,54 (4), 305-312.
- Lodahl, Thomas M. and Kejner, Matilde M. (1965). The Definition And Measurement Of Job Involvement. Journal of Applied Psychology, 49, 24-33.
- Morrow, P.C.(1983) Concep Redundancy İn Organizational Research: Thecase Of Work Commitment”, Academy of Management Review, 8, 486- 500.
- Nijhof, W. J. De Margrie, M. J. ve Beukhof, G. (1998). Employee Commitment İn Changing Organizations: An Exploration, Journal of European Industrial Training, 22 (6), 243-248
- Özkaya O., Deveci Kocakoç,İ.ve Karaa,,E.,(2006).Yöneticilerin Örgütsel Bağlılıkları ve Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkileri İncelemeye Yönelik Bir Alan Çalışması, Yönetim ve Ekonomi Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,13 (2):76-96.
- Saleh, S. D. & Hosek, J. (1976), “Job İnvolvement: Concepts And Measurements,”, The Academy Og Management Journal, 2. (19). 213-215
- Reitz, Joseph H. ve Linda N. Jewell (1979). “Sex, Locus of Control, and Job Involvement: A Six-Country Investigation”. Academy of Management Journal 1: 72-80.
- Saal, F. E. “Job İnvolvement. (1978). A Multivariate Study Approach” Journal of Applied Psychology, 63, 53-61

- Schaufeli, W.B., Salanova, M., Roma, V, G., ve Bakker, A. B. (2002). The measurement of engagement and burnout: A two sample confirmatory factor analytic approach. *Journal of Happiness Studies*, 3, 71-92.
- Taşkıran, E., ve Özcan, E. D. (2007). Örgütsel Bağlılık ve İşe Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Hizmet Sektöründe Bir Araştırma. 15. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, 25-27 Mayıs, Sakarya Üniversitesi, 401-416
- Uygur A. (2007). Örgütsel bağlılık ile işgören performansı ilişkisini incelemeye yönelik bir alan araştırması. *Ticaret ve Turizm Eğitim Dergisi*, 1. 71-85.
- Wegge, J., Schmidt K. H., Dick, R. v., Parkes, C. (1994). "Taking A Sicking: Job Satisfaction and Job Involvement as Interactive Predictors of Absenteeism", *Interactions of Job Satisfaction and Job Involvement*, Dortmund University & Aston University,
- Yalçın, A. Ve İplik, F.N. (2005). Beş Yıldızlı Otellerde Çalışanların Demografik Özellikleri ile Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Adana İli Örneği, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14. 395-412.
- Yan, Xiaofei and Su, Jingkuan (2012). Core self-evaluations mediators of the influence of social support on job involvement in hospital nurses. *Social Indicators Research*, 113 (1), 299-306.
- Zeffane R. (1994). "Patterns of Organizational Commitment and Perceived Management Style: a Comparison of Public and Private Sectors Employees, *Human Relations*, 47 (8), 977-1007.
- Zellars KL, Teper, BJ, Duffy MK. (2002). Abusive Supervision And Subordinates' Organizational Citizenship Behavior, *Journal Of Applied Psychology*, 87 (6), 1068-1076.

Bölüm 15

İNGİLTERE VE TÜRKİYE'DEKİ SPORDA ŞİDDET YASALARI*

F. Pervin BİLİR¹
Fahri ERYILMAZ²

GİRİŞ

Daha hızlı, daha yüksek, daha güçlüye ulaşmak sporda önemli bir amaç olsa da bunların belli evrensel ilke ve kurallar çerçevesinde yapılması onun bir 'oyun olduğunu' ve 'her şeye rağmen kazanmamak' gerektiğinin altını çizer. Spor ilke ve kurallarının dışında yapılan her uygulama onun amacından sapmasına neden olur ve sporu oyun olmaktan çıkarır aslında. Bugün gelinen noktada endüstrileşme yolunda büyüyen spor, ekonomik bir güç göstergesi olarak sporu bir oyun olmaktan çıkarıp alınıp satılabilen bir metaya dönüştürmüştür. Bu durum yatırımcılar için cazibeli bir alan yaratmıştır. Oluşan spor endüstrisinin her şeye rağmen kazanmaya odaklanan kar hırsı, sporun özündeki kurallara uyulmasını bozarak sporun içine şike, rüşvet ve şiddet kavramlarını yerleştirmiştir. Bu gidişat içinde sporun doğasına aykırı olarak kuralları ihlal etmek veya yapılan ihlalleri örtbas etmek gibi girişimlerin de artmakta olduğu gözlemlenmektedir. Kazanma hırsı bağlamında sporcular, hakemler, yöneticiler ve taraftarların davranışları şiddet ortamlarının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Performans sporları sergilenirken oyunda gerçekleşen kuralsız davranışlar, hakem tarafından yaptırımlarla çözülmektedir. Bununla beraber, oyun dışında oluşan kuralsızlıkların da çözümü gerekmektedir. Bu noktadaki çözümü devletlerin kendisi veya uluslararası spor örgütleri yapmaktadır. Devletler performans sporlarındaki şiddet sorunlarının çözümü için yasal düzenlemelere gitmektedirler. Modern futbolun ve holiganizmin anavatanı olan İngiltere'de yaşanan olaylar sonrasında yasal düzenlemelerin yapılmış ve başarılı olması nedeniyle bir çok ülke İngiltere'yi bu konuda öncelikli olarak referans almaktadır. Ancak diğer ülkelerde de çalışmalar sürdürülmektedir. Petrevski (2015), İngiltere'nin holiganizm ile mücadelede yaptığı etkinin tüm

* Bu çalışma 13-16 Aralık 2018 tarihlerinde Adana'da düzenlenen "Çukurova Uluslararası Multi-disipliner Çalışmalar Kongresi"nde tam metin bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, fatmapervinbilir@gmail.com.

² Yüksek Lisans öğrencisi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, fahri.eryilmaz@hotmail.com.

cektir, ancak kültürel ve yapısal farklılıkların da gözetilme gerekliliği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun. (2004). Ankara: TBMM. (28/01/2019 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5149.html> adresinden ulaşılmıştır.)
- 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun. (2011). Ankara: TBMM. (28/01/2019 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-6.htm> adrsinden ulaşılmıştır.)
- Arar, S. (2017). *Aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkı ve Türkiye’de uygulanabilirliği*. (22.05.2018 tarihinde <http://www.muhasetr.com/yazarlarimiz/sulhaddinarar/001/> adresinden ulaşılmıştır.)
- Dimovski, Z. & Ilijevski, I. (2015). Criminalistic characteristics of hooliganism – violence at sport matches. *International Scientific Conference*, 3-4 Mart 2015, Belgrade, 137-146.
- Erdem N.(2016). *6222 Sayılı sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair yasa spor hukuku ve çözüm önerileri*. (28/01/2019 tarihinde <http://www.sporhukuku.org/index.php?start=63.32>. adresinden ulaşılmıştır.)
- Fire Safety and Safety of Places of Sport Act. (1987). London: Published By Her Majesty’s Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/27/pdfs/ukpga_19870027_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Football Spectators Act. (1989). London: Published By Her Majesty’s Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/37/pdfs/ukpga_19890037_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Football (Offences) Act. (1991). London: Published By Her Majesty’s Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/19/pdfs/ukpga_19910019_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Football (Offences and Disorder) Act. (1999). London: Published By Her Majesty’s Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1999/21/pdfs/ukpga_19990021_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Football (Disorder) Act. (2000). London: Published By Her Majesty’s Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/25/pdfs/ukpga_20000025_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Fulham Stadium Experience. (2018). (28/01/2019 tarihinde <http://www.fulhamfc.com/help/faq/stadium-experience> adresinden ulaşılmıştır.)
- Guide to Safety at Sports Grounds. (2008). Norwich: The Stationary Office.
- Güveyi, Ü. (2015). Türk hukukunda ve İngiliz hukukunda yakalamaya dair kısa bir karşılaştırma. *Hacettepe HFD*, 5 (2), 9-38.
- NTV. (2010). *Diyarbakırspor-Bursaspor maçı tatil edildi!* (28/01/2019 tarihinde <https://www.ntv.com.tr/spor/diyarbakirspor-bursaspor-maci-tatil-edildi,HDb2v1-obUqij-DFtFjwmrQ> adresinden ulaşılmıştır.)
- Manchester City Supporter Charter. (2018). (28/01/2019 tarihinde <https://www.mancity.com/ticket-information/terms-and-conditions> adresi içerisinde ‘Useful İnformation’ bölümü içinde pdf formatında bulunmaktadır.)
- Manchester United Club Sanctions. (2017). (28/01/2019 tarihinde <https://www.manutd.com/pix/Emails/Files/2017/Club-Sanctions-update.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)

- Milojevic, S., Simonovic, B., Jankovic, B., Otasevic, B. & Turanjanin, V. (2013). *Youth and Hooliganism at Sports Events*. Belgrade: OSCE.
- Petrevski, B. (2015). The fast institutional reaction as the most important preventive mean in the process of Suppression of violence on sport fields: The case of the Republic of Macedonia. *International Scientific Conference*, 3-4 Mart 2015, Belgrade, 389-395.
- Safety of Sports Grounds Act. (1975). London: Published By Her Majesty's Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1975/52/pdfs/ukpga_19750052_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Sağır, A. (2012). 6222 sayılı yasa bağlamında Türkiye'de futbol rneğinde sosyolojik bir zmlleme. *Amme İdareesi Dergisi*, 45 (3) 155-181.
- Sporla Şiddet ve Düzensizliğin nlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Ynetmelik. (2012). Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı. (28/01/2019 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121222-6.htm> adresinden ulaşılmıştır.)
- Sporting Events (Control of Alcohol etc.) Act. (1985). London: Published By Her Majesty's Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/57/pdfs/ukpga_19850057_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Sports Grounds Safety Authority Act. (2011). London: Published By Her Majesty's Stationery Office. (28/01/2019 tarihinde http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/6/pdfs/ukpga_20110006_en.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Taylor, L.J. (1990, Ocak 19). The Hillsborough Stadium disaster (Final Report). (28/01/2019 tarihinde <http://hillsborough.independent.gov.uk/repository/docs/HOM000028060001.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
- Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken nlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/63, 113, 138, 179, 228) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu. (2005). Ankara: TBMM. (28/01/2019 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss956m.htm> adresinden ulaşılmıştır.)
- Türkiye Büyük Millet Meclisi spor kulüplerinin sorunları ile sporda şiddet sorununun araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu. TBMM (2011). Ankara: TBMM. (28/01/2019 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss733.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
- Orhan, . (2013). 6222 Sayılı Kanun'un " Spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesi" ile ilgili maddesi'nin değerlendirilmesi, *İstanbul Barosu Dergisi*, 87 (1), 282- 318. 31.
- stnel, R. & Alkurt, Z. (2015). Futbolda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi için 6222 sayılı yasanın getirdiği yeni bir uygulama: elektronik bilet ve yaşanan sorunlar, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 25 (2), 141-175.
- Wikipedia, (2016). *1969 Kırkkalespor-Tarsus İdman Yurdu maçı*. (28/01/2019 tarihinde https://ipfs.io/ipfs/QmT5NvUtoM5nWfFrQdVrFtvGfKfMg7AHE8P34isapyhCxX/wiki/1969_K%C4%B1r%C4%B1kkalespor-Tarsus_%C4%B0dman_Yurdu_ma%C3%A7%C4%B1.html adresinden ulaşılmıştır.)
- Wikipedia, (2016). *1967 Kayseri stadyum faciası*. (28/01/2019 tarihinde https://ipfs.io/ipfs/QmT5NvUtoM5nWfFrQdVrFtvGfKfMg7AHE8P34isapyhCxX/wiki/1967_Kayseri_stadyum_facias%C4%B1.html adresinden ulaşılmıştır.)
- Yaşar, Y. (2013). 6222 sayılı sporda şiddet ve düzensizliğin nlenmesine dair kanun'un 18'inci maddesinde yer alan "seyirden yasaklanma" ile "seyirden yasaklama" tedbirleri. *Mhf – Had*, 19 (1), 3-38. 30.

Bölüm 16

SPOR KAVRAMLARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILAMALAR¹

F. Pervin BİLİR²
Yeliz ERATLI ŞİRİN³
Nurşen ŞAHİN⁴

GİRİŞ

Bilinmeyen bilinen ile ifade edilmesi, uzakta olanın yakında olan ile ilişkilendirilmesi, soyut olanın somut olandan yola çıkılarak kavranması, eğitim ve öğretimde önemli ilkelerdendir. Bu ilkenin uygulanması ile öğrenmeler daha anlamlı ve kalıcı olabilmektedir. Öğrenmelerin anlamlı ve kalıcı olması için metaforların da kullanıldığı bilinmektedir. Ancak metaforlar sadece bu amaçla kullanılmamaktadır. Kavramların ve olguların algılanması konusunda metaforlar yoluyla önemli ipuçları elde edilebilmektedir. Öyleyse metafor kavramı nedir? öncelikle buna yanıt vermek gerekir. Metafor, bir kelimenin ya da kavramın gerçek anlamı dışında bir ilgi ya da benzetme sonucu farklı bir anlamda kullanılmasıdır (TDK, 2018). Metafor, basit anlamda bir söz söyleme sanatı olmakla birlikte aslında karmaşık bir yapıya sahiptir. Çünkü dünyanın kavranabilmesinin özünü oluşturan bir düşünme ve görme biçimidir. Yaşantılardan hareket ile bir ögenin başka bir öge ile kavranmasını ve günlük ifade edilişleri temsil etmektedir. Diğer taraftan da birbirine benzetilen kavramlar arasındaki benzerlikleri ortaya koyarak farklılıkları göz ardı etmeye neden olmaktadır (Morgan, 1998). Çünkü metafor farklı anlamdaki bir sözcüğün diğer bir sözcük ile ilişki kurularak o sözcüğün daha anlaşılır hale gelmesini sağlamaktadır. Böylece metafor olarak kullanılan sözcük, bazen anlatılmak istenen sözcük ile ilgili daha çok bilginin ortaya konmasını sağlamaktadır. Ayrıca metaforlar yaşantılar ile hayal gücünün bir araya getirilmesini olanaklı kılmaktadır (Töremen & Döş, 2009).

Alan yazında metaforlar kullanılarak pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan çoğu eğitim alanında ve eğitimin aktörlerinin metaforik algılamalarını belirlemeye yönelik (Turhan Türkkân & ark., 2017; Erol & ark., 2017; Sezgin &

¹ Bu çalışma, 31 Ekim-03 Kasım 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, fatmapervinbilir@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, yelizsirin75@gmail.com

⁴ Bil. Uzm., Çukurova Üniversitesi, nurssahin2017@gmail.com

düşündürmektedir. Diğer taraftan olumsuz olarak gereksizlik temasının ortaya çıkışı yine sporcuların kendi yöneticilerinin ortaya koyduğu davranışların algılanmasından doğan bir sonuç olduğu düşünülebilir.

Sporcuların müsabaka kavramı ile ilgili metaforik algılamalarının ise; olumlu olarak mücadele, başarı ve süreç, olumsuz olarak da şiddet metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür. Müsabaka, spor dalına özgü belirli kurallar içinde bir ya da daha fazla kişinin yine bir ya da daha fazla kişiye karşı bireysel ya da takım olarak gerçekteşirilen ve sonucunun belirli ölçütlere göre değerlendirilmesi ile belirlenen sportif faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (İnal, 2014). Bu tanımdan yola çıkıldığında mücadele, süreç ve başarılı olmayı içermesi sporcuların metaforik algılamalarının olumlu temalarla ifade edilenler ile uygunluk gösterdiği ancak olumsuz olarak şiddet temasını açıklamadığı görülmektedir. Ancak sporcuların müsabakalara kazanmak için çıkmaları ve buna bağlı olarak da müsabakayı dövüş/kavga ya da savaş olarak gördükleri düşünülmektedir.

Sonuç olarak; bu çalışmada lisanslı sporcuların spor ile ilgili kavramlara yönelik metaforik algılamalarının genelde olumlu yönde olduğu ifade edilebilir. Ancak genel bir tablonun tanımlanabilmesi için yeni çalışmalara gereksinim vardır. Bu çalışmada ele alınan kavramların yanı sıra spor ile ilgili farklı kavramların da çalışmaya eklenmesi ve sporcu olmayan kişilerin de dahil edilerek iki grup arasındaki farkın ortaya konulabilmesi sonraki çalışmalar için araştırmacılara önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Çağlayan, H. S. & Gül, Ö. (2017). Metaphoric perceptions of the students of the sports sciences faculty regarding the concept of fair-play. *Journal of Education and Training Studies*, 5 (8), 139-150.
- Çobanoğlu, N. & Gökalp, S. (2015). Öğretmen adaylarının okul müdürüne ilişkin metaforik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (31), 279-295.
- Çocuk, H. E., Yokuş, G. & Tanrıseven, I. (2015). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin öz yeterlik ve metaforik algıları: Mersin Üniversitesi örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (32), 373-387.
- Dervent, F. (2016). An examination of conceptualization of sport metaphors. *Journal of Education and Training Studies*, 4 (4), 259-268.
- Dündar, U. (2015). *Antrenman teorisi* (9. Bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dündar, H. & Karaca, E. T. (2013). Formasyon öğrencilerinin 'pedagojik formasyon programı'na ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 19-34.
- Ekiz D. & Koçyiğit, Z. (2013). Sınıf öğretmenlerinin "öğretmen" kavramına ilişkin metaforlarının tespit edilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (2), 439-458.
- Erol, Y. C., Özdemir, T. Y., Turhan, M., Boydak Özan, M. & Polat, H. (2017). Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının pedagojik formasyona ilişkin metaforik algıları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6 (3), 348-364.
- Fişek, K. (1985). *100 soruda Türkiye spor tarihi* (1. Bs.). İstanbul: Gerçek Yayınevi.

- Giren, S. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (2), 123-132.
- İnal, A. N. (2014). *Beden eğitimi ve spor bilimi* (4. Bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının “öğretmenlik” kavramına ilişkin metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 471-484.
- Karakaya, E. D. & Salici, O. (2016). Isparta’da öğrenim gören 11-13 yaş gurubu öğrencilerin popüler spor branşları hakkındaki metaforik algılarının belirlenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (3), 855-869.
- Kurtipek, S. & Sönmezoğlu, U. (2018). Determination of the perceptions of sports managers about sport concept: A metaphor analysis study. *International Journal of Higher Education*, 7 (4), 17-25.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor* (Gündüz Bulut Çev.). İstanbul: MESS.
- Özdemir, T. Y. & Erol, Y. C. (2015). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının okul, öğretmenlik ve öğrenci kavramlarına ilişkin algıları. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (4), 215-244.
- Özsoy, S. (2011). Spor gazetelerinin başlıklarında militarist ve şiddet içerikli metaforlar. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1, 88-114.
- Saracaloğlu A. S., Çırakoğlu, M. & Akay, Y. (2016). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin “mesleki çalışma sürecine” ilişkin görüşlerinin metaforlar yoluyla incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 618-636.
- Sezgin, F., Koşar, D., Koşar, S. & Er, E. (2017). Öğretmenlerin öğrenciye yönelik metaforlarının belirlenmesine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (3), 600-611.
- Sezgin Nartgün, Ş. & Gökçer, İ. (2014). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının mesleklerine, geleceklarine, istihdamlarına ve eğitim politikalarına ilişkin metaforik algıları. *e-International Journal of Educational Research*, 5 (4), 57-69.
- Sunay, H. (2017). *Spor yönetimi* (3. Bs.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sülün, Ö. (2013). Futbol hakemlerinin öfke ve kızgınlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2018). *Metafor*. (10/10/2018 tarihinde www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=meceaz&uid=35099&guid=TDK.GTS.50e71ab6f29329.72180975 adresinden ulaşılmıştır.)
- Töremen, F. & Döş, İ. (2009). The metaphoric perceptions of primary school teachers on the concept of inspection. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (4), 1999-2012.
- Turan, M., Yıldırım, E. & Tıkman, F. (2016). Öğretmen adaylarının eğitim ve bazı temel kavramlara ilişkin metaforik algıları. *NWSA Education Sciences*, 11 (4), 217-242.
- Turhan Türkan, B., Yeşilpınar Uyar, M. & Yolcu, E. (2017). Pedagojik formasyon öğrencilerinin “pedagojik formasyon” kavramına yönelik metaforik algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18 (1), 41-60.
- Yılmaz, F., Göçen, S. & Yılmaz, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: Bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 151-164.

Bölüm 17

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MENTAL DAYANIKLILIK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Umut CANLI¹
Niyazi Sıdkı ADIGÜZEL²

GİRİŞ

Günümüzde sporsuz hayat düşünülemez hale gelmiştir. Spor, sağlık açısından insanlara fayda sağlamanın yanında kişiye kazandırdığı psikolojik ve sosyolojik kazanımları da oldukça önemli ve fazladır. Bir toplumda sporun yaygınlaştırılması, söz konusu özelliklerin bireylere kazandırılmasının yanı sıra, üst düzeyde yarışmaya dayalı çalışmayı gerektiren ve evrensel kültür ögesi olarak değerlendirilen spor için de sağlam bir temelin oluşmasına yardımcı olmaktadır (Atasoy, 2005).

Spor psikolojisi, bir bilim disiplini olarak sportif performansın artırılması ve korunması yolunda destekleyici, canlandırıcı katkılar sağlamaktadır. Spor psikolojisinin spor bilimlerindeki yerinin önemi artarken, kapsamı da o oranda genişlemektedir. Türkiye’de, her geçen gün büyük bir ilgiyle bilimsel gelişme çabalarının artmakta olduğu spor psikolojisi alanı, materyal olarak incelendiği insan faktörünü tüm boyutlarıyla değerlendirebilmek için, spora ve insan olgusuna ilişkin kavramları iyi değerlendirmek durumunda olduğumuz için spor psikolojisine değinilmektedir (Eygü,2009).

Spor psikolojisinde mental dayanıklılık kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Sporcular, antrenörler ve spor psikologları mental dayanıklılığın elit sporda sonuçlara ve başarıya ilişkin en önemli özellik olduğuna dair atıflarda bulunmuşlardır. Fakat mental dayanıklılık kavramı uygulamalı spor psikolojisinde en çok kullanılan ve en az anlaşılan terimlerden biridir. Araştırmacılar birçok çalışma yapmış ve bunlar sadece farklı tanımlar ve stratejiler meydana getirmiştir. Literatür mental olarak dayanıklı sporcuların geliştirilmesine sayısız katkıda bulunmaktadır. Bu durum mental dayanıklılık kavramını karmaşık bir hale getirmenin yanı sıra fikir ve tanım birlikteliğinin de önüne geçmiştir. Bu kapsamda farklı ölçekler, stratejiler ortaya çıkmış ve birçok psikolojik terimler ile ilişkilendirilmiştir (Jones,2002)

¹ Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ-Türkiye, e-posta: ucanli@nku.edu.tr

² Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Ankara-Türkiye, e-posta:nsadiguzel38@gmail.com

antrenman yaşlarının artmasıyla mental dayanıklılık seviyelerinin arttığını belirtmiştir. Connaughton, Wadey, Hanton ve Jones (2008) yaptığı çalışmada; ileri yaştaki sporcuların kendisinden yaşça küçük sporculara daha yüksek düzeyde mental dayanıklılığa sahip olduğunu, antrenman yaşı fazla sporcuların, deneyimsiz ya da antrenman yaşı az olan sporculara göre daha yüksek mental dayanıklılık puanları aldığı sonucuna varmıştır.

Pehlivan (2014) araştırma ölçeğini kullanarak yaptığı araştırmada řu sonuçlara varmıştır; sporcuların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık bulunamazken, yaşlarına ve antrenman yaşlarına göre mental dayanıklılık düzeylerinin farklılaştığını, yaş artarken mental dayanıklılığın da artmakta olduğunu belirtmiştir.

Mental dayanıklılık pek çok araştırmacı ve psikolog tarafından önemli bir psikolojik özellik olarak görülmeye başlanmıştır (Pehlivan, 2014). Bu zellik eğitim – ğretimin en önemli unsuru olan öğretmenlerde olması gereken bir özellik olarak dşnlmelidir. Öyle ki zorluklarla mücadele ederken mental olarak ta dengeli bir seviyede kalabilecek becerilerin öğretimde olması gerektiği düşüncesi hayır denemeyecek kadar gerçekçidir. Stresini kontrol edebilen, kaygı ve endişeden uzak bir öğretmenin daha verimli ders işleyecek olması aşıkardır.

Beden eğitimi ve spor ğretmenlerinin spor eğitimi almış ve çeşitli spor branşlarıyla uğraşmış olmalarından dolayı mental dayanıklılık seviyeleri diğer öğretmenlik branşlarına göre daha yüksektir diyebiliriz. Buradan hareket ile mental dayanıklılığın artırılması için beden eğitimi ve spor branşı dışındaki ğretmen adaylarının niversite yıllarında herhangi bir spor branşı ile meşgul olmaları gerekmektedir. Bu uğraş neticesinde turnuvalara, yarışmalara giren ğretmen adaylarında; stres ile baş edebilme, endişe ve kaygıyı kontrol edebilme gibi mental dayanıklılık özelliklerinin gelişeceği dşnlmektedir. Araştırmanın yaygın etkisi olarak; bulunan sonuçların program tasarımcılara ve ğretmen yetiştirme müfredatları ile hizmet içi eğitim planlayıcılarına kaynak olması beklenilmektedir.

KAYNAKLAR

- Albright, J. J., & Park, H. M. (2009). Confirmatory factor analysis using amos, LISREL, Mplus, SAS/STAT CALIS.
- Atasoy, B., & Kuter, F. . (2005). Küreselleşme ve Spor. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(1), 11-22.
- Cattell, R. B. (1957). Personality and motivation structure and measurement.
- Connaughton, D., Wadey, R., Hanton, S., & Jones, G. (2008). The development and maintenance of mental toughness: Perceptions of elite performers. *Journal of sports sciences*, 26(1), 83-95.
- Crust, L., & Azadi, K. (2010). Mental toughness and athletes' use of psychological strategies. *European Journal of Sport Science*, 10(1), 43-51.
- Crust, L., & Clough, P. J. (2011). Developing mental toughness: From research to practice. *Journal of Sport Psychology in Action*, 2(1), 21-32.
- elik, O. V. (2011). Basketbol oyuncularının görüşlerine göre antrenörlerin karizmatik li-

- derlik özelliklerinin takım bütünlüğüne etkisi. Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir.
- Dow, K. E., Wong, J., Jackson, C., & Leitch, R. A. (2008). A comparison of structural equation modeling approaches: The case of user acceptance of information systems. *Journal of Computer Information Systems*, 48(4), 106-114.
- Eygü, H. (2009). Spor psikolojisi ve Türkiye'deki futbol hakemlerinin hakemlik psikolojik durumları üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference (17.0 update)*. Boston: Pearson.
- Gibson, A. (1998). *Mental toughness*. New York: Vantage Press.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Articles*, 2.
- Hox, J. J., & Bechger, T. M. (1995). Comparing and Combining Different Approaches to the Multitrait-multimethod matrix.
- Jones, G. (2002). What is this thing called mental toughness? An investigation of elite sport performers. *Journal of applied sport psychology*, 14(3), 205-218.
- Jones, G., Hanton, S., & Connaughton, D. (2002). "What is this thing called mental toughness? An investigation of elite sport performers." *Journal of Applied Sport Psychology*, Vol: 14, 205-218.
- Kaiseler, M., Polman, R., & Nicholls, A. (2009). Mental toughness, stress, stress appraisal, coping and coping effectiveness in sport. *Personality and individual differences*, 47(7), 728-733.
- Kocaekşi, S. (2010). Hentbol bayan milli takımında zaman değişimi ve performansın grup sargınlığı, sportif kendine güven, öz-yeterlik, hedef yönelimi ve yarışma kaygısı üzerine etkisi. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Loehr, J. (1982). *Mental toughness training for sports: Achieving athletic excellence*. Plume.
- Munro, B. H. (2005). *Statistical methods for health care research (Vol. 1)*. lippincott williams & wilkins.
- Nicholls, A. R., Polman, R. C., Levy, A.R., Backhouse, S. (2009). Mental toughness in sport: Achievement level, gender, age, experience, and sport type differences. *Personality and Individual Differences*, 47:73-75
- Üstün, Ö. Z. E. N., & Hakan, E. Y. G. Ü. (2010). Spor Psikolojisi ve Türkiye'deki Futbol Hakemlerinin Hakemlik Psikolojileri Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Spor Araştırmaları Dergisi*, 2(1).
- Pehlivan, H. (2014). Sporda Mental Dayanıklılık Ölçeği Uyarlama: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Rosenthal, R., & Rosnow, R. L. (1991). *Essentials of behavioral research: Methods and data analysis*. Boston, MA.
- Sheard, M. (2012). *Mental toughness: The mindset behind sporting achievement*. Routledge.
- Sheard, M., Golby, J., & Van Wersch, A. (2009). Progress toward construct validation of the Sports Mental Toughness Questionnaire (SMTQ). *European Journal of Psychological Assessment*, 25(3), 186-193.
- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A., & King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Jour-*

- nal of educational research, 99(6), 323-338.
- Lomax, R. G., & Schumacker, R. E. (2004). A beginner's guide to structural equation modeling. psychology press.
- şimşek, Ö. F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş:(temel ilkeler ve LISREL uygulamaları). Ekinoks.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics. Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Thelwell, R. C., Such, B. A., Weston, N. J., Such, J. D., & Greenlees, I. A. (2010). Developing mental toughness: Perceptions of elite female gymnasts. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 8(2), 170-188.
- Vealey, R. S. (1988). Sport-confidence and competitive Orientation: An addendum on scoring procedures and gender differences. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(4), 471-478
- Waltz, C. F., Strickland, O. L., & Lenz, E. R. (Eds.). (2010). Measurement in nursing and health research. Springer publishing company.
- Wang, J., & Wang, X. (2012). Structural equation modeling: Applications using Mplus. John Wiley & Sons.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). SPSS applied scientific research methods. Ankara: Detay Publishing.
- Yıldırım, F. (2013). Sportif sürekli kendine güven alt ölçeğinin uyarlanması ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde sportif sürekli kendine güvenin çeşitli değişkenler ağıısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bölüm 18

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MÜCADELE SPORLARINA YÖNELİK TUTUMLARI

Cüneyt TAŞKIN¹
Umut CANLI²

GİRİŞ

Eğitim; süreç içerisinde girdi ile çıktının davranış değişikliği olarak değerlendirildiği, programlamasından derste öğretimine, öğretmeninden idarecisine kadar disiplinli bir mücadele gerektiren kaynağı, üreticisi, çalışanı, ürünü insan olan bir topyekûn mücadele ve özveri işidir. Mücadele denildiğinde aklımıza ilk olarak spor gelmektedir. Spor; disiplindir ve kültürdür (Yücel, 2003). En genel anlamıyla spor; kendine özgü kuralları olan genelde yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel yeteneklerin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici uğraşlardır (The World Taekwondo Federation, [WTF], 1986). Spor; bireysel ve takım sporları olarak 2 gruba ayrılır.

Bireyin bedensel, motorik ve zihinsel performanslarını ortaya koyabileceği, içerisinde bireysel mücadeleyi barındıran bir spor dalını yapmaya ihtiyaç duyması ve bunu yaparken de belli bir sportif eğitime tabi tutulması, kendini ifade ettiği bir spor branşına yönelmektedir. Sporunun spora devam edip etmeyeceği o kişinin öğrenme güdülleri ile yakından ilişkilidir (Kayapınar, 2016).

Eserpek'e (1981, akt. Canakay, 2006) göre insan, parçası olduğu toplumda ve sosyal gruplarda diğer insanlarla etkileşmesinin ürünü olan karmaşık bir varlıktır. İnsan doğduğu andan itibaren hem fizik hem de sosyal çevresiyle etkileşime girmekte ve etkileşme durumunun beklentileri yönünde kişilik özellikleri, tutumlar, davranış biçimleri ve dünya görüşü geliştirecek yönde sosyalleşmektedir. Tutumlar dinamik, devamlı, teşvik edici ve güdüleyicidir. Tutumlar kişilerin düşünce, duygu ve davranışlarını etkileyerek onların yaşamlarına yön verir (Tavşancıl, 2002).

Tutum kavramı bir yapı olarak görülmektedir, doğrudan gözlenemez çünkü tutum bir "ön düşünce biçimi" ya da "ruhsal ve sinirsel bir hazırlık" olarak nite-

¹ Kırkpınar Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Trakya Üniversitesi, Edirne-Türkiye, e-posta: cuneyttaskin@trakya.edu.tr

² Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ-Türkiye, e-posta: ucanli@nku.edu.tr

đine başladıklarında kendilerine olumlu dđnüş yapacak olması araştırmamızın hedefleri ile örtüşmektedir. Sadece beden eğitimi branşı değil tüm öğretilenlik branşlarının lisans döneminde çeşitli sorsal faaliyetlere katılması ve mücadele duygusunu tatması gerekmektedir.

Spor hayat gibidir, her anında farklı bir zorluk çıkmakta ve bu zorluk karşısında yapılması gereken öğrenilmiş, tecrübe edinilmiş beceriler bulunmaktadır. Eğitim ailesine katılacak öğretilen adaylarının zorluklarla mücadele edebilecek mental tecrübeye ihtiyaçları vardır. Bu çalışma program geliştirme uzmanlarına yardımcı olmak amacı ile fikir verecek olursa; tüm öğretilen adaylarının üniversite hayatlarında sorsal faaliyetlere katılarak mücadele edecekleri uygulamalı spor derslerini öğretilen programlarına konması gerektiğidir.

KAYNAKLAR

- Albright, J. J., & Park, H. M. (2009). Confirmatory factor analysis using amos, LISREL, Mplus, SAS/STAT CALIS.
- Atasoy, B., & Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme ve Spor. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(1), 11-22.
- Canakay, U. (2006). Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, Pamukkale Ün. Eğit. Fak. Denizli, 26-28 Nisan, s.297-310.
- Cattell, R. B. (1957). Personality and motivation structure and measurement.
- Connaughton, D., Wadey, R., Hanton, S., & Jones, G. (2008). The development and maintenance of mental toughness: Perceptions of elite performers. Journal of sports sciences, 26(1), 83-95.
- Crust, L., & Azadi, K. (2010). Mental toughness and athletes' use of psychological strategies. European Journal of Sport Science, 10(1), 43-51.
- Crust, L., & Clough, P. J. (2011). Developing mental toughness: From research to practice. Journal of Sport Psychology in Action, 2(1), 21-32.
- Çelik, O. V. (2011). Basketbol oyuncularının görüşlerine göre antrenörlerin karizmatik liderlik özelliklerinin takım bütünlüğüne etkisi. Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir.
- Dow, K. E., Wong, J., Jackson, C., & Leitch, R. A. (2008). A comparison of structural equation modeling approaches: The case of user acceptance of information systems. Journal of Computer Information Systems, 48(4), 106-114.
- Erdem M. (2008). Amerikan futbolu sporcularında sporda güdülenme ölçeğinin geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- George, D. & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference (17.0 update). Boston: Pearson.
- Gibson, A. (1998). "Mental toughness." New York: Vantage Press.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. Articles, 2.
- Hox, J. J., & Bechger, T. M. (1995). Comparing and Combining Different Approaches to the Multitrait-multimethod matrix.
- Jones, G. (2002). What is this thing called mental toughness? An investigation of elite

- sport performers. *Journal of applied sport psychology*, 14(3), 205-218.
- Jones, G., Hanton, S., & Connaughton, D. (2002). "What is this thing called mental toughness? An investigation of elite sport performers." *Journal of Applied Sport Psychology*, Vol: 14, 205-218.
- Kayapınar, F. Ç., Temür, S., Akcan, F., & Temür, M. (2016). Mücadele sporlarına ilişkin tutum ölçeği geliştirme çalışması. *International Journal of Sport, Exercise & Training Sciences*, 2(2), 82-88.
- Kaiseler, M., Polman, R., & Nicholls, A. (2009). Mental toughness, stress, stress appraisal, coping and coping effectiveness in sport. *Personality and individual differences*, 47(7), 728-733.
- Keklik İ. (2010). Gelişim Psikolojisi. Selim Kitabevi, s.70-88.
- Kocaekşi, S. (2010). Hentbol bayan milli takımında zaman değişimi ve performansın grup sargınlığı, sportif kendine güven, öz-yeterlik, hedef yönelimi ve yarışma kaygısı üzerine etkisi. Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Loehr, J. (1982). *Mental toughness training for sports: Achieving athletic excellence*. Plume.
- Lomax, R. G., & Schumacker, R. E. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. psychology press.
- Munro, B. H. (2005). *Statistical methods for health care research* (Vol. 1). lippincott williams & wilkins.
- Özgüven, İ. E. (1999). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Pehlivan, H. (2014). Sporda Mental Dayanıklılık Ölçeği Uyarlama: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Ramazanoğlu F. ve Çoban B. (2004). Elit taekwondocuların spor doyum düzeylerinin belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:14, Sayı:2, s.321-330.
- Rosenthal, R., & Rosnow, R. L. (1991). *Essentials of behavioral research: Methods and data analysis*. Boston, MA.
- Sheard, M. (2012). *Mental toughness: The mindset behind sporting achievement*. Routledge.
- Sheard, M., Golby, J., & Van Wersch, A. (2009). Progress toward construct validation of the Sports Mental Toughness Questionnaire (SMTQ). *European Journal of Psychological Assessment*, 25(3), 186-193.
- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A., & King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of educational research*, 99(6), 323-338.
- Şimşek, Ö. F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş:(temel ilkeler ve LISREL uygulamaları). Ekinoks.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- The World Taekwondo Federation (WTF). (1986). Taekwondo, Seoul Korea, <http://www.worldtaekwondo.org/> erişim tarihi: 03.01.2019.
- Thelwell, R. C., Such, B. A., Weston, N. J., Such, J. D., & Greenlees, I. A. (2010). Developing mental toughness: Perceptions of elite female gymnasts. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 8(2), 170-188.
- Üstün, Ö. Z. E. N., & Hakan, E. Y. G. Ü. (2010). Spor Psikolojisi ve Türkiye'deki Futbol

- Hakemlerinin Hakemlik Psikolojileri Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası Spor Araştırmaları Dergisi, 2(1).
- Vealey, R. S. (1988). Sport-confidence and competitive Orientation: An addendum on scoring procedures and gender differences. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(4), 471-478
- Waltz, C. F., Strickland, O. L., & Lenz, E. R. (Eds.). (2010). *Measurement in nursing and health research*. Springer publishing company.
- Wang, J., & Wang, X. (2012). *Structural equation modeling: Applications using Mplus*. John Wiley & Sons.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS applied scientific research methods*. Ankara: Detay Publishing.
- Yıldırım, F. (2013). Sportif sürekli kendine güven alt ölçeğinin uyarlanması ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde sportif sürekli kendine güvenin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yücel E., O. (2003). Taekwondocuların durumluluk ve sürekli kaygı düzeyleri ve müsabakalardaki başarılarına etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bölüm 19

2018 YILI CUMHURBAŞKANI VE 27. DÖNEM MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMİNDE PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİNDE YER ALAN SPOR POLİTİKALARININ İNCELENMESİ

Mustafa Önder ŞEKEROĞLU¹

1.GİRİŞ

Siyaseti kavramı;devlet işlerini yürütme, ülkeyi yönetme, uluslararası ilişkiler kurma ve bu ilişkileri yürütme sanatı şeklinde tanımlanabilir. (Seval ve Kodoman, 2015). Siyaset, içinde pek çok toplumsal olguyu barındıran bir kavramdır. Bunların içersinde spor toplumları birleştirme rolüyle büyük bir öneme sahiptir. Çünkü spor, hiç şüphesiz geniş kitleleri bir araya getirmesi ve uluslararası ilişkilerde giderek artan önemiyle sosyal ve kültürel yapı olarak görülmektedir (Happel ve Kremer, 1982). Bu anlamda spor ve siyaset kavramlarının birbirleriyle paralel olması bu iki kavramı ayrıştırılamaz birer yapı haline getirmektedir. Siyaset ve spor, insanlığı etkileyen temel unsurlardan olup her durumda birbirini etkilemektedir (Watt,1998).Dolayısıyla sporsiyasilerin politik hedeflerinin bir parçası olmaktadır. Bu bağlamda siyasetin en önemli parçalarından biri olan siyasi partilerde seçimler öncesinde yayınlamış oldukları seçim beyannamelerinde spor politikalarına yer vermişlerdir.

Siyasi partilerin spor politikasıyla ilgili yaptıkları ve öngörülleri, seçim beyannameleri çerçevesinde altı boyut kapsamında incelenmiştir. Bu boyutlar;

- Sporuntoplumsal-sosyal boyutu
- Sporun eğitim boyutu
- Sporunyönetmel boyutu
- Sporun ekonomik boyutu
- Sporun uluslararası boyutudur.

1.1.Sporun Toplumsal-Sosyal Boyutu

Spor, toplumların birbiriyle olan ilişkilerinde ve toplumun kendi arasında sosyal ve kültürel bir olgu olarak bilinmektedir (Atalay, 1998). Toplumları birbirine bağla-

¹ Dr.Öğr.Üyesi Mustafa Önder ŞEKEROĞLU – Muş Alparslan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu – mondersekeroglu@gmail.com

KAYNAKÇA

1. AKP Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Genel Seçimler Seçim Beyannamesi, (2018). <https://www.akparti.org.tr/media/271931/secim-beyannamesi-2018.pdf> Erişim: 30.11.2018.
2. Amman, M.T. (1999). Modernlik ve Modernleşme Ekseninde Günümüz Spora Makro Sosyolojik Bir Bakış. *Spor Araştırmaları Dergisi*. 3(1)
3. Argan, M. ve Katırcı, H. (2008). Spor Pazarlaması. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara
4. Arnaud, P. (1998). Sport a Means of National Representation. P. Arnaud, & J. Riordan in, *Sport and International Politics – The Impact of Fascism and Communism on Sport*. E& FN Spon.: Londra.
5. Atalay, A. (1998). Spor Gazeteciliği. Filiz Kitabevi: İstanbul.
6. CHP Seçim Bildirgesi (2018). <http://secim2018.chp.org.tr/files/CHP-SecimBildirgesi-2018-icerik.pdf>. Erişim: 03.12.2018.
7. Devocioğlu, S. (2005). Türkiye’de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi. Futbol Ekonomisi Stratejik Araştırma Merkezi, www.fesam.org. Erişim: 22.10.2018.
8. Durusoy, E.A. (2001). Spor Pazarlamasının Kitle İletişim Araçları Yoluyla Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Adana.
9. Güngör, E. (2000) Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak, Ötüken Yayıncılık: İstanbul.
10. Güven, Ö. (1992). Türklerde Spor Kültürü. Türk Tarih Kurumu Basım Evi: Ankara.
11. Happel, D., & Kramer, R. (1982). The Objectives of Sport and International Understanding. *Sport and International Understanding Congress*. Berlin: Springer-Verlag.
12. HDP Seçim Bildirgesi (2018). www.hdp.org.tr/tr/materyaller/secim-arsivi/24-haziran-secimleri/11967. Erişim: 30.11.2018.
13. Hesapçioğlu, M. (1994). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Beta Basım Yayın: İstanbul.
14. Hoşgörür, V., Gezgin, G., (2005). Ekonomik Ve Sosyal Kalkınmada Eğitim. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Dergisi. 2(1), 1-5.
15. İYİ Parti Seçim Beyannamesi (2018) https://iyiparti.org.tr/assets/pdf/secim_beyani.pdf. Erişim: 30.11.2018.
16. MHP Seçim Beyannamesi (2018). www.mhp.org.tr/usr_img/_mhp2007/kitaplar/vaatler_bolumu_web.pdf. Erişim: 30.11.2018.
17. Öcalan, M., Ramazanoğlu, F. (2003). Bazı Demografik Özelliklerine Göre Seyircilerin Futbol İzleme Sıklıklarının İncelenmesi. G.Ü. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara 10-11 Ekim 2003.
18. Öngel, H.B. (1997). Sporda Etik Değerler Açısından Doping. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* II, 2, 68-79.
19. Öztürk, F. (1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Bağırhan Yayımevi: Ankara
20. Ramazanoğlu, F., Karahüseyinoğlu, M.F., Demirel, E.T., Ramazanoğlu, M.O., Altungül, O. (2005). Spora Toplumsal Boyutlarının Değerlendirilmesi. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları. 153-157.
21. Ramazanoğlu, F., Ramazanoğlu, N. (2004). Spor Tesislerinin Planlandırılması ve İşletmesi. (Ed: Ramazanoğlu F.) *Sporda Sosyal Alanlar-Seçme Konular I, Bıçaklar Kitabevi*: Ankara.
22. Seval, H. F. ve Kodoman T. (2015). Spora Uluslararası Politikadaki Etkisi.. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(4), 52-64.
23. SP Seçim Beyannamesi (2018). aadet.org.tr/wp-content/uploads/2018/12/1528900020beianname.pdf. Erişim: 30.11.2018.

Spor Bilimleri Araştırmaları I

23. Tanrıverdi, H. (2012). Spor Ahlakı ve Şiddet. The Journal of Academic Social Science Studies, 5 (8), 1071-1093.
24. Taylor, T. (1986). Sport and International Relations: A Case of Mutual Neglect. L. Allison in, Politics of Sport. Manchester University Press: Manchester.
25. Watt, D. C. (1998). Management And Administration, First Published by E&FN Spon by Routledge: New York.
26. Yalçınkaya, M., Saracoğlu, A., Varol, R. (1993). Üniversite Öğrencilerinin Spora İlişkin Görüşleri Ve Beklentileri. Spor Bilimleri Dergisi. 4(2), 12-26.
27. Yaman, M. (1989). Olimpiyat Oyunları ve Turizm İlişkisinin Türkiye Açısından Değerlendirmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Anabilim Dalı, İstanbul.
28. Yetim, A. A. (2000). Sosyoloji ve Spor. Topkar Matbaacılık: Ankara.

Bölüm 20

SPORDA ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM VE ALTI SİGMA

Halil Orbay ÇOBANOĞLU¹

GİRİŞ

Değişim, bir zaman dilimi içindeki değişikliklerin bütünü, var olan bir durumdan, gelecekte farklı olan bir duruma geçiştir. Değişim, planlı ve plansız olarak gerçekleşebilen, etkililik, verimlilik, güdülenme ve doyum düzeyinin artırılması gibi gelişmelerle sonuçlanması halinde olumlu olarak nitelendirilen bir süreç iken, kontrolsüz bir oluşum içerisinde sapma ve verimliliğin azalması ile sonuçlanırsa olumsuz olarak nitelendirilen bir süreçtir (Dolaşır, 2005). Örgütün gelişmesi, büyümesi, hedeflerini gerçekleştirmesi ve varlığını koruyup sürdürmesi planlı bir örgütsel değişimi gerektirmektedir (Ünal, 2012).

Spor örgütleri de değişimlerden etkilenmektedirler. Değişen ve gelişen dünya düzeni ve bu düzen içinde varlığını koruyup aynı zamanda varlığını sürdürmek zorunda olan spor örgütleri her türlü yenilik ve gelişimlere açık olmalı ve bu değişimlere ayak uydurabilmelidirler (Dolaşır, 2005).

Sayısal bir gösterge olan Altı Sigma, ürünlerin, hizmetlerin ve süreçlerin ne kadar iyi olduğu hakkında bilgi verir. Sürecin “sıfır hatalı” konumdan ne kadar saptığını gösterir (Altug, 2010). Altı Sigma, gerçekleri, elde edilen verileri ve istatistiksel analizleri disiplin çerçevesinde kullanma, iş süreçlerini yönetme, iyileştirme ve yeniden keşfetmedir (Pande & ark., 2012).

Bu çalışmada öncelikle örgütsel değişim kavramları ele alınacak daha sonra altı sigma kavramı ve sporda altı sigma uygulama örnekleri verilecektir.

ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM KAVRAMLARI

Bu bölümde sıra ile değişim, değişim ajanı, örgüt, örgütsel değişim ve örgütsel değişimi zorunlu kılan faktörler üzerinde durulacaktır.

Değişim

Değişim kavramı, günümüzde pek çok çalışma ve araştırma alanında odak nokta haline gelmiştir. İnsanlığın varoluşundan bu yana yaşam seyrine yön veren bu kavram, özellikle 19. yüzyıldan bu yana etkilerini daha belirgin olarak ve daha geniş kitlelerde hissettirmiştir. Günümüz dünyasında değişimin çok daha göze

¹ Dr., Muzaffer Çil Anadolu Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Eskişehir, Türkiye, orbay_79@hotmail.com

çalışmada 8 kulübün TKY uyguladığını diğer 42 kulübün ise TKY uygulamadığını bulmuşlardır. Antalya ilinde bulunan spor yöneticilerinin TKY'ne bakış açılarına ilişkin yapılan bir çalışmada çoğu spor kulübünde TKY'nin uygulanmadığını belirtmişlerdir (Yılmaz & Akay, 2008).

Çobanoğlu & ark. (2018), Türkiye A Milli Futbol Takımı'nda yapmış oldukları çalışmada TÖAİK yöntemini kullanmışlar. Yapılan iyileştirmeler sonucunda hatalar azalırken (Önce 319.935 hata, Sonra 276.664 hata), süreç sigma seviyesi 0,47'den 0,59'a yükselmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, B. (2010). *Gıda Sanayi Kalite Yönetimi Çalışmalarında Altı Sigma Sisteminin Uygulanması*, Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa, Türkiye.
- Aksay, E. (2007). *Süreç Mükemmelliği İçin Bilginin Yönetilmesi: Bilgi Odaklı Altı Sigma*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Altın, N. (2006). *Altı Sigma ve Bir Örnek Olay Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, Türkiye.
- Altuğ, M. (2010). *Altı Sigma Proje Uygulamalarının İşletmelerin Kazanımları Açısından Karşılaştırmalı Analizi*, Doktora Tezi, Gazi üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Aslaner, E. (2010). *Örgütsel Değişim ve Yenilikçilik: Bir Özel Okul Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Ayrançöl, Z. (2007). *Altı Sigma Yaklaşımı ve Bir Sanayi İşletmesinde Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Türkiye.
- Boz, C. (2007). *Yerel Yönetimlerin Spor Kulüplerinde Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Brook, Q. (2006). *Six Sigma and Minitab: A Complete Toolbox Guide for All Six Sigma Practitioners*, QSB Consulting Ltd, 2nd Edition, England.
- Cheng, K. & Shih, C. (2010). Minimizing Service Failure in Sports Centers with the Six Sigma Methodology, *The Business Review*, 14 (2), 128-133.
- Coşkun, A. (2009). Mükemmellik Tutkusu, Toplam Kalite Yönetimi ve Altı Sigma. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 502, 70-75.
- Çalışkan, A. (2007). *Organizasyonel Değişim Yönetimi ve Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki Türk Menşeli İşletmelerde Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, Türkiye.
- Çavuşoğlu, S. B., Türksoy, A., Şahin, M., Yancı, H. B. A. & Özmen, N. (2003). Spor Kulüplerinde Toplam Kalite Yönetimi Uygulamasının Araştırılması, *İ. Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 11 (3), 104-108.
- Çobanoğlu, H. O., Terekli, M. S., Gürsakal, N. & Sever, N. S. (2018). Organizational Change and Applicability of Six Sigma Management Model in The Turkish National Soccer Team. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 10 (3), 15-26.
- Devecioğlu, S. & Yücel A. S. (2012). Spor Sektörü ve Altı Sigma Yönetim Modeli, *Spor-metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 17-24.
- Dolaşır, S. (2005). Değişim Yönetimi ve Spor Örgütleri, *SPORMETRE Beden Eğitimi ve*

- Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 11-15.
- Düren, Z. A. (2000). *2000'li Yıllarda Yönetim*, Alfa Yayınları Yönetim Dizisi 13, İstanbul, 55, 2000.
- Esen, A. (2012). *Örgütsel Değişimde Dönüştürücü Liderlik Davranışları*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Eskiköy, E. (2008). *Altı Sigma'nın Satışta Uygulanması ve Bir Uygulama Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, Türkiye.
- Fox-Wolfgramm, S. J., Boal, K. B. & Hunt, J. G. (1998). Organizational Adaptation to Institutional Change: A Comparative Study of First-Order Change in Prospector and Defender Banks, *Administrative Science Quarterly*, 43 (1).
- Gareth, R. J. (1998). *Organizational Theory*, Addison-Wesley Publishing Comp., USA, 511.
- George, S. & Weimerskirch, A. (1996). *Total Quality Management: Strategies and Techniques Proven at Today's Most Successful Companies*, John Wiley and Sons Inc., New York.
- Güneyli, O. (2009). *Sağlık Sektöründe Altı Sigma Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli, Türkiye.
- Gürsakal, N. & Oğuzlar, A. (2003). *Altı Sigma*, Vipaş A.Ş., Bursa.
- Gürsakal, N. (2005). *Altı Sigma Müşteri Odaklı Yönetim*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- http-1 *Örgüt ve Spor*, 25.06.2013 tarihinde <http://www.sporbilim.com/sayfa.asp?mdl=haber¶m=67> adresinden ulaşılmıştır.
- http-2 *Bilişim Teknolojileri Kullanımının İşletmenin Organizasyon Yapıları Üzerine Etkisi*, 26.06.2013 tarihinde http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Halil%20EL%C4%B0BOL/155-162.pdf adresinden ulaşılmıştır.
- Işığıçok, E. (2011a). *100 Soruda Altı Sigma*, Marmara Kitabevi Yayınları, Bursa.
- Işığıçok, E. (2011b). *Altı Sigma Kara Kuşaklar İçin Hipotez Testleri Yol Haritası*, Marmara Kitabevi Yayınları, Bursa.
- İnceoğlu, E. (2004). *Örgüt Kültürünün İşletme İçi İletişime Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Karagöz, İ. (2006). *Altı Sigma Yönteminin Orta Ölçekli İşletmelerde Uygulanabilirliğinin Analizi ve Örnek İşletme Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Kesken, J., Ayyıldız, N. A., Çapraz, B. & Kelęökmen D. (2008). Management Fads and Fashion In Turkey: Role of Consulting Firms on Dissemination Process of Strategic Management Tools, *Journal of Global Strategic Management*, 3, 5-16.
- Koçel, T. (1993). *Büyüyen İşletmelerde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları*, İstanbul Ticaret Odası Yayını 32, İstanbul.
- Kozak, M. A. & Güçlü, H. (2003). Turizm İşletmelerinde Değişim Yönetimi Üzerine Kavramsal Bir İnceleme, *Endüstri İlişikleri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 5 (1), 29.
- Kökbiyık, İ. (2011). *Kalite Yönetiminde Altı Sigma Yaklaşımı ve Arçelik Fabrikasında Bir Uygulama Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye (2011).
- Köse, M. S. (2009). *Altı Sigma ve Firmaların Altı Sigma'ya Bakış Açısı: Sivas ve Kayseri İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Türkiye.
- Kurt, H. M. (2008). *Altı Sigma ve İstatistiksel Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Merter, M. E. (2006). *Toplam Kalite Yönetimi*, Atlas Yayın Dağıtım, Ankara.

- Nave, D. (2002). How to Compare Six Sigma, Lean and the Theory of Constraints-A. Framework for Choosing What's Best for Your Organization, *Quality Progress*, 35 (3), 73-78.
- Niğdelioğlu, N. (2007). *Örgütsel Değişim Yönetimi ve Seramik Sektöründe Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kütahya, Türkiye.
- Öncül, K. (2012). *Altı Sigma Yönteminin Konfeksiyon İşletmelerinde Uygulanabilirliği*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Özmen, F. & Sönmez, Y. (2007). Değişim Sürecinde Eğitim Örgütlerinde Değişim Ajanlarının Rollerini, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (2), 177-198.
- Öztop, Ö. (2010). *Hizmet Sektöründe Altı Sigma: Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Öztürk, S. T. (2012). *Altı Sigma ve İşletmelerin Altı Sigma'da Kaçınma Sebepleri*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Türkiye.
- Pande, P. S., Neuman, R. P. & Cavanagh, R. R. (2012). *Six Sigma Yolu: GE, Motorola ve Zirvedeki Diğer Firmaların Performanslarını Yükseltme Yöntemleri*, Çeviri: Güder, N., Tokcan G., Klan Yayınları, İstanbul.
- Pekdemir, I., Semerciöz, F., Muhteşem, B. & Karabulut E. (2002). Organizasyonlarda Değişim: 1995-1999 İtibariyle Karşılaştırılmalı Bir Araştırma, 9. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, 24-26 May, İstanbul.
- Polat, E. (2003). *Örgütsel Değişim ve Örgütsel Değişimde Örgüt Kültürünün Yeri ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Przekop, P. (2006). *Six Sigma for Business Excellence*, Mc-Graw Hill, New York.
- Saylı, H. & Tüfekçi, A. (2008). Başarılı Bir Örgütsel Değişimin Gerçekleştirilmesinde Dönüştürücü Liderliğin Rolü, *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, 30, 193-210.
- Slater, R. (2000). *Jack Welch ve General Electric' in Yolu*, Çeviri: Arkan, T., Özkal, S. Literatür Yayınları, 4. Baskı, İstanbul.
- Şimşek, H. (2007). *Toplam Kalite Yönetimi: Kuram, İlkeler, Uygulamalar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Tetik, S. (2008). *Değişim Yönetiminde Dönüştürücü Liderin Rolü*, Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, Türkiye (2008).
- Tırpan, E. (2010). *Altı Sigma ve Çağrı Merkezi Sektöründe Bir Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye (2010).
- Tok, Ç. (2006). *Kalite Yönetim Sistemi Olarak Altı Sigma Metodu ve Soğutma Sektöründe Bir Altı Sigma Proje Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Tülegen, T. (2011). *Altı Sigma Metodolojisinin Mobilya Sektörüne Uygulanması ve Bir Örnek Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Türkiye.
- Tüz, M. V. (2004). *Değişim ve Kaos Ortamında İşletme Davranışı*, Alfa Akademi Basın Yayım, Bursa.
- Ünal, Ö. F. (2012). İnsan Kaynakları Profesyonelinin Değişim Yönetimi Rollerini: Değişim Ajanı Bağlamında Bir Değerlendirme, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8, 8 (2), 83-105.
- Yavuz, S. (2006). *Altı Sigma Yaklaşımı ve Bir Sanayi İşletmesinde Uygulaması*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.

Spor Bilimleri Araştırmaları I

- Yenigün, G. Y. (2006). *Tedarik Sürecinde Yaşanan Sorunların Altı Sigma Yaklaşımı İle İncelenmesi ve İstanbul Tersanesi Komutanlığı'nda Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Deniz Harp Okulu, Deniz Bilimleri ve Mühendisliği Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Yılmaz, S. & Akay, A. ř. (2008). Antalya İlinde Bulunan Spor Yöneticilerinin Toplam Kalite Yönetimine Bakış Açılarına İlişkin Bir Araştırma, *KMU İİBF Dergisi*, 10 (14), 1-21.
- Yiğit, M. (2009). *Altı Sigma'da Kullanılan İstatistiksel Yöntemlerin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, Türkiye.
- Yücel, A. S. (2012). *Türk Spor Federasyonlarında Altı Sigma Yönetim Modelinin Uygulanabilirliği*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, Türkiye.
- Zimmerman, J. H. (1998). The Principles of Managing Change, *Human Resources Focus*, 72 (2), 15, 16.

Bölüm 21

ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İŞSİZLİK KAYGISI VE GİRİŞİMCİLİK NİYETİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Bahadır DEMİR¹
Şirin PEPE²
Ali Osman KIVRAK³

GİRİŞ

Gelişen ve ilerleyen teknolojik gelişmeler ile birlikte, insan gücünü kullanma düzeyi ve insan gücüne duyulan ihtiyaçta da aynı oranda azalma görülme-ye başlamıştır. İş imkanlarının azalması ve seçeneklerin kısıtlı olması bireylerin eğitimini aldıkları ve keyifle çalışabileceği iş alanlarının da ortadan kalkmasına neden olmuştur. Genel anlamada iş kelimesi ile kişinin sahip olduğu mesleği icra etmesi, uygulamaya koyması anlaşılabilir. TDK (2018) bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik ve çalışmayı iş olarak tanımlar. İşsiz sözüyle, çalışma gücü ve arzusunda olup mevcut çalışma şartlarında kendisine uygun iş bulamayan bireyleri nitelendirilmektedir. Literatür taraması yapıldığında işsizlik ile ilgili farklı tanım ve sınıflamalara rastlamak mümkündür. İşsizlik genel anlamda; açık işsizlik (Zaim 1997; Bozdağlıoğlu 2008) ve gizli işsizlik (Yamak 2008; Ekin 2003; Yüceol 2002) olarak 2 başlık altında incelendiği görülmektedir. Açık işsizlik kavramı ile arızı, mevsimlik, konjonktürel, teknolojik, yapısal işsizlik gibi kavramlara yer verilir iken gizli işsizlik kavramı ile ise sosyolojik yapı içinde, işsizliklerini bildirmekten çekinen, istemedikleri ve kendilerini gerçekleştiremeyecekleri işlerde geçici olarak çalışan bireylerin durumu olarak tanımlandığı görülebilmektedir. İşgücünün istihdamdan fazla olması işsizlik sorunu da birlikte getirir, işsizlerin sayısının işgücüne olan oranı işsizlik ile ilgili sonuca ulaşmayı sağlar. Ekonomideki zayıflıkların nedeni olan işsizlik, makineleşme ve teknolojik gelişim faktörlerine bağlı olarak bir artış göstermiş, sadece bir ülke veya bölgeye özgü bir sorun olmaktan daha öte tüm dünyanın problemi haline gelmiştir.

1 Dr., MEB, Onbeş Temmuz Ortaokulu, Antalya–TURKEY- bahadr77@hotmail.com

2 Dr., MEB, Zeki Altındağ Ortaokulu, Konya–TURKEY

3 Dr.Öğr.Ü., Selçuk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Konya–TURKEY

sonunda işsiz kalma kaygısına bağlı olarak karamsarlık yaşadıkları kanaatini uyandırmaktadır.

Murat ve Şahin (2011) Gençlerin istihdamı ve işsizlik sorununu çözümü konusunda Almanya, Avusturya, Danimarka, Hollanda'nın başarılı ülkeler olduklarını bildirmektedirler. Almanya'nın ikili eğitim sistemini, Danimarka'nın esneklik sitemini, Hollanda'nın gençlere yönelik aktif iş gücü piyasa politikaları ile gençlere iş sahası yaratarak genç işsiz sayısını oldukça azalttığını aynı çalışmada belirtmektedir. Erdayı (2009) Sosyal tarafların katılımıyla genç işsizlik sorununun çözülmesi konusunda en başarılı ülkelerden bir Hollanda olduğuna vurgu yapmıştır. Güvenceli esneklik, Danimarka ve Hollanda uygulamalarının başarısı sonrasında, 2000 yılında AB'nin öncelikli politikası haline gelmiştir (ÇSGB 2015). ÇSGB (2015) Türkiye'de esneklik-güvence dengesinin henüz sağlanamadığını, AB ülkeleri ile kıyaslandığında, esnek çalışma biçimlerinin yaygın olarak uygulanmadığı, aktif işgücü politikalarının yetersiz olduğunu bildirmektedir.

Keleş ve ark (2012) Amerika, Japonya, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya ve Kanada gibi dünya ekonomisinin % 65'ini temsil eden ülkelerde yıllık ekonomik büyüme ile girişimcilik arasında güçlü bir ilişkinin bulunduğunu belirtmektedirler. İşsizlik sorununun çözülmesi için; işsizlikte başarılı olmuş oluşum ve kuruluşlar incelenerek sosyal yapıya entegre yolları araştırılmasının, işe alım koşulları ve yeterliklerine uygun istihdam alanları oluşturulmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma sonuçlarına göre üniversite son sınıf kadın öğrencilerin girişimcilik niyetlerinin erkek öğrencilere nazaran düşük olmasının kültürel ve toplumsal yapı, erkek ve kadına yüklenen statü ve toplumsal rollere bağlı olabileceği, kadınların niteliksel bilgi ve beceri eksikliklerinin fazla olmasına rağmen, işsizlik kaygısını erkeklere göre daha az yaşadıkları söylenilebilir. İşsizliğin önlenilmesinde farklı ülkelerde, farklı kapsam ve boyutta yapılacak çalışmaların soruna ışık tutabileceği söylenilebilir.

KAYNAKLAR

- Ağca, V. & Yörük, D. (2006). "Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve", Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, C:8, Sayı:2: 155- 173.
- Altınkök, M., Akbulut, A., Özçetin, S., Demir, B., Özküçük, S. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kötümserlik özelliklerinin incelenmesi, The 27th International Congress on Educational Sciences, **1**, **2173–2179** doi:10.14527/9786052414743
- Aslan, H. & Aslan, M. (2017). Uzun Süreli İşsizlik ve Etkileri Üzerine Karşılaştırmalı bir Analiz. MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, Sayı:4, Doi: 10.18026/cbayar-sos.371976.
- Ataçocuğu, M.Ş. & Zelyurt, M.K. (2017). Spor Bilimleri Fakülteleri Mezunlarının İşsizlik Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma, Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, SI (1), 70-97.

- Bozdağhoğlu Uyar, Y. (2008). “Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, ss.45-65.
- Cassidy, T. (2001). Self-categorization, coping and psychological health among unemployed mid-career executives. *Counselling Psychology Quarterly*, 14,303-315.
- Collier, W. (2005). “Unemployment duration and individual heterogeneity: a regional study”, *Applied Economics*, Vol. 37, ss. 133- 153.
- Cooke R, Bewick BM, Barkham M, Bradley M, Audin K (2006) Measuring, monitoring and managing the psychological well-being of first year university students, *British Journal of Guidance & Counselling*, 34, 505-517.
- Culhane JH (2003) “The Entrepreneurial Orientation- Performance Linkage in High Technology Firms: An International Comparative Study”, Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy, Graduate School of the University of Massachusetts Amherst.
- Çelik K (2006) Unemployment Experience of Youth in Ankara and Sanliurfa. A Thesis Submitted to The Graduate School Of Social Sciences. Doctoral Thesis, Middle East Technical University.
- ÇSGB (2015) Ulusal İştihadam Stratejisi (<http://www.uis.gov.tr/> Erişim 2018) (2014-2023).
- Ekin N (2003) Türkiye’de İşsizlik, *Kamu-İş*; C: 7, S: 2.
- Erdayı U (2009) “Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye”, *Çalışma ve Toplum*, Sayı: 2009/3, p.133-162.
- Ersoy-Kart M, Erdost HE (2008) Unemployment worries among Turkish university students. *Social Behavior and Personality*, **36** (2), 275–288.
- Gizir CA (2005) “Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, Aralık 2005, ss. 196-213.
- Güler, KB (2006) “İşsizlik ve Yarattığı Psiko-Sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası (Prof.Dr. Toker Dereli’ye Armağan Özel Sayısı)*, 55(1):373-394.
- Gündoğan N, Biçerli K (2004) “Çalışma Ekonomisi”, *Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1461, Açıköğretim Fakültesi Yayın No:777*, 105-106
- Hisrich RD, Peters MP (2002) *Entrepreneurship*, Fifth Edition, New York: McGrawHill/ Irwin.
- ILO (2017) *World Employment and Social Outlook: Trends 2017* International Labour Office Geneva: ISBN 978-92-2-128881-7 (print) ISBN 978-92-2-128882-4 (web pdf).
- ILO (2018) *World Employment and Social Outlook: Trends 2018* International Labour Office. Geneva, ISBN 978-92-2-131535-3 (print) ISBN 978-92-2-131536-0 (web pdf).
- Karaman S (2009) “Sağlıkla İlgili Programlarda Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyleri”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Keles HN, Özkan TK, Doğaner M, Altunoğlu AE (2012) “Ön Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Uluslararası İktisadi İncelemeler Dergisi*, Yıl 5, Sayı 9, Ss. 107-118.
- Liñan F, Chen YW (2009) *Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions*. *Entrepreneurship Theory and Practice*, Baylor University, 1042-2587.
- Murat ve şahin (2011) AB’ye Uyum Sürecinde Genç İşsizliği, İTO Yayınlar AB Araştırmaları No: 2011-3.

- O'Connel P, Mcguinness S, Kelly E (2010) "A statistical profiling model of long-term unemployment risk in Ireland", ESRI Working Paper Vol. 345, ss. 1-45.
- OECD (2014) "Unemployment", in Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators, Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015). OECD Skills Outlook 2015 Youth, Skills and Employability, www.oecd.org.
- OECD (2016) <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart>,
- OECD (2017) Education at a Glance 2017: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2017-en>.
- Savcı İ (2007) "Türkiye'de Genç İşgücü Piyasasının Yapısı ve Genç İşsizliği", TİSK Akademi Özel Sayı -1: 87-108.
- STEM (2015) (fın, teknoloji, mühendislik, matematik) çalışma alanı ve bu alanlardaki kadın oranına göre, yükseköğretime yeni başlayanların dağılımı
- Şeşen H, Basım N (2012) "Demografik Faktörler ve Kişiliğın Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", Ege Akademik Bakış Dergisi, Özel Sayı, 21-28
- Tekin Tayfun AN, Korkmaz A (2016) The Unemployment Anxiety Of University Students: A Research on Suleyman Demirel University Students, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt.8 Sayı.17. 2016- Aralık (s. 534-558).
- TUİK (2017) <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim 2018)
- TUİK (2018) <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim 2018)
- Turgut M, Gökyürek B, Yenel Fİ (2004) "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarındaki Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliğı Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bu Bölümleri Seçme Nedenleri ve Beklentileri Üzerine bir Araştırma", G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, ss.91-99
- Türk Dil Kurumu (TDK) <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim 15-05-2018)
- Üstün G, Dedekoç Ş, Kavalalı T, Öztürk F, Sapcı Y, Can S (2014) Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin iş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 3(2), 200-221, 2014 <http://dergi.amasya.edu.tr>
- Waters LE, Moore KA (2002) Predicting self-esteem during unemployment: The effect of gender, financial deprivation, alternate roles, and social support, Journal of Employment Counseling, 39, 171-189.
- Winefield AH (1997) Introduction to the psychological effects of youth unemployment: International perspectives, Journal of Adolescence, 20, 237-241.
- Yamak, R. (2008). Makro İktisada Giriş, Akademi Kitabevi, Trabzon.
- YOK (2018) www.istatistik.yok.gov.tr.
- Yüceol, H.M. (2004). İşsizlik Kuramları ve İşsizlikle Mücadele Politikaları, Baki Kitabevi, Adana.
- Zaim, S. (1997). Çalışma Ekonomisi, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Bölüm 22

DÜZENLİ OLARAK YÜRÜTÜLEN OUTDOOR AKTİVİTELERE KATILAN BİREYLERİN KAYGI DÜZEYLERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Kenan SIVRIKAYA¹

1.GİRİŞ

Kaygı, kökenini bireyin çocukluk yaşantılarından alır. Bu yaşantılar, çocuğun ebeveynleri, yakın arkadaşları ve öğretmenleri ile olan ilişkilerinden kaynaklanır. Kaygı, çocuğun çevresinde kaygılı insanların varlığı ile gelişir. Çocukluğu izleyen ergenlik döneminde de ebeveyn ya da diğer yetişkinlerin tutumları kaygı düzeyini etkiler (Geçtan, 1984).

Sosyal bir varlık olan insanın toplum içinde edindiği rol birey için önemlidir. Tutum ve eğilimler o kişiye özgüdür. İnsanı başkalarından ayıran özellikler ve davranış biçimleri onun kişiliğini oluşturur. Özelliklerini bilen ve kendini tanıyan birey kendi dünyasını daha gerçekçi bir şekilde bilir. Böylece kendini dış dünyaya kabul ettirir. Kaygılı insan toplumda yer bulmada sıkıntı çeker ve sosyal bir varlık olma özelliğini yitirir (Tiryaki, 2000).

Bulaşıcı bir duygu olduğundan, kaygılı ve telaşlı bir annenin bakışları, ses tonu ve genel havası çocuğu etkisi altına alır. Anneden geçen kaygı sonucu çocuk, zihninde yeni bağlantılar kurarak çevresindeki bazı kişiler ve durumlar karşısında da kaygı duymaya başlar ve bunlardan uzak durmayı öğrenir (Geçtan, 1995).

Kaygı, gelişim sürecinde aileden başlayarak yaşam deneyimlerinin kazanıldığı sosyal ortamlardan kaynaklanan ve giderek pekişip bireyin yaşam kalitesini, içinde yaşadığı sosyal topluma katılmasını ve başarısını olumsuz yönde etkileyen bir kişilik özelliği haline gelebilmektedir. Çoğu zaman her şey yolunda ve istendiği gibi gelişirken, her an bir olumsuzluk olup her şeyin aksi yönde gelişebilecek düşüncesinin yaşanmasına neden olacak duygu yoğunlukta olan bir bireyin sağlıklı ilişkilerle toplumsal yaşama katılması ve yaşam kalitesini geliştirmesi mümkün olabilir mi sorusu önemle cevaplanması gereken bir konumdur.

Bu duygu yoğunluğundan çıkışın veya daha az yoğunlukta yaşanmasının anahtarı bireyin çevresini doğru algılayabilmesine neden olacak gelişimi sağlayabilmesi adına korkularıyla yüzleşebileceği ve yaşam deneyimlerini geliştirmek

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. kenansivrikaya@aydin.edu.tr

Araştırmacılar, sporcuların performansını olumlu yönde etkileyen, onların kaygılarını daha kolay kontrol edebilmelerini ve pozitif düşünceye odaklanabilmelerine yardımcı olan en önemli duygu kavramlarından birinin zgven olduğunu belirtmişlerdir (Feltz, 1988; Yıldırım, 2013).

Doğa sporları, insanın sahip olduğu bilgi, beceri ve kondisyonu ile hişbir motor ve hayvan gücü desteği alınmaksızın, doğada var olan potansiyel zorluk ve risklere karşı mücadele etme ve yaşamı sürdürme etkinlikleridir (Dinç, 2006).

Outdoor aktivitelerle bir başka deyişle doğa sporlarıyla ilgilenen bireylerin katıldıkları aktiviteler sırasında dışsal faktörlerden kaynaklanabilecek kaygıları fazlasıyla yaşamaları normaldir. Bununla beraber başa çıkma davranışlarında giderek gç kazanacak ve uyum süreci giderek kısılacaktır. Araştırmalarda göstermektedir ki bu başa çıkma gelişimi bireyin özgüvenini ve benlik saygısını güçlendirecektir. Bu güçlenme kaygıyı daha az yoğunlukta yaşamalarına neden olacaktır. Bununla beraber bireyin kontrol edilebilir yoğunlukta yaşamakta olduğu kaygı ve korku başarıyı olumlu yönde etkileyen bir durumdur.

4.SONUÇ

Çalışmanın sonucunda; düzenli olarak outdoor etkinliklere katılan bireylerin, aktif ortamın sağladığı uyaran zenginliğinin, bireylerin yaşam kalitelerinin arttırılması ve sosyal yaşam süreçlerinin oluşturduğu kaygının azalmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır.

Doğanın bireylere sunduğu alternatif ve değişken aktivite seçenekleri denedikçe ve her fırsatta deneyim sürecinin sağladığı gelişim ve kendi bireysel yeteneklerine olan sarsılmaz inançtaki gelişim, zgven gelişimini destekleyerek öz saygının kazanılmasında da önemli bir etken olduğu bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle doğanın sunduğu seğenekler zorlařtıķça, bireyde başa çıkma ve üstesinden gelebilme yani zorluklarla mücadele edebilme gücünü arttırmakta olduğuda bilimsel araştırmalarla ortaya koymaktadır.

Bu sonuçların ışığı altında bireyleri kendi gelişimlerini destekleyecek outdoor aktivitelere yönlendirerek, adrenalin yaşamalarına ve korkularıyla yzleşecekleri ortamlara sokulmaları yarar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

1. Aral, N., (1997) Fiziksel İstismar ve Çocuk, Tekişik Veb Ofset Tesisleri, Ankara, 1997, s.22.
2. Aras, D. (2010). Kaya Tırmanıcılarında Düşme Kaygısının Tırmanış Sırasında Görülen Bazı Fizyolojik Değerler Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
3. Başaran, M.H., Taşğın, ., Sanioğlu, A. ve Taşkın, A.K. (2009). Sporcularda durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. S..Sosyal Bi-

- limler Enstitüsü Dergisi, 21.
4. Brymer, E. & Schweitzer, R. (2012). Extreme Sports Are Good For Your Health: A Phenomenological Understanding Of Fear And Anxiety In Extreme Sport. *Journal Of Health Psychology* 18(4) 477-487.
 5. Bozok, M. M., (1982), Anksiyete ve Okul Başarısı Arasındaki İlişkiye Ait Bir Araştırma. *Psikoloji Dergisi*, 16:24-39.
 6. Bolmont, B., Thullier, F., Abraini, J. H., (2000) Relationships Between Mood States and Performances in Reaction Time, Psychomotor ability and Mental Efficiency During a-31 Day Gradual in Equivalent Altitude. *Physiol Behavi.* 71:469-76.
 7. Caps, L, Simgen, M, R. Sena, B. Henker, C. Whalen (1996) Fear, Anxiety and Perceived Control in Children of Agoraphobic Parents, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37(4). s. 445-452.
 8. Civan, A., Arı,R., Görücü, A., Özdemir, M., (2010). Bireysel ve takım sporcularının müsabaka öncesi ve sonrası durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 7 (1)
 9. Coalter, F., Dimeo, P., Morrow, S. ve Taylor, J., (2010). The Benefits of Mountaineering and Mountaineering Related Activities: A Review of Literature. A Report to the Mountaineering Council of Scotland (Scotland: University of Stirling).
 10. Cüceloğlu, D., (1996), İnsan ve davranışı, psikolojinin temel kavramları, İstanbul, Remzi kitabevi, S: 276-277-27
 11. Çalık, F., SİVRİKAYA, K. ŞAHİN, I., (2003) Sapanca Gölü Ve Çevresinin Rekreasyon, Spor Ve Turizm Acısından Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu. 21 – 22 Mayıs 2003.
 12. Çifter, A. (1985). *Psikiyatri I. Gata Eğitim Yayınları.*
 13. Dinç S. C. (2006). Doğa Sporları Etkinliklerine İlişkin Liderlik Ölçeğinin Geliştirilmesi (Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
 14. Feltz, D. L. (1988). Self Confidence And Sport Performance. *Exercise And Sports Science Reviews* 16: 423-458.
 15. Fındık, T. (2009). *Kış Dağcılığı. İstanbul: Akut Yayınları.*
 16. Fındık, T. (2012). *İrtifa 8000 Yüksek Macera. İstanbul: Karakter Color A.Ş.*
 17. Fredrickson, L. ve Anderson, D. (1999). A Qualitative Exploration of the Wilderness Experience as a Source of Spiritual Inspiration, *Journal of Environmental Psychology*, 19, 21- 39.
 18. Geçtan, E., (1984). *Çağdaş İnsanda Normaldışı Davranışlar, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 69, Ankara.*
 19. Geçtan, E., (2017). *Psikanaliz ve Sonrası. Remzi Kitapevi, İstanbul.*
 20. Geçtan, E., (1995), *Psiko-dinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar, Remzi Kitapevi, İstanbul, s.168.*
 21. Girgin, G., (1990), Farklı Sosyo Ekonomik Kesimden 13-15 Yaş Grubu Öğrencilerde Kaygı Alanları ve Kaygı Düzeylerinin Başarıyla İlişkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi,-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
 22. Graydon D. ve Hanson K. (2005). *Dağcılık Zirvelerin Özgürlüğü. Homer Kitapevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.*
 23. Hodgson, CI, Draper N, Mcmorris, T., Ve Ark. (2008). Perceived Anxiety And Plasma Cortisol Concentrations Following Rock Climbing With Differing Safety Rope Protocols. *Br J Sports Med*, 43, 7, 531-535.
 24. İbrahim H. ve Cordes K. A. (2002). *Outdoor Recreation. Sagamore Pub. Llc.*
 25. Korkut. F., (1991), Yetiştirme Yurdundaki Öğrencilerle Gestalt Yaklaşıma Dayalı Ola-

- rak Yapılan Bireysel Danışmanın Sürekli Kaygı ve Denetim Odağı zerindeki Etkile-
ri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
26. Moynier J. (2004). Herkes İçin: Dağcılık. Bilge Sanat Yapım Yay. Tant. Kaç. Tur. San.
Tic. Ltd. şti.
 27. ner, N., (1977), Durumluluk Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumunda Geçerli-
đi. Hacettepe Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
 28. zbeki, F. (1990). Farklı Spor Dallarında Yaşanan Spor Müsabaka Stres Düzeyleri-
nin Araştırılması. I. Spor Bilimleri Kongeri Bildirileri, 154-158. Ankara.
 29. Özdaşlı, K. ve Kandemir, H. (2016). Dağcılık Sporunun Stratejik Bilince Etkisi: Bir
Tırmanış Senaryosu zerinden Değerlendirme. Uluslararası Turizm ve Sosyal Araç-
tırmalar Dergisi. Sayı: 1 – Sayfa: 131-145.
 30. Plummer R. (2009). Outdoor Recreation. First Edition Published by Routledge, New
York.
 31. Sargın, N., (1990), Lise 1. ve Lise 3. Sınıf ğrencilerinin Durumluluk İle Sürekli
Kaygı Düzeylerinin Belirlenip Karşılaştırılması, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
 32. Sivrikaya, K., (1998), Farklı Yaş Kategorilerindeki Erkek Ve Bayan Hentbolclerin
Fiziksel zellikleri, Kaygı Düzeyleri Ve Müsabaka Performanslarının Analizi, Dok-
tora Tezi, Ankara.
 33. Spielberger, C. D. (1966) Theory and research on anxiety. In C.D. Spielberger (Ed.).
Anxiety and behavior. New York: Academic Press.
 34. Tiryaki, ř., (2000), Spor Psikolojisi, kavramlar, kuramlar ve uygulama, imkansa of-
set, mersin, 11-33.
 35. Yıldırım, F. (2013). Sportif Sürekli Kendine Güven Alt leğinin Uyarlanması ve
Ortaöğretim Kurumlarındaki ğrencilerde Sportif Sürekli Kendine Güvenin eşitli
Değerşenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı 1-6.

Bölüm 23

EKSTREM SPORCULARDA SPOR TÜKETİM GÜDÜSÜNÜN FARKLI BRANŞLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Merve CEYLAN¹

GİRİŞ

Spor, toplum hayatında çok değişik yollardan giderek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman insanların ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur. İnsanların vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan spor, günümüz dünyasında büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirerek toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, düşünceler, inançlar ve semboller geliştirmiştir. Modern dünyada hızla gelişen teknoloji, insan gücüne duyulan gereksinmeyi giderek azaltmış ve bireyleri hareketsiz bir yaşama mahkûm etmeye başlamıştır. İnsan doğasına uymayan bu yaşam biçimi ile birlikte iş ve sosyal çevreden gelen baskı ve stres ortamı insanları psikolojik bakımdan sıkıntıya sokmaktadır. İşte bu aşamada sporun rahatlatıcı ve monotonluktan kurtarıcı fonksiyonunun devreye girmesi, insanların psiko-sosyal gelişimlerine katkıda sağlamaktadır (Şimşek, 2012).

Bazı araştırmacılar ekstrem sporların popüler bir bireysel spor dalı olarak giderek yaygınlaştığını belirtirken, diğerleri bir adım daha ileriye giderek doğa sporlarını spor dünyasında bir devrim olarak tanımlamaktadır (Puchan, 2004). Doğal alanların insan psikolojisini olumlu yönde etkilediğini gösteren iki teori bulunmaktadır: Psiko-fizyolojik Stres Azaltma Teorisi ve Dikkat Restorasyonu Teorisi. Psiko-fizyolojik Stres Azaltma Teorisi'ne göre, insanların doğayla temas etmesiyle, tehdit unsuru taşımayan doğal uyarıcılar, insanı rahatlatmakta ve parasempatik sinir sistemi uyarılarak mutluluk duygusu ve gevşeme hissi ortaya çıkmaktadır. Dikkat Restorasyonu Teorisi'ne göre ise doğanın ilgi çekici ve güçlü uyaranlarına verilen istem dışı dikkat, bilişsel performansı artırmaktadır. Kentin günlük yaşamı içinde dikkat gerektiren işler sınırlı olan bilişsel performansı tüketmektedir. Doğal ortamlardaki istem dışı dikkat ise tükenen bilişsel performansın yenilenmesini sağlamaktadır (WHO, 2016, s. 4). Bu da insanların bir doğa sporu olan ekstrem sporlara olan ilgilerinin artmasında haklı bir sebeptir.

¹ Öğr. Gör. Dr. / Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi / merveceylan@mu.edu.tr

Gün geçtikçe daha da popüler bir hal alan ekstrem sporlara olan ilgi özellikle gençler arasında gittikçe artmaktadır. Sosyal medya kullanımının yaygın olması, medyadaki figürlerin fiziksel olarak iyi olma hali ve gençler arasındaki gizli rekabet fiziksel iyi olmayı adeta bir zorunluluk haline getirmektedir. Bu nedenle gençlerin ekstrem sporlara katılımında hem popüler olma isteğinin hem de fiziksel olarak daha iyi görünme isteğinin önemli bir etken olduğu dşnlmektedir.

KAYNAKLAR

- Adamson, B., Wade, K. (1986). Predictors of sport and exercise participation among health science students. *Australian Journal of Science and Medicine in Sport*, 18 (4), 3-10, 1986.
- Allman, T.L., Mittelstaedt, R.D., Martin, B., Goldenberg, M. (2009). Exploring the Motivations of BASE Jumpers: Extreme Sport Enthusiasts. *Journal of Sport & Tourism* Vol. 14, No. 4, , pp. 229–247
- Ardahan, F. (2013) Rekreasyonel Egzersiz Gdleme leğinin Rekreatif Spor Türüne Göre İncelenmesi: Antalya rneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 4, 95-108
- Ardahan, F., Lapa Yerlisu, T. (2010). Aıkalan rekreasyonu: bisiklet kullanıcıları ve yryşlilerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8:1.
- Biddle, S., Bailey, C. (1985). Motives toward participation and attitudes toward physical activity of adult participants in fitness programs. *Perceptual and Motor Skills*, 61, 831-834
- Demirer Y. (2005). Beden algısı ve ruh sağlığı. <http://www.acilservis.pro/beden-algisi-ve-ruhsagligi>
- Ergr, E. (1996). Üniversite rencilerinde beden-benlik algısı ve ruh sağlığı arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ewart, A. (1983). *Outdoor Adventure and Self-concept: A Research Analysis*”, Centre of Leisure Studies, University of Oregon
- Floyd, M.F., Nicholas, L., Lee, I., Lee, J., Scott, D., (2006) Social stratification in recreational fishing participation: Research and policy implications. *Leisure Sciences*, 28: 351-368.
- Kelly, J., (1983) Leisure style: A hidden core. *Leisure Sciences*, 5(4), 321-337.
- Lucas, R., (1990) Wilderness use and users: Trends and projections. In J.C. Hendee, G. H. Stankley and R. C. Lucas (Eds.), *Wilderness management* (pp. 356-390), Colorado: North American Press.
- Lupton, D. (1999). *Risk and Sociocultural Theory: New Directions and Perspectives*. Cambridge University Press, 1-25
- Mathes, S., Battista, R. (1985). College men’s and women’s motives for participation in physical activity. *Perceptual and Motor Skills*, 61, 719-726, 1985.
- Palmer C. (2001). Extreme sports a risky business for tourists. Media Release, 11 September 2000. Retrieved May 4
- Puchan, H. (2004). Living „extreme“: Adventure sports, media and commercialisation, Vol. 9, 2 171–178 *Journal of Communication Management*
- Shaw, S., (1999) Gender and leisure. In E. Jackson and T. Burton (Eds.), *Leisure studies:*

Spor Bilimleri Araştırmaları I

- Prospects for the twenty-first century (pp. 271-282), State College, PA: Venture Publishing Inc.
- Summers, J., Sargent, G., Levey, A. & Murray, K. (1982). Middle-aged, non-elite marathon runners: A profile. *Perceptual and Motor Skills*, 54, 963-969
- Şimşek, K.Y. (2010). Türk Ekstrem Sporcuları İçin Spor Tketim Gds Oeğinin Güvenirlik ve Geerlik alıŐması”, *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3):97-106
- Şimşek, K.Y. (2012) Türk Ekstrem Sporcularının Spor Tüketim Faktörleri. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, cilt 12, 71-84
- World Health Organization. (2016). *Urban Green spaces and health*. Copenhagen, Denmark

Bölüm 24

OYUN FORMUNDA AKTİVİTELERLE ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ OUTDOOR ETKİNLİKLERE KATILAN GENÇLERİN ATILGANLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Kenan SIVRIKAYA¹

1.GİRİŞ

Her insan içindeki çocuğu yaşatmak isteyebilir. Bu anlamda oyun, her yaşta insanın hayatında önemli yeri olan bir aktivitedir. Yetişkin için eğlenmek, dinlenmek, serbest zaman etkinliği gibi anlamlar ifade eden oyun; çocuk için, içinde yaşadığı dünyayı, çevresindeki insanları tanıma ve anlama aracıdır. Oyun içerisinde farkında olmadan bir birey olmanın özelliklerini kavrar ve sosyal bir varlık olarak gelişir.

Oyun, sonucu düşünülmeden, eğlenmek amacıyla yapılan hareketlerdir. Oyun işin karşıtı olarak düşünülmemektedir. Çünkü işte belirli bir sonuç söz konusudur. Piaget'e göre oyun bir uyumdur. Oyunlar, çocukların kendi seçtikleri ya da gruptaki bazı öğrencilerin seçtikleri ve kendilerine göre sağlam kuralları olan eylemlerdir (Yavuzer, 2004, s.176).

Oyun gereksiniminin doğru yöntemlerle karşılanması, çocuğun sosyal bir varlık olarak toplumun bir parçası olma yönündeki gelişim sürecinde, canlılığını her zaman korur ve geliştirir. Yaşam süreci oyun formlarını değiştirmede günlük yaşamın ve yaşam dönemlerinin özelliklerine uygun seçenekleri her zaman değerlendirebilir. Aslında oynanan sadece serbest zaman artışına bağlı olarak değerlendirilen bir aktiviteden çok, bireyin düşünce, inanç ve isteklerini karşısındakilerin haklarını çığnemenen ifade edebilme eğitimidir. Tamamen kendine özgü basit veya karmaşık kurallarla yaşanan bir süreçtir. Bu süreç bireyin atılganlık olarak ifade edilen özelliklerini geliştirme sürecidir.

Atılgan davranışları kazanmak için kendimizi ifade etmek, başkalarına saygı göstermek, toplumsal sorumluluğun bilincinde olmak, dürüst olmak, kişiye ve duruma uygun olduğunu bilmek, bir başlangıç ve kendi atılganlığımızı geliştirme yolunda adımlar atmaya hazır olduğu mesajı vermek için önemli noktalar olabilir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi kenansivrikaya@aydin.edu.tr

Outdoor eğitim veya oyun formundaki aktivitelerin, bireyleri olumlu yönde sürekli etkilemesi, farklı uyarınlarla karşılaşabildiği ve çevresinde spor, doğa gibi pozitif uyarınları daha yoğun hissettiği durumlar için atılganlık özelliklerinin de olumlu olması beklenen sonuçlar arasındadır. Bu bağlamda verilen eğitimin hedefler açısından paralellik gösterdiği dşnlmektedir.

KAYNAKLAR

1. AÇIK, E. (1992), “niversite ğrencilerinin Kendini Açma Davranışlarını Etkileyen Bazı Etmenler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
2. BAŐARAN, M.,(1992), “Oyunlarla Spora Hazırlık”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
3. BOZKURT, E., (1989). “niversite ğrencilerinin Atılganlık düzeylerini Etkileyen Sosyo Ekonomik Faktörler”, Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
4. ÇULHA, M. ve DERELİ, A., (1987). “Atılganlık Eğitimi programı”, Psikoloji Dergisi, V,21:23-25.
5. DÖNMEZER, S. (1994), “Toplumbilim”, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ő., İstanbul.
6. DWAIRY, M. (2004). *Culturally sensitive education: Adapting self-oriented assertiveness training to collective minorities*. Journal of Social Issues, 60, 423-436.
7. ERARSLAN, M. (2015). *niversite Spor Bölümü ğrencilerinin Atılganlık ve Karar Verme Stilllerinin eşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 4(1): 214 – 223.
8. GÜÇLÜ, M. ve YENTÜRK, J. (2008). *Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması*. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, VI (4) 183-192.
9. KARAKÜÇÜK, S., (1997), “Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme”, Bađırđan Yayınevi, Ankara.
10. KARAYOL, M. (2013). *Takım Sporları ve Doğa Sporları Yapan Erkek Sporcuların Liderlik zelliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
11. LINEBERGER, M. H., & CALHOUN, K. S. (1983). *Assertive behavior in Black and White American undergraduates*. The Journal of Psychology, 113, 139-148.
12. LINEHAN, M. M., & SEIFERT, R. F. (1983). *Sex and contextual differences in the appropriateness of assertive behavior*. Psychology of Women Quarterly, 8, 79-88.
13. MURATLI, S., (1997), “ocuk ve Spor”, Kültür Matbaası Ankara.
14. SAYAR, B., (2007), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
15. SELÇUK, Z. (1988), “niversite ğrencilerinin Kendini Açma Davranışları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
16. YAVUZER, H., (2004), “Eğitim ve Gelişim zellikleriyle Okul ağı çocuğu”, Remzi Kitabevi, S.176-179.
17. YÜKSEL, G. (1997), “Sosyal Beceri Eğitiminin niversite ğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bölüm 25

VÜCUT KİTLE İNDEKSİ İLE MOTORİK ÖZELLİKLER İLİŞKİSİ

Öztürk AĞIRBAŞ¹

GİRİŞ

Vücut kitle indeksi (VKİ) sağlık alanında sıkça kullanılan, uluslararası alanda kabul edilen bir indekstir. Vücut ağırlığı ve boy üzerinden yapılan hesaplama-ya göre elde edilen sonuçlar zayıflıktan obezite durumlarına kadar belirli değer aralıklarıyla, bireylerin durumunu ortaya koyar. Günümüzde sağlık bilimlerinin yanı sıra spor bilimleri alanında da bu indeksin kullanımı giderek yaygınlaşmaya başlamıştır.

Vücut kitle indeksi, kilogram cinsinden vücut ağırlığının, metre cinsinden boyun karesine bölünmesi ile (kg/m^2) hesaplanır. VKİ vücut kompozisyonunun da iyi bir belirleyicisidir (Heyward ve Stolarczyk, 1996; Zorba 2001; TEMD, 2019).

Tablo 1. Yetişkinlerde VKİ değerlendirmesi (TEMD, 2019).

Gruplar	(VKİ- kg/m^2)
Zayıf	<18.5
Normal	18.5-24.99
Fazla Kilolu	25.29.99
Obez	≥ 30
Hafif Obez	30-34.99
Orta Derecede Obez	35-39.99
Morbid Obez	40-49.99
Süper Obez	≥ 50

Motorik özellikler, bir sportif hareketin gerçekleşmesi için gerekli olan, fiziksel bir hareketin oluşumunda bir ya da bir kaçının kullanıldığı, kişiden kişiye farklılık arz eden ve geliştirilebilen özelliklerdir. Bunlar kuvvet, sürat, dayanıklılık, esneklik (hareketlilik) ve beceridir (koordinasyon).

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, ozturkagirbas@bayburt.edu.tr, Bayburt/Türkiye, +90458211153, ozturkagirbas@bayburt.edu.tr

tedir. Literatürde vücut kompozisyonu ve çeviklik ilişkisini konu alan başka bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Her ne kadar araştırmamızda konu olmasa dahi vücut kitle indeksinin daha pek çok performans ögesi üzerinde etkili olabileceği düşünölmektedir. Literatür incelendiğinde dengenin de bu konuda araştırıldığı göröldü. Kerkez, Kızılay ve Arslan (2013) 35-45 yaş grubu sağlıklı, sedanter kadınlarda VKİ ile denge kaybı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğudur. Tsuyama ve arkadaşları (2012) 20-85 yaş arası kadınlar üzerinde gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda VKİ ile dinamik denge arasında negatif korelasyon olduğunu bildirmişlerdir. Bu sonuçlar vücut kitle indeksi artışının dengelyi olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Yapılan bu araştırmada vücut kitle indeksi ile kuvvet ve anaerobik dayanıklılık değerleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu, ancak vücut kitle indeksi ile sürat, esneklik ve çeviklik değerleri arasında anlamlı ilişkiler olmadığı sonuçlarına ulaşıldı. Bu araştırmanın çeşitli branşlar üzerinde özelleştirilmesi aynı zamanda kadınlar üzerinde de bir araştırma konusu olmasını öneririm.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Y.S., Eker, H., İmamoğlu, O. (2009). Diz kuvveti ve beden kitle indeksinin 30 metre ve 1500 metre koşu performansına etkisinin araştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11).
- Ağbuğa, B., Yılmaz, İ., Köklü, Y., Alemdaroğlu, U. (2007). 8-12 yaş arası çocukların aerobik kapasiteleri ile beden kitle indeksleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 137-146.
- Aydos, L., Taş, M., Akyüz, M., Uzun, A. (2009). Genç elit güreşçilerde kuvvetle bazı antropometrik parametrelerin ilişkisinin incelenmesi, *Atabesbd, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(4):1-10.
- Chelladurai, P. (1976). Manifestations of agility. *Journal of the Canadian Association of Health, Physical Education and Recreation*, 42 (3): 36-41.
- Çiftçi, S. (2000). Basketbolda hazırlık döneminin fiziksel ve fizyolojik parametreler üzerine etkisi. Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Çon, M., Akyol, P., Tural, E., Taşmektepliğil, M.Y. (2012). voleybolcuların esneklik ve vücut yağ yüzdesi değerlerinin dikey sıçrama performansına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14, 202-207.
- De Ste Croix, M.B.A., Armstrong, N., Chia, M.Y.H., Welsman, J.R., Parsons, G., Sharpe, P. (2001). Changes in short-term power output in 10-to 12-year-olds. *Journal of sports sciences*, 19(2), 141-148.
- Fox, E.L., Mathews, D. K. (1974). *Interval Training: Conditioning for Sports and General Fitness*. Par Edward L. fox Et Donald K. Mathews. Illus. Par Nancy Allison Close. Saunders.
- Girgin İ. (2001). *Yıldız milli serbest güreşçilerin bazı antropometrik, fizyolojik ve biomo-*

- torik özelliklerin araştırılması*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Gün, T. H. (2005). *20-22 Yaş grubu spor yapmayan genç erkeklerde vücut yağ oranı, vücut kitle indeksi ve kuvvetleri arasındaki ilişki*, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Günay, M., Şıktar, E., Şıktar, E. (2017). *Antrenman Bilimi*, Batman Belediyesi Spor Kulübü Eğitim, Kültür ve Spor Yayınları, 1. Basım, Özgür Web Ofset Matbaacılık, ANKARA.
- Günay, M., Tamer, K., Cicioğlu, I. Şıktar, E. (2017). *Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü*, Batman Belediyesi Spor Kulübü Eğitim, Kültür ve Spor Yayınları, 1. Basım, Özgür Web Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Harbili, S., Özergin, U., Harbili E., Akkuş, H. (2005). Kuvvet antrenmanının vücut kompozisyonu ve bazı hormonlar üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16 (2), 64-76
- Hazar, F. (2005). *Badminton'da çevikliğin performansına etkisi ve çevikliği geliştirici antrenman uygulamaları*. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. İstanbul.
- Heyward, V.H. Stolarczyk, L.M. (1996). *Applied Body Composition Assessment*. Champaign, IL; Human Kinetics, USA.
- Holmann, W. (1972). *Sport Medicine*, Berlin, Springer Werlag, 35.
- <https://fizikdersi.gen.tr/hiz-surat-arasindaki-fark-nedir/> (Erişim Tarihi: 08.01.2019)
- <https://www.topendsports.com/testing/tests/t-test.htm/> (Erişim Tarihi: 01.01.2019)
- Kamtsios, S., Digelides, D. (2007). Physical fitness, nutritional habits and daily locomotive action of 12-years children with different body mass index. *Inquiries in Sport & Physical Education*, 5(1):63- 71.
- Kerkez, F. İ., Kızılay, F., Arslan, C. (2013). 35-45 yaş kadınlarda beden kitle indeksi ile postural dinamik denge ilişkisi özet. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 95.
- Kızılet, A., Atılan, O., Erdemir, İ. (2010). The effect of the different strength training on quickness and jumping abilities of basketball players between 12 and 14 age group. *Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 12(2), 44-57.
- Lemmink, K.A.P.M., Elferink-Gemser, M.T., Visscher, C. (2004). Evaluation of the reliability of two field hockey specific sprint and dribble tests in young field hockey players. *British Journal of Sports Medicine*, 38:138-142.
- Lloyd, L. K., Bishop, P. A., Walker, J. L., Sharp, K. R., Richardson, M. T. (2003). The influence of body size and composition on FITNESSGRAM(R) test performance and the adjustment of FITNESSGRAM (R) test scores for skinfold thickness in youth. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 7(4), 205-226.
- Mengütay S. (2006). *Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor*. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti, İstanbul.
- Muratlı, S., Kalyoncu, O., Şahin, G. (2007). *Antrenman ve Müsabaka*, Ladin Matbaası, 2. Baskı, İstanbul.
- Pekel, H. A., Bağcı, E., Güzel, N. A., Onay, M., Balcı, Ş. S., Pepe, H. (2006). Spor yapan çocuklarda performansla ilgili fiziksel uygunluk test sonuçlarıyla antropometrik özellikler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 299-308.
- Sevim, Y. (2010) *Antrenman Bilgisi*. Fil Yayınevi. 8. Baskı Ankara, 2010.
- Sheppard, J.M., Young, W.B. (2006). Agility literature review: Classifications, training and testing. *Journal of Sports Sciences*, 24(9), 919 – 932.
- Stratton, G., Canoy, D., Boddy, L.M., Taylor, S.R., Hackett, A.F., Buchan, I.E. (2007).

- Cardiorespiratory fitness and body mass index of 9–11-year-old English children: a serial cross-sectional study from 1998 to 2004. *International journal of obesity*, 31(7), 1172.
- TEMĐ (2019). Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği Obezite tanı ve tedavi kılavuzu. <http://temd.org.tr/Kilavuzlar>. (Erişim Tarihi: 08.01.2019)
- Tsuyama, K., Hoshiya, A., Nakajima, H., (2012). An age-related change in dynamic balance ability and the relationship between dynamic balance ability and isometric knee extension strength -Females from 20 to 85 years old who regularly practiced at gymnastics club. *Japanese Journal of Physical Fitness and Sports Medicine*, 61(1): 131-137.
- Verstegen, M., Marcello, B. (2001). *Agility and coordination. In high performance sports conditioning*. B Foran, ed. Champaign, Human Kinetics, 139-165.
- Weineck, J. (1990). *Optimales Training*, Leistungsphysiologische Trainingslehre. perimed Fachbuch, 7. Aufl., Erlangen, 233.
- Yılmaz, F. (1999). *Futbol takımları alt yapılarının teknik ve motorik beceri yönünden karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yılmaz, N.A., Erdeo, F., Tat, A. M., Alp, H. (2017). *Vücut kitle indeksinin ayak taban basınç dağılımına etkisi*. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1(2):33-39.
- Zorba, E, (2001). *Fiziksel Uygunluk*. İkinci Baskı. Gazi Kitabevi, Ankara.

Bölüm 26

EGZERSİZ VE SAĞLIK

H. Tolga ESEN¹

EGZERSİZ VE SAĞLIK

Hem fiziksel hem de psikolojik açıdan insan sağlığında oldukça önemli yeri olan egzersize uyum sağlamada yoğunluk, yüklenme süresi ve özellikle hücrenin aktüel performans düzeyi önemlidir. Genel aerobik egzersizler sayesinde hemodinamik ve metabolik faktörler olumlu yönde etkilenmektedir. Hemodinamik olarak geliştirilmiş damarlanma, koleteral gelişim ve kas için kan dağılımı istenilen düzeye gelmektedir. Metabolik alanda ise mitokondri sayısında artış, oksidatif ve anaerob enzimlerin artışı, miyogloblin içeriğinin artışı vb. metabolizma olayları görülmektedir. Son yıllarda fiziksel egzersizlere ilgili katılım giderek artmaktadır. Bu ilgi egzersizin beden ve ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkilerinin ortaya konmasına bağlanabilir(Aslan ve ark., 1998).

İnsanın bedensel sağlığı ve dolayısıyla ruhsal sağlığı üzerinde olumlu sonuçlar meydana getirmektedir. Bu olumlu durum özellikle kardiyopulmoner kapasite açısından önemlidir. Kardiyopulmoner kapasite için total kriter max O₂-dak. alımıdır. 30 yaş civarı bayanlarda 2-3 aylık genel aerobik egzersizlerle bu %15-30 oranında artabilmektedir. Bir kaç yıl sonra %40, normal sağlıklı insanlarda %50'lere kadar çıkabilmektedir(Akgün, 1994).

Egzersizin organların, kasların, eklemlerin ve kemiklerin yenileme fonksiyonu üzerine etkisi ne ilaçta ne de cerrahide vardır. Yapılan araştırmalarda egzersizin hafif ve orta düzeyde hipertansiyonda etkin bir tedavi ve ağır hipertansiyon tedavisinde yararlı bir destek tedavisi olduğunu göstermektedir. Düzenli spesifik aerobik bir egzersiz programına devam eden hastalardan kan basıncı ilaç kullanmaksızın düşer. Normal ve hipertansif kişilerde egzersiz sonrasında kan basıncında görülen düşüş egzersiz kesildikten iki hafta sonra kaybolmaktadır(Zorba ve Ziyagil, 1995).

Egzersiz diabetin beyin, kalp,böbrek,göz ve bacaklarda kırk yaşın altında oluşan ağır komplikasyonları önler veya geciktirir.Egzersiz anormal kan lipit durumunu düzeltir. Vücut yağının miktarı sağlık ve zindeliğin kullanışlı bir göstergesi

¹ Dr.ÖğrÜyesi, Akdeniz Üniversitesi, tolgaesen@akdeniz.edu.tr Karaman İl Merkezinde Milli Eğitime Bağlı İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Bayan Öğretmenlerin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Değerlendirilmesi Yüksek Lisans Tezinden Üretilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, B.E., Jacobs, D.R.J.R., Leon, A.S.(1993). Validitiy and reliability of selfreported physical activity status: The lipid research clinic questionnaire. *Med. Sci. Sport Exerc.*,5:92-98.
- Ainsworth, B.E., Jacobs, D.R.J.R., Leon, A.S., Richardson, M.T., Assessment of the accuracy of physical activity questionnaire occupational data. *J Occup. Med.*, 35: 1017-1027.
- Akgün, N. (1994). *Egzersiz Fizyolojisi*. (cilt I, 5. Baskı) İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Alpkaya, U. ve Mengutay, S. (2004). Fiziksel Aktivitenin Reaksiyon Sürecinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. cilt:9, sayı:3, S49–57.
- Armstrong,N.(2000,3-5 Kasım). Benefits of physical activity youth. VIth Sports Sciences Congress, Bildiri Özetleri Abstracts, s.63, Ankara Türkiye.
- Aslan, S., H., Aslan., R. O., Alparslan., Z., N., Ünal, M., (1998), Spor Yapan Ergenlerde Beden İmgesi Doyumu Deprasyon Ve Anksiyete. *Spor Hekimliği Dergisi* Cilt:33, Mart, S:40.
- Astrand, P.O., K., (1986), *Text Book Of Work Physiology*, Mcgraw Hill Book Co. New York.
- Bailey, R.C., Olson, J., Pepper, S. L., Porszasz, J., Barstow, T J., and Cooper D M(1995). The level and tempo of children’s physical activities: an observational study. *Med. Sci. Sports Exerc.*, 27: 1033-1041.
- Balady, G. J., Berra, K. A., Golding, L. A., Gordon, N. F., Mahler, D. A., Myers, J. N.,S-heldahlL, M.(2000). *Acsm’s Guidelines For Exercise Testing And Prescription*. Ed: Franklin B. A., Whaley M. H., Howley E. T., American College of Sports Medicine, s. 5-8, USA.
- Baranowski, T., Bouchard, C., Bar-or, O., Bricker, T., Heath, G.,Kımm, S. Y. S., Strong, W. B., Truman, B. and Washington, R. (1992).Assessment, Prevalance and Cardiovascular Benefits of Physical Activity and Fitness in Youth. *Medicine Science and Sports Exercise*. 24 (6): 237–247.
- Carroll, S., Cooke, C B., and Butterly, R J.(2000). Leisure time physical activity, cardiorespiratory fitness, and plasma fibrinogen concentrations in nonsmoking middle aged men. *Med. Sci. Sports Exerc.*, 32: 620-626.
- Blair, W., D., (1994)., “Missouri Journal Of Health Phsical Education Program, Recreation And Dance” , St Louis-Miss, 65-72 Refs:7
- Ceesay, S M., Prentice, A M., Day K C., Mutgatyard, P R., Goldberg, G R., Scott V., Spurr, G B.(1989). The use of heart-rate monitoring in the estimation of energy expenditure : a validation study using indirect whole – body calorimetry. *British Journal of Nutrition*, 61, 175-186.
- Costa, M.D., Guthrie, S.R., (1994)., *Women And Sport İnterdiciplanary Perspectives* Printed İn The Usa, P.O Box, 5076 Champaign İl, S:163,183,211, 223. Nal, M. (2018).
- Durant R H., Baranowski T., Davis H., Thompson W O., Puhl J., Greaves K A., Rhodes T.(1992). Reliability and variability of heart rate monitoring in 3, 4- or 5 –yr-old children. *Medicine and Science in Sport and Exercise*, 24 (2), 265-271.
- Elousa R., Marrugat J., Molina L., Pons S., Pujol S., and The Marathom Investigators.(1994). Validation of the minnesota leisure time physical activity by questionnaire in Spanish men. *American Journal of Epidemiology*, 139 (12), 1197-1209.

- Erkan, N., (1998), Sağlık Mutluluk Zindelik Güzellik Ve Uzun Ömür İçin Yaşam Boyu Spor, Sporsal Kuram Dizisi, *Bağırgan Yayımevi*. Ankara, S:123.
- Freedson P S., and Rowland T W.(1992). Youth activity versus youth fitness: Let's redirect our efforts. *Res Q. Exerc. Sport.*, 63: 133-136.
- Günay, M. (1998). *Egzersiz Fizyolojisi*. Ankara: Bağırgan Basımevi, Kültür Ofset.
- Gür, H. (2000). Çocuklarda Fiziksel Aktivitenin Yeri ve Önemi. 6. *Ulusal Spor Bilimleri Kongresi*, 3-5 Kasım, S90. Hacettepe Üniversitesi.
- Harold, E.M.D. (1996)., "Egzersiz İlaçtır", *Spor Tıp Lagos Yayıncılık*, İstanbul Haziran, S:32.
- Heyward V.H.(1991). *Advanced Fitness Assessment and Exercise Prescription*. Second Edt. Champaign Human Kinetics Books, 2-9.
- Howley, E.T. (2001). Type of Activity: Resistance, Aerobic and Leisure Versus Occupational Physical Activity. *Medicine Science and Sports Exercise*. suppl 33, S364-369.
- Jacobs, D.R.J.R., Ainsworth, B.E., Hartman T J., and Leon, A.S.(1993). A simultaneous evaluation of ten commonly used physical activity questionnaires.*Med. Sci. Sport. Exerc.*, 25:n81-90.
- Janz, K.F.(1994). Validation of the CSA accelerometer for assessing children's physical activity. *Med. Sci. Sports Exerc.*, 26: 369-375.
- Kale, R., (1996), "Koruyucu Halk Sağlığı Açısından Egzersiz" *Spor Tıp Lagos Yayıncılık*, Nisan ,İstanbul, s:9-10,14.
- Kalyon, A, T.,(1994)., *Spor Hekimliği Sporcu Sağlığı Ve Spor Sakatlıkları*, 2. Baskı, *Gata Basımevi*, Ankara, s:40-74-75-77-78136.
- Karaca, A. (1998). Fiziksel Aktivite Değerlendirme Anketi güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması. *Bilim Uzmanlığı Tezi*. Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Karaca, A. (2000). Ankara İlinde Çalışan Bireylerin Bedensel Etkinlik Düzeyleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, cilt:5, sayı:3, S11-19.
- Kelly, L.E. (2000). Patterns of Physical Activity in 9-10 Year Old American Children as Measured By Heart Rate Monitoring. *Pediatric Exercise Science*. Feb; 12(1):101-110.
- Koz, M. ve Ersöz, G. (1995). Egzersiz ve immün sistem. *Medikal Network*. Doktor. 3(6): 412-415.
- Kriska, A.M. and Casperen, C.J. (1997). Introduction to Collection of Physical Activity Questionnaires. *Medicine Science and Sports Exercise*. 29: 5-9.
- Lamonte, M.J. and Ainsworth, B.E. (2001). Quantifying Energy Expenditure and Physical Activity in The Context of Dose Response. *Medicine Science and Sports Exercise*. 33, S370-378.
- Larsen, P. G., McMurray, R.G. and Popkin, B.M. (2000). Determinants of Adolescent Physical Activity and Inactivity Patterns. *Pediatrics*. June: 105(6):83.
- Ludwing P. (1983)., (Çev.Fevzi Aksoy), *Spor Hekimliğine Giriş*, Bayer Türk Kimya Sanayi, 3. Baskı, İstanbul, s:67-68, S.35-36-37-38.
- Mengütay S.(1999). Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor. *Tutibay Yayınları*, Ankara.
- Montoye H. J., Kemper H. C. G., Saris W. H. M., Washburn R. A.: *Measuring Physical Activity And Energy Expenditure*. Human Kinetics, 1996.
- Özer, K. (2001). *Fiziksel uygunluk*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Paffenbarger R S., Lee I M.(1996). Physical activity and fitness for health and longeviti. *Res. Q. Exerc. Sport*. 67: 11-28.
- Pate R R., Trost S G., Felton G M., Ward D S., Dowda M., Saunders R.(1997). Research

- Quarterly for Exercise and Sport, (Reston, Va) 68 (3), 241-248, Sept.
- Pate R R.(1993). Physical activity assessment in children and adolescent. Critical Reviews in Food Science and Nutrition, 33 (4/5), 321-326.
- Pols, M.A., Peeters, P.H.M., Kemper, H.C.G. and Grobbee, D.E., (1998). Methodological Aspects of Physical Activity Assessment in Epidemiological Studies. European J Epidemiology. 14: S63-70.
- Poppel M N M., van Sluijs E M F., Proper K I., van Mechelen W.(2002,27-29 Ekim). 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Kongre Kitabı, Kemer-Antalya, s.228-230.
- Raitakari O T., Portkks K V K., Taimela S., Telama R., Rasanen L., and Viikari J S A.(1994). Effects of persistent physical activity and inactivity on coronary risk factors in children and young adults. Am. J. Epidem., 140: 195-205.
- Rowlands A V., Eston R G., and Ingledeu D K.(1997). Measurement of physical activity in children with particular reference to the use of heart rate and pedometry. Sports Med., 24: 258-272.
- Rowland, P. W. and Freedson, P. (1994). Physical Activity, Fitness and Health in Children: A Close Look. Pediatrics. 93 (4): 669-672.
- Salminen J J., Oksanen A., Maki P., Penntti J., Kujala U M.(1993). Leisure time physical activity in the young. Correlation with low back pain, spinal mobility and trunk muscle strength in 15-year-old school children. International Journal of Sports Medicine, 14 (7),406-410.
- Sallis J F., Simons-Morton B G., Stone E J., Epstein L H., Faucette N., Iannotti R J., Killen J D., Klesges R C., Petray C K., Rowland T W., and Taylor W C.(1992). Determinants of physical activity and interventions in youth. Med. Sci. Sports Exerc., 24: 248-257.
- Sharkey B J.111(1990). Physiology of Fitness. s. "1-47, 101-111", Third Edt. Human Kinetics Books, Illinois.
- Strath, S., Swartz, A. M., Basset, Jr. D. R., O'brian, W.L., King, A. G. and Ainsworth, B.E. (2000). Evaluation of Heart Rate as A Method For Assessing Moderate Intensity Physical Activity. Medicine Science and Sports Exercise. 32(9): S465-470.
- şahin, Z.(2002). Ergenlerde Fiziksel Aktivite Düzeyinin Değerlendirilmesi. Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Tamer, K.(2000). *Sporda Fiziksel- Fiziyojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi*. (2. Baskı). Ankara: Bağırgan Yayınevi, Geliştirilmiş, Kültür Matbaası.
- Tiryaki-Sönmez G.(2002,Ağustos) Egzersiz ve Spor Fizyolojisi. s. 86-93, Ata Ofset Matbaacılık, Bolu.
- Tolfrey K., Campbell I G., Batterham A M.(1998). Exercise training induced alterations in prepubertal children's lipid lipoprotein profile. Med Sci Sports Exerc., 30 (12) 1684-1692.
- Ünveren, A. (2005). Türk Halk Oyunlarının Fiziksel Aktivite Düzeyinin Belirlenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yabancı, N. (1999). Adölesanlarda Fiziksel Aktivite Düzeyi ile Beslenme Durumunun Kemik Mineral Yoğunluğu ve Vücut Bileşimi Üzerine Etkisi. Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Zorba, E, Ziyagil, M, A., (1995). Vücut Kompozisyonu Ve Ölçüm Metodları, *Gen Matbaacılık*, s: 2-6, 9-10,310.
- Zorba E.(1999). Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk. GSGM Eğitim Dairesi Gençlik Basımevi, Ankara.
- Zorba, E., İközler, H.C., Tekin, A., ve Miçoğullar, O. (2006). *Herkes İçin Spor*. İstanbul:

Spor Bilimleri Araştırmaları I

Morpa Kültür Yayınları. S125.

Washburn, R.A. and Montoye, H.J. (1986). The Assesment of Physical Activity by Questionnaire. *American Journal of Epidemiology*. 123(4): 563–576.

Welk, G.J., Corbin, C.B. and Dale, D. (2000). Measurement Issues in The Assesment of Physical Activity in Children. *Research Quaterly for Exercise and Sport*. Jun;71(2):59-73.

Bölüm 27

FUTBOL MÜSABAKA ANALİZ BİLİMİ¹

Aziz GÜÇLÜÖVER²

GİRİŞ

Geniş kitleleri peşinden sürükleyen futbol oyunu günümüz dünyasında popüleritesi en yüksek spor branşları arasında yer almaktadır. Bu oyunu ilgi odağı haline getiren temel bileşenler; sayıca fazla izleyici kitlesinin varlığı, oyun içerisindeki toplu ya da topsuz hareketlilik, deşarja dayalı ikili mücadeleler ve nihayetinde gol ile sonuçlanan oyun kurgularıdır. Futbolda başarı elde etmek için günümüz futbol oyun anlayışına yönelik gerekli performans aktivitelerinin gözlemlenmesi gereklilik arz eder. Futbolun oldukça karmaşık bir oyun yapısı olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu oyuna dair teknik, taktik şablonların objektif bir şekilde doğru yorumlanması gerekmektedir. Bu durumda müsabaka analizlerinin, takımların ve oyuncuların müsabaka boyunca teknik ve taktik hareket performanslarındaki kararlılığının başarıyla olan ilişkisine dair somut veriler sunması antrenörlere uygulayacakları antrenman modelleri ve oyun kurgularını belirlemede önemli katkılar sağlar. Futbol takımlarının farklı oyun stilleri müsabaka analiz yöntemi ile belirlenir (Scoulding ve ark. 2004). Antrenörler müsabaka analizi ile ilgili geliştirilecek çalışmalarla, futbolun gereksinimlerine yönelik stratejik yaklaşımların takımlar üzerinde ne tür düzeyde etkisinin varlığına dair gözlemlenebilir verilere gerek duymaktadırlar (Carling ve ark. 2005). Takım yönetimindeki başarıda sistematik analizin önemi çok büyüktür. Futbolda taktik ve stratejinin, niceliğini araştırmak için video kayıtlarının analizi yapılabilir (Hughes 2003).

Futbol oyuncularının ve tüm takımın performans gelişiminin değerlendirilmesi anlamlı bir performans profili için gereklidir. Bu nedenle futbolda performans tanısı metotları kullanılır. Bu metotlardan biriside sistematik maç analizidir (Eniseler 1995). Tarihsel perspektif sürecinde; sesli gözlem, kâğıt kalem ve bilgisayar kontrollü maç analiz yöntemleri kullanılarak çeşitli istatistiksel veriler elde edilmiştir. Özellikle son dönemde farklı performans parametrelerini inceleyen bilgisayar yazılımları, antrenörlere maç istatistiklerini elde etmede objektif bilgi-

¹ Bu çalışma "Süper Lig'e Yükselen ve Ligden Düşen Ulusal Futbol Takımlarının Deplasman ve Kendi Sahalarındaki Performans Kararlılığının Analizi" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Email:azizgucluover@hotmail.com

veriler bir merkezi bilgisayara iletilir ve anlık analiz için hemen işlenir. Bir diğerk ölçüm sistemi INMOTIO tarafından PSV Eindhoven futbol kulübüyle işbirliğı içerisinde geliştirilen LPM Soccer 3D® sistemi saniyede 100 kereden fazla pozisyonel ölçüm imkanı verir. Bu sistem, oyuncu hızlanmaları, yavaşlamaları ve yön değışikliklerine dair oldukça detaylı ve daha önceden tanımlanamayan bilgiler sunar (Carling ve ark. 2008). Olası elektrik kesintileri, oyun yüzeyinin boyutuna bağılı olarak oyunculardan alınan elektronik sinyallerin kuvveti ve bu sinyal transferini gerçekleştirmek için gerekli enerji kaynağı bu tür sistemlere dair kısıtlamalardır (Edgecomb ve Norton 2006). Küresel konum belirleme sistemi (GPS) teknolojisi de elit futbolda performans analizlerini etkilemeye başlamıştır. GPS teknolojisinde her bir sporcu, pozisyonol bilgiyi belirlemek, hareket hızlarını, mesafeleri, koşu yollarını ve rakımı hesaplamak için dünyanın etrafındaki en az dört uyduya sinyaller gönderen bir alıcı takarlar (Larsson 2003). GPSports tarafından en son tasarlanan SPI Elite® GPS alıcısı İngiltere Premier Futbol Liginde oynayan bazı takımlar tarafından kullanılmaktadır ve bütün oyunculara dair eşzamanlı analiz sunması açısından öncelikli tercih edilen bir yazılımdır (Carling ve ark. 2008). Otomatik izleme cihazları toplam mesafe koşusu ve çeşitli hareket kategorilerinde geçirilen süre gibi iş yükü özelliklerine dair veriler sağlamada yöntemler sunmuş olsa da son sistemler spor performansı analizine dair konuları geleneksel fiziksel geribildirime eşlik edecek şekilde daha üst düzeyde koordineli biyo geribildirim sunacak noktaya taşımıştır. Bu bağlamda, SPI Elite® GPS, kalp atış hızını izleme ve üç yönü (ileri, yan ve geri) sezen üç eksenli bir akselometre (hızlanma ölçer) aracılığıyla ikili mücadele ve çarpışma gibi etkilerin sıklığı ve yoğunluğuna dair bilgileri kaydetme kabiliyetine de sahiptir. GPS alıcılarının doğruluğı ve güvenilirliğı oldukça yüksektir. Yapılan bir testin sonucu kat edilen toplam mesafe ölçümünde hata oranının % 4,8 olduğunu göstermiştir. Son teknolojik ilerlemeler minyatürleştirme ve taşınabilirlik alanında da artışa yol açmıştır (Witte ve Wilson 2005).

Sonuç olarak ister en karmaşık ve en pahalı sistem kullanılarak analiz yapılsın isterse de basit bir kalem ve kâğıtla analiz yapılsın, sonuçları anlaşılır ve doğru bir biçimde sunan sistem; antrenörlerin, sporcuların ve spor bilimcilerinin sportif verimliliğine katkısını artıracaktır. Tam ve doğru istatistiksel analizlerle birlikte nicel verilerin kullanımı, bu sistemlerin modern futbol dünyası için çok daha ilgili sistemler olmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Allman A (2002). Match analysis. Chapman, S. Soccer Coaching Programme. Los Angeles: Jerry Graves Design, 192-194.
- Appleby, B., & Dawson, B. (2002). Video analysis of selected game activities in Australian rules football. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 5(2), 129-142.

- Bangsbo J.: (1996) Futbolda Fizik Kondisyon Antrenmanı. Çeviri: Hindal Gündüz, TFF Eğitim Yayınları, sayfa 57-78, İstanbul.
- Barros, R. M., Misuta, M. S., Menezes, R. P., Figueroa, P. J., Moura, F. A., Cunha, S. A., ... & Leite, N. J. (2007). Analysis of the distances covered by first division Brazilian soccer players obtained with an automatic tracking method. *Journal of sports science & medicine*, 6(2), 233.
- Bate, R. (1988) Football chance: tactics and strategy, in *Science and Football* (eds T. Reilly, A.Lees, K.Davids and W.Murphy), E. & F.N.Spon, London, pp. 293-30.
- Bloomfield, J., Polman, R., & O'Donoghue, P. (2007). Physical demands of different positions in FA Premier League soccer. *Journal of sports science & medicine*, 6(1), 63.
- Burgess, D. J., Naughton, G., & Norton, K. I. (2006). Profile of movement demands of national football players in Australia. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 9(4), 334-341.
- Brulé, P., Carling, C., David, A., Da Graça, F., Giorgi, J. M., Villet, D., & Garberino, J. (1998). AMISCO: the development of a computerised match analysis system to automatically track the movements of soccer players. In *Proceedings of the IV World Congress of Notational Analysis of Sport*. University of Porto (pp. 22-25).
- Carling, C. (2001). Getting the most out of football video and match analysis. *Insight FA Coaches Assoc J*, 5(3), 16-7.
- Carling, C., Williams, A. M., & Reilly, T. (2005). *Handbook of soccer match analysis: A systematic approach to improving performance*. Psychology Press.
- Carling, C., Bloomfield, J., Nelsen, L., & Reilly, T. (2008). The role of motion analysis in elite soccer. *Sports Medicine*, 38(10), 839-862.
- Çakıroğlu M., (2005) Türkiye Futbol Maçlarında Uygulanan Hücum organizasyonlarının Karşılaştırılmalı Analizi ve Maç Sonuçlarına Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi /Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Di Salvo, V., Baron, R., Tschan, H., Calderon Montero, F. J., Bachl, N., & Pigozzi, F. (2007). Performance characteristics according to playing position in elite soccer. *International journal of sports medicine*, 28(3), 222.
- Drust, B., Atkinson, G., & Reilly, T. (2007). Future perspectives in the evaluation of the physiological demands of soccer. *Sports Medicine*, 37(9), 783-805.
- Edgecomb, S. J., & Norton, K. I. (2006). Comparison of global positioning and computer-based tracking systems for measuring player movement distance during Australian football. *Journal of science and Medicine in Sport*, 9(1), 25-32.
- Eniseler, N. (1995). Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi. *Sayı*, 4, 24-26.
- Fernandes, O., & Caixinha, P. (2003, April). A new method in time-motion analysis in soccer training and competition. In *Fifth World Congress of Science & Football, Lisbon*.
- Gerisch, G., & Reichelt, M. (1993). Computer-and video-aided analysis of football games. *Science and football II*, 167-74.
- Harris, S., & Reilly, T. (1988). Space, teamwork and attacking success in soccer. *Science and football*, 322-328
- Hughes M (2003). Match Analysis..In: Science and Soccer. *Ed. Thomas Reilly, Liverpool*, p: 343-360
- Ilkka, A. & Luhtanen, P. (1996) SAGE Game Manager™ for Soccer Standard version 1.0: User's manual., OY Sport Analysis and Game Evolution - Sage LTD, Jyväskylä, Finland, pp. 1-34.
- James, N. (2006). The role of notational analysis in soccer coaching. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 1(2), 185-198.

- Larsson, P. (2003). Global positioning system and sport-specific testing. *Sports Medicine*, 33(15), 1093-1101.
- Liebermann, D. G., Katz, L., Hughes, M. D., Bartlett, R. M., McClements, J., & Franks, I. M. (2002). Advances in the application of information technology to sport performance. *Journal of sports sciences*, 20(10), 755-769.
- Miyagi, O., Ohashi, J., & Kitagawa, K. (1999). Motion characteristics of an elite soccer player during a game. *Journal of Sports Sciences*, 17(10).
- Ohashi, J., Togari, H., Isokawa, M., & Suzuki, S. (1988). Measuring movement speeds and distances covered during soccer matchplay. *Science and football*. London: E&FN.
- Randers, M. B., Jensen, J. M., & Krustrup, P. (2007). Comparison of activity profile during matches in Danish and Swedish premier league and matches in Nordic royal league tournament. *Journal of Sports Science and Medicine*, 10.
- Rampinini, E., Bishop, D., Marcora, S. M., Ferrari Bravo, D., Sassi, R., & Impellizzeri, F. M. (2007). Validity of simple field tests as indicators of match-related physical performance in top-level professional soccer players. *International journal of sports medicine*, 28(3), 228.
- Reilly, T., & Thomas, V. (1976). A motion analysis of work-rate in different positional roles in professional football match-play. *Journal of Human Movement Studies*, 2(2), 87-97.
- Scoulding, A., James, N., & Taylor, J. (2004). Passing in the Soccer World Cup 2002. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 4(2), 36-41.
- Shiokawa, M., Takahashi, K., Kan, A., Usui, K. O. S., Choi, C. S., & Deguchi, T. (2003). Computer analysis of a soccer game by the DLT method focusing on the movement of the players and the ball. In *V World Congress of Science and Football, Lisbon-Portugal. Book of Abstract* (Vol. 267).
- Toki, S., & Sakurai, S. (2005). Quantitative match analysis of soccer games with two dimensional DLT procedures. In *XXth Congress of International Society of Biomechanics, Cleveland-USA* (Vol. 911).
- Vogelbein, M., Nopp, S., & Hökelmann, A. (2014). Defensive transition in soccer—are prompt possession regains a measure of success? A quantitative analysis of German Fußball-Bundesliga 2010/2011. *Journal of sports sciences*, 32(11), 1076-1083.
- Williams, A. M., & Hodges, N. J. (2005). Practice, instruction and skill acquisition in soccer: Challenging tradition. *Journal of sports sciences*, 23(6), 637-650.
- Valter, D. S., Adam, C., Barry, M., & Marco, C. (2006). Validation of Prozone®: A new video-based performance analysis system. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 6(1), 108-119.
- Withers, R. T., Maricic, Z., Wasilewski, S., & Kelly, L. (1982). Match analysis of Australian professional soccer players. *J Hum Mov Stud*, 8, 159-176.
- Witte, T. H., & Wilson, A. M. (2005). Accuracy of WAAS-enabled GPS for the determination of position and speed over ground. *Journal of biomechanics*, 38(8), 1717-1722.
URL: http://www.mathball.com/MB_Pro_tr.aspx?page=1 [Eriş. Tar.: 08.11.2018]

Bölüm 28

ELİT KAYAKÇILAR İLE KAYAĞA YENİ BAŞLAYAN SPORCULARIN ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Vicdan TETİK TIĞLI¹
Erkan ÇETİNKAYA²

GİRİŞ

KAYAK SPORUNUN TARİHİ

Kayak, insanoğlunun Milattan Önceki dönemde savaşma, avlanma, taşıma ve haberleşme gibi amaçlar doğrultusunda rastlantı sonucu buldukları ve kullandıkları bir alettir. Önceleri tahtadan yapılmış olan kayaklar, günümüze gelindiğinde yerini çelik ve titanyum alaşımlı teknolojik carving kayaklara bırakmış olduğu görülmektedir. Kayak sporunun tanınmasıyla birlikte giderek yaygınlaşmış, Dünyada ve ülkemizde kabul gören, performans sporu haline dönüşmüştür (Sevindik, 2015). 20. Yüzyılın başlarında ilk kez Norveç'te tanınan kayak, Türkiye'ye ancak 1914 yılında ulaşmış ve ilk kez 1939 senesinde performans sporu olarak ülkemizde de gelişmeye başlamıştır. Kayak sporu incelendiğinde, yapıldığı alanlara göre Alp Disiplini ve Kuzey Disiplini branşları olarak ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca bu disiplinler her spor branşında olduğu gibi kendi aralarında da hem yapılış hem de sporcularda bulunması gereken fiziksel ve fizyolojik yönlerden birbirlerinden ayrılmaktadır. Alp disiplini kayağı, ilk kez Alplerde yapıldığı için adını buradan alır. Alp Disiplini kayağı yapılış biçimi açısından bakıldığında, zorlu spor branşları arasında yer almaktadır. Bu branşı yapan sporcularda öncelikle anaerobik güç gelişmiş olmalıdır. Alp Disiplini kayağı anaerobic güce ek olarak denge, koordinasyon, kuvvet, sürat, dayanıklılık, hareketlik gibi motorik özelliklerin çok iyi olması zorunluluğunu getirmektedir (Alaeddinoğlu, 2012).

Bu güne baktığımızda ise Kayak, yaygın olarak yapılan bir yarışma sporu olmanın dışında her yaş grubu için farklı özellikler barındıran yaşam boyu yapılabilecek bir egzersiz modeli haline geldiği görülmektedir. Türkiye'deki modern kayak sporunun temelleri, ülkemizin coğrafi konumunun sağladığı imkanlar ne-

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

² Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, erkancetinkaya@adu.edu.tr

Elit kayakçılar form durumlarını koruyabilmek amacıyla kış sezonunda yaptıkları antrenmanlara ek olarak yaz sezonunda da yüklenmelerin yapılması performansın sürekliliği açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akbal, M. (1998). Güreşçilerde Hazırlık Dönemi Antrenman Programları İçerisinde Fiziksel Çalışmaların Kassal Kuvvet Üzerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya.
- Alaeddinoğlu, V. (2012). Türkiye Kayak Millî Takımları Alp Disiplini Ve Kuzey Disiplini Sporcularının Antropometrik Ve Fizyolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.
- Aydın, Y. (2017). Farklı Isınma Protokollerinin Bazı Aerobik ve Anaerobik Motorik Testler Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Malatya.
- Bektaş, Y. (2004). Ankara'da Yaşayan, Üst Sosyoekonomik Düzeye Mensup 10-17 Yaş Grubu Çocuk Ve Gençlerin Antropometrik Açından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji (Fizik Antropoloji), Anabilim Dalı, Ankara.
- Çakıroğlu M., Uluçam E., Cıgalı B.S., Yılmaz A., (2002) "Eltopu Oyuncularında Vücut Ölçümlerinden Elde Edilen Oranlar" Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi:S;19(1):35-38.
- Ertem U., A. (2015). Üniversitelerarası Müsabakalarda Süperlig Kategorisinde Oynayan Badmintoncularda Antropometrik ve Fiziksel Özelliklerin Çeviklik ve Esneklik Yeterneği İle İlişkisi.Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sivas.
- Harbili, S., Mavili, S., Küçükler, M., Pense, M., Sirek, N., & Açıkada, C. (2003). 11-17 Yaş grubu kız ve erkek atletlerin antropometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 1, 4-17.
- Hekim, M., Tokgöz, M., Reyhan, S., & Yıldırım, Y. (2012). Spor yapan ve yapmayan 12-14 yaş grubu kız çocuklarının bazı motorik özelliklerinin karşılaştırılması. *Uluslararası Hakemli Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 3(2), 31-38.
- Koç, H., Kalkavan, A., Yapıcı, A., K., Şentürk, A., Yüksel, O., Şinforoğlu, O., T., Aydın, S. (2006). Üniversitelerarası Hentbol Müsabakalarına Katılan Erkek Sporcuların Antropometrik Özelliklerinin İncelenmesi, Muğla Üniversitesi, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla, s. 265-270.
- Koçyiğit, B., Çimen, E., & Karakuş, S. (2018). 12-14 Yaş Grubu Hentbol Ve Tenis Performans Sporcuların Fiziksel Antropometrik ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14-25.
- Loko J., Aule R., Sikkut T., Erelina J., Viru A. (2000) Motor Performance Status in 10 to 17-Year-old Estonian Girls and Boys. *Scand J Med Sci Sports*. 10(2): 109-13
- Muratlı, S. (1997). Antrenman bilimi ışığı altında çocuk ve spor. Ankara: Bağırğan Yayın Evi.
- Narin, S., Demirbüken, İ., Özyürek, S., & Eraslan, U. (2009). Dominant El Kavrama Ve Parmak Kavrama Kuvvetinin Önkol Antropometrik Ölçümlerle İlişkisi.
- Özer, M.K. (2009). Kinantropometri Sporda Morfolojik Planlama, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

- Pekel, H. A., Bağcı, E., Güzel, N. A., Onay, M., Balcı, Ő. S., & Pepe, H. (2006). Spor yapan çocuklarda performansla ilgili fiziksel uygunluk test sonuçlarıyla antropometrik özellikler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 299-308.
- Peterson P, Petrick M, Connor H, Conklin D. (1989) Grip strength and hand dominance: challenging the 10% rule. *Am J Occup Ther*; 43:444-447.
- Polat Y., ınar V., Şahin M., Pepe O.(2003). 14 Yaş Çocukların Fiziksel Uygunluk Düzeyleri İle Antropometrik zelliklerinin İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3.11(S):127-130
- Şahin, M., Saraç, H., oban, O., & Coşkuner, Z. (2012). Taekwondo antrenmanlarının çocukların motor gelişim düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 5-14.
- Saygın, ., Polat, Y., & Karacabey, K. (2005). Çocuklarda hareket eğitiminin fiziksel uygunluk özelliklerine etkisi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 19(3), 205-212.
- Sevindik, B. (2015). Kayak Alp Disiplini Türkiye Őampiyonası Sonuçlarının Bazı İller Açısından İncelenmesi (2005-2013 Yılları) Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Erzurum.
- Tamer, K. (2000). Sporda Fiziksel ve Fizyolojik Performansın llmesi ve Değerlendirilmesi, Bağırgan Yayımevi, s. 36, 138-185, Ankara
- Turgut, A., etinkaya, V. (2006). 6-11 yaş grubu kız çocuklarda bazı motor özelliklerin belirlenmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresin’de sunulmuş bildiri, Muğla.
- Uçan İ., Buzdağlı, Y., & Ağgn, E. (2018). Çocuklarda Sporun Fiziksel Uygunluk zerine Etkisinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 122-132.
- Yıldırım, İ.(2009) Elit Düzey Erkek Hentbol Takım Oyuncularının Antropometrik zelliklerinin Dikey ve Yatay Sıçrama Mesafesine Etkisi, Doktora Tezi , Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Anatomi Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Yılmaz, M. (2014). 8 Haftalık Kuvvet Antrenmanının 13-16 Yaş Arası Çocuklarda Bazı Fiziksel Uygunluk Parametrelerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı.Konya.
- Zorba, E. (2005) Vücut Yapısı lm Yöntemleri ve Őiřmanlıkla Başa ıkma, Morpa Kültür Yayınları Ltd.Ő. İstanbul.